SÝRIE A JORDÁNSKO

turistický průvodce

Slavomír Horák

© Slavomír Horák, 1998

„Necestujeme proto, abychom někam dojeli,
ale cestujeme právě pro tu cestu.“

Johann Wolfgang Goethe

Vážený čtenáři,

průvodce, kterého jste si právě zakoupili vás zve do našimi turisty méně známé, ale o to přitažlivější oblasti, která se právem nazývá kolébkou civilizací.
V současné době, když se řekne Blízký Východ, obvykle se člověku vybaví představy o arabsko-izraelském konfliktu, teroristických akcích různých skupin nebo militantních režimech v Iráku či Iránu.
I toto je samozřejmě dnes Blízký Východ, ale ten turista obvykle nevidí.
Ten, kdo jede na Blízký Východ může prakticky bez problémů objevovat nádherné antické nebo ještě starší památky, moderní architekturu, nekonečné pouště v Sýrii, Jordánsku, Egyptě nebo Iránu, nebo zasněžené hory Turecka.
Především však se chystáte do zemí s laskavými a přátelskými lidmi, kteří budou téměř vždy ochotni si s vámi sednout, vypít čaj a popovídat. Tak máte možnost objevit docela všední život běžného člověka, který není materiálně bohatý, ale i tak je často šťastnější než náš.
Nenechte se odradit tím, že občas někde něco nebude fungovat podle vašich představ, v hotelích možná nebude tolik pohodlí, autobusy špinavé a místní lidé příliš hluční.
Zapomeňte, prosím, na uspěchanou Evropu a berte tyto „nepříjemné“ zážitky jako součást cesty, na kterou budete vždy vzpomínat v dobrém.
Následující stránky vám mohou pomoci v nejrůznějších situacích, leccos ulehčit, ovšem zdaleka v ní nemůže být všechno, protože každá cesta je jiná a neopakovatelná. A právě objevování nového, neprobádaného je na cestování to nekrásnější.
Berte tedy tuto knihu spíše jako orientační inspiraci k cestování po několika nádherných zemích, často čekajících na objevení právě vámi.

Slavomír Horák

OBSAH

OBSAH **1**

PŘED CESTOU **4**

CO SI PŘEČÍST 4
Mapy a průvodci *5*
KLIMA 5
ISLÁM 5
Historie islámu: *6*
Islámské učení: *6*
Modlitba: *7*
Ramadán: *7*
Hadž: *7*
Sekty: *8*
KALENDÁŘ A NÁBOŽENSKÉ SVÁTKY 8
JAZYK 9
Základní obraty *9*
KDY CESTOVAT 12

PRAKTICKÁ ČÁST A-Z **13**

BALENÍ 13
BEZPEČNOST 13
ČAS 13
CESTOVNÍ DOKLADY A VÍZA 14
ELEKTRICKÉ NAPĚTÍ 14
FOTOGRAFOVÁNÍ 14
JÍDLO A PITÍ 14
LIDÉ 15
NAKUPOVÁNÍ 16
PENÍZE 16
ZDRAVÍ 17
Lékárnička: *17*
Očkování: *17*
Onemocnění: *18*
Pojištění: *18*
Voda: *18*
Jídlo: *18*
ŽENY 19

SÝRIE **20**

SÝRIE NA PRVNÍ POHLED 20

PŘED CESTOU **20**

CO SI PŘEČÍST 20
Mapy a průvodci *20*
INFORMACE 21
CESTOVNÍ DOKLADY A VÍZA 21
ZASTUPITELSKÉ ÚŘADY 21
DOPRAVA DO ZEMĚ 21
Letecky *21*
Vlakem: *22*
Autobusem: *23*
Autem: *24*
Stopem: *24*
Lodí: *24*

PRAKTICKÁ ČÁST A-Z **24**

ČAS 24
DOPRAVA V ZEMI 24

© Slavomír Horák, 1998

Letecky: *24*
Vlakem: *24*
Autobus: *25*
Service: *25*
Taxi: *25*
Stop: *26*
Auto: *26*
Kolo: *26*
MÉDIA 26
Rádio *26*
Noviny: *26*
OTEVÍRACÍ HODINY 26
PENÍZE 26
POŠTA 27
ROZPOČET 27
STÁTNÍ A NÁBOŽENSKÉ SVÁTKY 27
STRAVOVÁNÍ A NAKUPOVÁNÍ 27
STUDIUM 28
TELEFON 28
UBYTOVÁNÍ 28
VSTUPY 28

LIDÉ A ZEMĚ 29

DĚJINY 29
POLITICKÝ ŽIVOT A STRANY 30
NÁRODNOSTNÍ MENŠINY 30
HOSPODÁŘSTVÍ 30
NÁBOŽENSTVÍ 30
PRAVIDLA CHOVÁNÍ 31

PŘÍRODA A ZEMĚ 32

POVRCH 32
VODOPIS 32

POPIS NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH MÍST 32

DAMAŠEK 32
Nejzajímavější místa *33*
OKOLÍ DAMAŠKU 37
Malúla (Maloula): *37*
HALAB 38
HOMS 40
Kaddeš *41*
HAMÁ 41
AFÁMÍJA 42
LATTAKÍJA 43
OKOLÍ LATTAKIE 44
Ugarit (Ras Shamra) *44*
ARWAD 45
CRAC DE CHAVELIEURS 45
QALA'AT AL-MARQAB 47
PALMYRA 47
QAMIŠLI 51
DAJR AL-ZOR 51
PEVNOSTI HALABIJA A ZALABIJA: 52
PODÉL EUFRATU 52
Mari *52*
Douros Europos *53*
BOSRA 53
LIBANON 54

© Slavomír Horák, 1998

JORDÁNSKO **55**
JORDÁNSKO NA PRVNÍ POHLED 55
PŘED CESTOU **55**
CO SI PŘEČÍST 55
CESTOVNÍ DOKLADY, VÍZA A HRANIČNÍ POPLATKY 55
ZASTUPITELSKÉ ÚŘADY 56
DOPRAVA DO ZEMĚ 56
Letecky *56*
Autobusem: *56*
Vlakem: *56*
Lodí: *57*
PRAKTICKÁ ČÁST A-Z **57**
ČAS 57
DOPRAVA V ZEMI 57
Letadlo: *57*
Autobus: *57*
Service: *57*
Vlak: *57*
INFORMACE 57
MÉDIA 57
Radio *57*
Noviny *57*
NÁKUPY A STRAVOVÁNÍ 58
OTVÍRACÍ DOBY 58
PENÍZE 58
Měna *58*
Výměna peněz *58*
ROZPOČET 58
POŠTA 58
STÁTNÍ A NÁBOŽENSKÉ SVÁTKY 58
TELEFONY: 59
UBYTOVÁNÍ 59
VSTUPY 59
LIDÉ A ZEMĚ **59**
DĚJINY 59
POLITICKÝ ŽIVOT 60
NÁRODNOSTNÍ MENŠINY 60
NÁBOŽENSTVÍ 60
HOSPODÁŘSTVÍ 60
PŘÍRODA A ZEMĚ **61**
HOROPIS 61
VODOPIS 61
PODNEBÍ 61
POPIS NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH MÍST **61**
AMMÁN 61
JERASH 62
UMM QAIS 63
MADABA 64
KERAK 64
MRTVÉ MOŘE 65
PETRA 65
AQABA 67
WADI RUM 68

© Slavomír Horák, 1998

PŘED CESTOU

Co si přečíst

O Blízkém Východě vyšlo nepřeberné množství knih, cestopisů, odborných knih, encyklopedií, a tak vybrat z nich je dost těžké. Zde najdete ty, které se týkají celého Blízkého Východu nebo alespoň jejich části. Další literaturu o jednotlivých zemích najdete v příslušných kapitolách

Zikmund, Miroslav, **Hanzelka** Jiří: Obrácený půlměsíc - cestopis dvou snad z nejznámějších cestovatelů z jejich cesty v 60. letech

Korán. překlad Ivan Hrbek, Praha, Odeon, 1972, (1991, 2. vydání). Jeden z nejlepších překladů Koránu, pokud se vlbec tato kniha dá přeložit. Prof. Hrbek seřadil pro lepší orientaci súry podle doby vzniku a nikoliv v klasickém pořadí podle velikosti, a tak je kniha pro čtenáře mnohem přehlednější. Doplněno bohatým poznámkovým aparátem a úvodem, který ukazuje na historické, kulturní, geografické podmínky vzniku islámu a seznamuje s jazykovou a formální stavbou díla. V současné době však prakticky rozebrané dílo.

Kropáček, Luboš: Duchovní cesty islámu, Praha, Vyšehrad, 1993. Přehled islámu - věrouka, základy víry, rozbor Koránu a sunny, islámské právo, sekty a mnoho dalších zajímavých informací spjatých s islámem jako náboženstvím.

Müller, Zdeněk: Islám, Svoboda, 1997. Historie a současnost islámu v hlubším zamyšlení. Autor se snaží vysvětlit současné problémy, které hýbou islámským světem.

Pavlincová, Helena a kol.: Slovník - judaismus, křesťanství, islám. Praha, Mladá Fronta, 1994. encyklopedie, která se hodí do každé knihovničky, kde jsou v každé kapitole rozebrány nejdůležitější pojmy všech tří monoteistických náboženství.

Robinson, Francis: Svět islámu, Praha, Knižní klub 1995. Přehledně uspořáána kniha zahrnující ve stručném měřítku většinu základních údajů, které se lze o islámu dovědět. Zahrnuje historii islámu od počátků až po současnost, doplněnou o mnohé z běžného života muslimů, kultury, umění nebo myšlení.

Lewis, Bernard: Dějiny Blízkého Východu, Praha, Lidové noviny 1997. Stručná historie celé oblasti v řadě titulů Dějiny států

Tauer, Felix: Svět islámu, Praha, Vyšehrad 1984. Kompletní přehled dějin islámských zemí do roku 1918, který je ovšem napsán velmi hutnou a náročnou formou a doporučil bych jej spíše pro hlubší zájemce o tuto oblast

Hrbek, Ivan: Korán, Praha, Odeon, 1972 (reedice 1991). Zřejmě nejlepší překlad této „Bible islámu“, který byl kdy vydán v češtině, dnes je však těžko k sehnání.

Grube, Ernst: Islámské umění, Praha, Artia, 1973. Stručné dějiny islámského umění s popisem nejzajímavějších památek islámského světa (mj. Isfahán aj.) s mnoha fotografiemi

Hroch Miroslav, Hrochová Věra - Křižáci v Levantě, Mladá Fronta 1975. Historie křižáckých výprav, velmi čtivá kniha, které podá nejlepší informace o křižáckých válkách na Blízkém Východě.

Kupovat si průvodce na místě je často možné. Nejlepší situace je v Izraeli, Turecku a Jordánsku, kde existují krásné, barevné (ale také drahé) publikace o regionu nebo o zemi. V Sýrii a Iránu se dají sehnat také, ale pouze na nejfrekventovanějších turistických místech. Pokud pojedete přes Istanbul, v blízkosti modré mešity, na začátku ulice Divan Yolu (hlavní třída od Aya Sofia) je několik knihkupectví, kde prodávají průvodce, publikace o Turecku, průvodce Lonely Planet (ovšem za vyšší ceny než u nás) a knihy o islámské kultuře, náboženství, dějinách celého regionu v několika jazycích.

U nejdůležitějších pamětihodností a ve větších knihkupectvích, zejména v Damašku a Halabu, se dají sehnat průvodci Sýrií, případně samotných měst či míst. Kvalita je různá a nejsou právě levné. Průvodce Sýrií v různém rozsahu v angličtině, francouzštině, němčině či arabštině stojí od 200 SYP, místní většinou od 40 SYP, ale často také 200 SYP. U prodavačů se opět můžete pokusit smlouvat.

Podobná situace je i s mapami. Nejlepší jsou zřejmě Freytag & Berndt a World-Map (zde však neexistuje Sýrie ani Jordánsko samostatně - pouze celý Blízký Východ)

© Slavomír Horák, 1998

Existuje specializovaná cestovní kancelář **Palmyra tour** (Bělehradská 90, 3.p, tel/fax. 02/257798), kde mají výběr map Sýrie i Jordánska. Ochotná paní El-Hassanová vám podá i další informace, které by vás mohly zajímat.

Mapy a průvodci

Tento průvodce je prvním obecným průvodcem po Blízkém Východě v češtině. Jinak je třeba sáhnout po cizojazyčné literatuře. Velmi osvědčená je řada **Lonely Planet**, která pro tuto oblast nabízí **Middle East on a shoestring** (poslední vydání leden 1997), která obsahuje nepřeberné množství tipů a praktických informací od Afghanistánu po Jemen. Kromě tohoto existují ještě další průvodci po jednotlivých zemích Blízkého Východu - samostatně je k dostání **Egypt a Súdán**, **Izrael**, **Sýrie a Jordánsko**, **Turecko**, **Trekking v Turecku** a **Irán**, případně Arabské země Perského zálivu a Omán. Z tohoto nakladatelství dále vyšly cestovní atlasy Sýrie a Jordánsko, Izrael, turecká a arabská konverzace a průvodci po Jeruzalémě a Istanbulu. Tyto průvodce najdete prakticky u každého travellera, kterého potkáte.
Další průvodci k jednotlivým zemím najdete v příslušných kapitolách.
Co se týče map, nejlepší mapa Blízkého Východu je z Edice World Map nakladatelství **Geocenter** v měřítku 1: 2 000 000.
Existují další mapy k jednitlivým zemích z vydavatelství RV Verlag (Irán), Freytag & Berndt (Sýrie) nebo celé atlasy (viz Lonely Planet nebo RV Verlag - Turecko).
Koupě dobrých map nebo průvodců na místě záleží většinou na tom, jak mnoho turistů do jednotlivých zemí přijíždí. V Izraeli není problém získat jakékoliv informace, víceméně totéž lze říci i o Turecku, zejména v Istanbulu je mnoho knihkupectví, kde si můžete dobrou knihu nebo mapu dokoupit. Horší situace je v Sýrii a Jordánsku, o Libanonu nemluvě, a v Iránu, ale i zde najdete poměrně dobré knihy, průvodce a mapy. Pátrejte vždy nejvíce v místech, kam jezdí nejvíce turistů. Více v příslušných kapitolách o jednotlivých zemích.

KLIMA

Téměř celá oblast je pod vlivem **subtropického suchého** podnebí, které se projevuje horkými léty, kdy teploty přes 40°C jsou pravidlem. Díky suchému podnebí je však po krátké aklimatizaci (nejlépe při tranzitu) poměrně snesitelné. Srážek je v tuto dobu minimálně. V pouštích se v létě objevují srážky asi jednou za 10-20 let. Velký **teplotní rozdíl** je však mezi **dnem a nocí** - nejméně 15-20°C. Na otevřených prostorách vane zejména v noci velmi silný vítr, který sebou unáší mikroskopická zrníčka písku. Noci v poušti však patří k těm nezapomenutelným. Chladněji je na horách - například v jordánském Keraku, který je přibližně ve výšce 1300 m nad mořem, vane příjemně chladný vítr.
Zima však může překvapit srážkami a chladem. **Horská pásma** Antilibanonu jsou až několik měsíců **pod sněhem**. Ten může napadnout i v Damašku, kde nejvyšší zimní teploty dosahují asi 20°C. V Jordánsku se sníh příliš nevyskytuje. Naopak poměrně příjemně, kolem **25°C**, je u Rudého moře v Aqabě, kde je možné se koupat po celý rok.
Úzký pás podél pobřeží moře má středomořské podnebí. V létě jsou srážky častější než za horami, ale na nějaký soustavný déšť v létě také nejsou zvyklí. Ale naopak moře pevninu mírně ochlazuje, oproti Damašku nebo Palmyře je příjemně. Stejnou schopnost však již nemá úzké hrdlo Rudého moře u Aqaby, a tak se podnebí příliš od vnitrozemí neliší.
Podle rad místních lidí jsou nekrásnějšími měsíci v roce duben a květen, kdy se teploměr vyšplhá nejvýše do 30°C a po jarních deštích je všechno rozkvetlé. Toto období je však velmi krátké v pouštích. Podobné teploty (nikoli však zeleň) se objevují v září a říjnu, kdy je nejlepší počasí na koupání u Středozemního moře.

Islám

Jen těžko lze jet do států Blízkého Východu a nevědět nic o islámu. Nejen proto, že je hlavním náboženstvím regionu. Věří naprostá většina lidí. Přestože v některých oblastech (jedná se zejména o města) staré tradice padají, Mohamedův odkaz je stále tím, co hýbe celou společností. Není možné v

© Slavomír Horák, 1998

krátkosti postihnout všechny aspekty této víry, ale alespoň některé zajímavé momenty. Doporučuji si před cestou přečíst kroěm již uvedených knih Korán (např. překlad Ivana Hrbka, 1972) nebo alespoň knihu Hustona Smithe: Světová náboženství (Knižní klub 1995)

Historie islámu:

Islám vznikl v první polovině 7. století. Založil jej prorok **Mohamed**, narozený roku 570 v **Mekce**. Asi roku 610 se mu dostalo prvního zjevení. Svá vidění přednášel na shromážděních svých, zpočátku nepočetných, stoupenců. Zpočátku neměl mnoho úspěchů. Jeho kázání se stala trnem v oku bohatým Kurajšovcům a byl označován za blázna a podvodníka. Roku 622 dostal nabídku od znesvářených kmenů ve městě Jathrib (dnešní Medína), aby nastolil v jejich městě pořádek. Muhammad jejich nabídku přijal za slib, že přijmou jeho učení. V Medíně se pčet jeho stoupenců zvýšil natolik, že mohl otevřeně napadat mekkánské karavany a po zdolání po několika letech šarvátek s Mekkánci a podrobení dalších arabských i židovských kmenů na Arabském poloostrově se s představiteli v Mekce roku 928 dohodl, že mu ude umožněna tzv. malá pouť (ᶜumra) ke Ka´bě. Během této a další poutě o rok později se k nim přidalo mnoho mekkánských obyvatel a roku 630 Mekka definitivně kapitulovala. Muhammad zničil všechny modly v Ka´bě a posvátný okrsek kolem ní učinil středem islámu. Když roku 632 Muhammad umíral, měl v rukou prakticky celou Arábii.
Po jeho smrti začala vláda tzv. čtyř pravověrných chalífů, volených „náměstků“ Proroka. Prvním z nich byl **Abu Bakra**, který mečem a ohněm rychle rozšiřoval nové náboženství po Blízkém Východu. Roku 634 již ovládal celou Arábii, Egypt, Sýrii a Irák a jeho následovník Umar dovedl islám do dnešního Afghánistánu a Iránu. Byla obsazena také svatá místa křesťanů a Židů. Muslimové však na dobytých územích ponechali svobodu vyznání.
Významným chalífou byl Uthmán (644-656), který provedl kanonicko redakci Koránu a ustanovil tak podobu, ve které se Korán používá dodnes.
V dalším průběhu staletí muslimové postupně dobyli střední Asii, severní Afriku, Španělsko a Sicílii (jejich postup v Evropě byl zastaven až roku 732 v bitvě u Poitiers ve střední Francii) a ukrajovali kousek po kousku z Byzantské říše, až do roku 1453, kdy padlo poslední území kolem Konstantinopole. Toto období bylo přerušeno křižáckými výboji (12-13. století), které načas navrátily křesťanům jejich svatá místa, avšak z hlediska muslimů byly tyto války spíše menší epizodou v jejich dějinách.
Největšího rozkvětu dosahoval islám v 10-12. století, kdy byl rozšířen téměř po celém Španělsku a kolem 16. a 17. století, kdy Turci dobyli jihovýchodní Evropu a stáli před branami **Vídně**.

Islámské učení:

Islám je založen na viděních a kázáních **Proroka Mohameda**, které jsou zapsány v **Koránu**, který je Biblí muslima. Je rozdělen do 114 zpěvů neboli **súr**.Při čtení lze poznat, že islám je velice tolerantní náboženství, které vychází z židovských i křesťanských tradic - muslimové uznávají všechny starozákonní proroky - od Adama a Abraháma (jeho syn Isma´il je považován za praotce Arabů tak jako je Izák považován za praotce Židů) po Ježíše jako posledního proroka před Mohamedovi. Mohamed čerpal ze Starého a Nového zákona, přestože sám je znal pouze mlhavě a z doslechu a sám neuměl údajně ani číst a psát.
Kromě Koránu jsou dalším zdrojem chování a jednání každého muslima tzv. **hadísy** (hadith, také nazývaných sunna – tradice, přičemž šíité a další sekty mají vlastní nebo upravené sbírky tradic), neboli sbírky činů a výroků Muhammada, které jsou zapsány v několika sbírkách, z nichž některé jsou považovány za tzv. kanonické a jsou dodnes uznávány po celém islámském světě a často používány v obecné mluvě nebo v novinách.
Každý muslim je opvinen dodržovat 5 základních sloupů (pilířů): **šaháda** (uznání jediného Boha a jeho Proroka Mohameda; *„Není Boha kromě Alláha a Mohamed je jeho Prorok“),* **salát** (pětkrát denně modlitba v určený čas po volání muezzina, omytí a očištění těla), **zakát** (darování almužny chudým a potřebným), **saum** (zdržení se světských radovánek během postního měsíce *ramadánu*) a konečně **hadždž** (vykonání poutě do Mekky).

© Slavomír Horák, 1998

Na základě Koránu a sunny, pomocí analogií a na základě shody věhlasných islámských právních autorit vzniklo **islámské právo** (šaría), které postihuje vztah muslima k Bohu, k ostatním členům náboženské obce (ummy) a k nemuslimům. Islámské právo postihuje prakticky všechny aspekty života jednotlivce (rodinné, trestní, dědické aj.). Ve vztahu k nemuslimům rozlišují nemuslimové tzv. lid Knihy (ahl al-Kitáb), což jsou Židé a křesťané, kterým sice Bůh dal knihu (Židům 5 Mojžíšových knih a křesťanům 4 evangelia), ale pozdější vývoj je od správného náboženského života odtrhl, a ostatní příslušníky ostatních náboženství.

Modlitba:

Pětkrát denně se ze všech minaretů ozývá volání *muezzinů*, které zvou věřící do mešity k modlitbám. První je za úsvitu, druhá přichází v době, kdy je slunce nejvýše. Následuje odpolední modlitba, když je slunce na poloviční cestě mezi vrcholem a západem. Poslední dvě modlitby se odehrávají těsně po západu slunce a asi dvě hodiny po setmění.
Před každou modlitbou přichází rituální omytí rukou, nohou a obličeje. V oblastech, kde je vody nedostatek, lze vodu nahradit pískem nebo suchou zemí. To symbolizuje připravenost člověka po očistě těla vykonat i očistu ducha. V modlitbě je muslim ve stavu zasvěcení (tzv. ihrám) a pokud je z tohoto stavu vytržen nebo rozptýlen, je modlitba neplatná. Z tohoto důvodu je dobré nevyrušovat modlící se (např. chodit těsně před nimi).
Vlastní modlitba je výrazem harmonie tělesných a pohybů a duchovního obsahu. Každá modlitba je provázena přesně stanovenými pohyby a doprovázena hlasitým nebo tichým přednesem Koránu, ve které nechybí tzv, Fátiha (1. súra Koránu, tzv. Otvíratelka)
Nejdůležitější je modlitba o svátek – Páteční nebo o dvo udalších velkých svátcích, kdy by se měl muslim modlit v mešitě a vyslechnout kázání (chutba) od kazatele (chatíb)

Ramadán:

Devátý měsíc islámského kalendáře je ramadán, měsíc, během něhož se muslim musí vzdát všech světských radovánek, včetně např. jídla, pití, kouření nebo sexu od východu do západu slunce.
Každý Ramadán je ukončen „svátkem ukončení půstu *Id al-Fitr* (v dalších třech letech to bude 20.1.1999, 9.1.2000 a 30.12.2001), který je jedním z nejdůležitějších svátků islámského kalendáře - slaví se obvykle 2-3 dny a lidé si navzájem dávají dárky.

„183 Vy, kteří věříte, předepsán vám jest půst, tak jako byl již předepsán těm, kdož před vámi byli - snad budete bohabojní!
184 Postěte se jen po určený počet dní! Ten z vás, kdo je nemocen anebo na cestách, nechť postí se stejný počet dní později. Ti, kdož mohou se postit, však nečiní tak, ti nechť se vykoupí nakrmením jednoho chudého. Kdo však učiní více dobrého, bude to přičteno k jeho dobru. A půst je pro vás lepší- jste-li rozumní.“ (Korán, překlad a poznámky Ivan Hrbek, Praha, Odeon, 1972, súra 2, verše 183-184, str. 464)

Hadž:

Alespoň jednou za život by měl muslim podle Koránu vykonat pouť do Mekky, nejposvátnějšího místa islámu, kde je ve svatyni **Kaaba** uložen posvátný kámen, zřejmě kousek meteoritu, který má svůj původ ještě v animistických vírách předislámského období. Saudskou Arábii tak navštíví až 2 miliony poutníků. Poutě se konají během měsíce **Zul-Hidža** (tzv. Velká pouť) , posledního měsíce muslimského kalendáře.
Člověk, který vykoná náboženskou pouť do Mekky má právo používat přídomek *„hadží“*. Pro nemuslima (za toho je považován téměř každý Evropan) je však vstup do Mekky přísně zakázána, nad posvátným okrskem dokonce nesmí přelétat ani letadla.
Na konci měsíce (10. dhú-l-hidždža) se koná obětní svátek - tzv. Velký svátek al-´id al-kabír). Muslimové v ten den obětují ovci nebo kozu - přebytky masa se rozdají chudým.
Kromě této Velké pouti, která je platná pouze v měsící dhú-l-hidždža lze kdykoliv vykonat tzv. malou pouť (^{c}umru), která je samozřejmě i součástí hadždže.
Dalšími posvátnými místy pro muslimy jsou např. Kairouán v Tunisku, Jeruzalém v Izraeli, Moulay Idris v Maroku, případně hrobky imámů a příslušníků jejich rodin pro šíity (Mašhad, Komm v Iránu, Kerbelá v Iráku a některá další

© Slavomír Horák, 1998

místa zejména v Iráku a Iránu), nicméně podle ortodoxní víry není pouť na tato místa srovnatelná s poutí do Mekky ajejich místo je spíše v lidovém islámu.

„196 Konejte pečlivě pouť i malou pouť kvůli Bohu! Je-li vám v tom zabráněno, tedy se vykupte tím, co je pro vás snadné jako oběť!
197 Pouť budiž konána v měsících známých. Ten, kdo se zavázal vykonat v nich pouť nechť se zdržuje žen, prostopášností a hádek během pouti! Ať cokoliv dobrého učiníte, Bůh se o tom dozví;...“
(Korán, překlad a poznámky Ivan Hrbek, Praha, Odeon, 1972, súra 2, verše 196-197, str. 466)

Sekty:

Islám se po Mohamedově smrti začal postupně názorově lišit. Základním proudem islámu je **sunnitský**, který je vyznává většina muslimů.
Nejvýznamnější sektou je **ší´a** který najdete zejména v Iránu, Iráku, Bahrajnu, Ázerbájdžánu, Afghanistánu a některých dalších oblastech. Šiité uznávají jako nástupce Mohameda pouze chalífu Alího. Z toho vzniklo pojmenování *Šia Ali* (Strana Alího), později zkráceno na *Šia*. O ší´itském směru blíže viz kapitola Írán.
Jiným proudem, který se uchoval pouze na některých místech je tzv. cháridža, která neuznala volbu chalífů z nástupců Prorokova rodu a prhlásila, že chalífou může být zvolen kterýkoliv člen obce.
Dalšími sektami jsou např. v Libanonu a severním Izraeli Drúzové. v Turecku Alevité, kteří přejali z křesťanství do islámu učení o Svaté Trojici a mnoho dalších. Každá sekta se navíc dělí na mnoho dalších odnoží a podsekt.
Kromě toho fungují tzv. mystické řády (taríqy), společenství, která často zdůrazňují hluboký prožitek při kontaktu s Bohem a dosahují jej askezí, tancem (např. mevlevíjové v Turecku s centrem v Konyi).

Náboženské zásady a nařízení jsou velmi propracovaným systémem, který má chránit a pomáhat třeba jen v upevnění zdraví. Zákaz pít alkohol snad nepotřebuje komentář. Lichva zabraňuje okrádání, krádež už je vůbec nemyslitelná. To způsobuje, že se můžete pohybovat prakticky ve všech muslimských zemí téměř bez obav z okradení, tak častého třeba v „civilizované“ Evropě. Všude se budete cítit velice bezpečně. Díky toleranci a pohostinnosti (hostovou nepsanou povinností je přijmout přístřeší hostiteli po 3 dny nebo alespoň vypít 3 šálky čaje), který Korán hlásá, se k vám zase většina lidí bude chovat přátelsky, pokud budete ctít jejich zásady a ustanovení. Turisté a západní civilizace změnila mnohé v myslích lidí, ale otevřené, přátelské a pohostinné srdce muslima stále tluče silně.

Kalendář a náboženské svátky

V oblasti se kromě evropského značení používá zároveň **muslimský kalendář**, odvozený od odchodu Proroka Mohameda do Mediny (*hidžra,* 622). Přepočet se však nedělá pouhým odečtením 622 let od našeho kalendáře, protože muslimský kalendář je **lunární** se 12 měsíci po 29 a 30 dnech. Výpočet se dělá odečtením čísla 622, výsledek se vynásobí 33 a vydělí 32. Tím dostaneme, že v roce 1999 se v muslimském kalendáři budou lámat léta 1419 a 1420.
Nový rok bude 17.4.1999 (1420)
Nejdůležitějšími náboženskými svátky jsou id al-fitr po skončení půstu v měsíci ramadánu (v Turecku šeker bayram) a id al-adhá po skončení pouti do Mekky (10. dhú-l-hidždža). kdy poutníci, ale i muslimové na celém světě přínášejí oběť, zabitím ovce nebo jiného zvířte. Dalšími jsou například Lajlar al-Bará, kdy prý Alláh zaznamenává činy lidí (15.ša´bánu - osmý měsíc), nový rok (den hidžry - 1. muharram), ašurá (10. muharramu), který je nejdůležitější pro šiíty - v tento den padl Husajn u Kerbalá. Lajlat al-miradž je oslava noci nanebevztoupení Muhammada (27. radžabu - 7. měsíc), kdy se údajně Muhammad po 10 letech kázání dostal na svém koni Burakovi do nebes, aby se odtamtud vrátil s přikázáním 5 modliteb denně. Místo, kde se Burak naposledy odrazil od země, je údajně na skále ve Skalním dómě v Jeruzalémě.

© Slavomír Horák, 1998

Jazyk

V Sýrii i v Jordánsku se mluví arabsky. Na mnoha místech se sice domluvíte anglicky, mnohem méně francouzsky, ale přesto se budete potkávat s lidmi, kteří nebudou znát žádný evropský jazyk. K tomuto účelu je velmi dobré naučit se alespoň základy arabštiny.
Pokud vyrukujete s několika pracně naučenými slovíčky, získáte si srdce lidí a dveře vám budou otevřeny dokořán. Uvidíte, jak se budete smát vaší arabštině, ale pokud obě strany přidají hodně mimiky a vůbec gest celého těla, budete vést dlouhé konverzace, většinou nad nezbytným čajem, které vás mohou velmi obohatit.
Velmi jednoduché je čtení číslic. Zvládnete to za 5 minut ve vlaku a usnadní vám to život v mnoha situacích. Arabská čísla jsou v podstatě shodné s našimi, vlastně „arabskými“ čísly.
Naučit se psát, nebo dokonce číst, vyžaduje od Evropana mnohem větší námahu. Každé písmeno má totiž 4 formy, navíc se nepíší krátké samohlásky, a tak bez znalosti poměrně značné slovní zásoby prakticky nemáte šanci souvislému psanému jazyku rozumět.
Přináším zde alespoň to nejzákladnější, s čím jsem si většinou vystačil a raději ještě o něco více, pochopitelně ve fonetickém přepisu

Základní obraty

ahoj, nazdar	ahlan, merhaba
Dobrý den	salám alejkum
Dobrý den /odpověď na pozdrav)	wa alejkum as salám (často jen alejkum salám)
Nashledanou	masaláma
Prosím	tafadal (tafadalí k ženě)
Děkuji	šukran
Vítej (uslyšíte často spíše v odposlouchané anglické podobě - Welcome)	afwan
Pardon, Promiňte	afwan
Jak se máte?	Kejfa Hálukum?
Ano	nám
Ne	lá
Dobrý	quaís
Dobře	tamám
Bůh ví, Bůh uvidí	Inšaláh
Jak se jmenuješ?	Šu-ismak? Šu-ismik? (k ženám)
Jmenuji se ...	Ismi...
Já	ana
Ty	ente
My	nahnu
Odkud jsi?	Min vajn ente?
Čech	tšík
Slovák	slufákij
Mluviš ...?	Btah-kí...?
Mluvím ...	(Ana) bah-kí ...
Nemluvím...	Ana ma bahkí...
anglicky	inglízi
francouzsky	faransi
německy	almáni
rusky	rusi
španělsky	osmáni
arabsky	arabi

© Slavomír Horák, 1998

O.K., bez problémů	miš muškila

Doprava a místopis

do/z	ila/min
autobus	al-bás
vlak	al-kitár
auto	al-sajára
taxi	al-taksi
společné taxi (minibus jezdící po stejných trasách za pevnou cenu)	al-servis
letadlo	al-tajára
nádraží	al-mahatat
letiště	al-matár
1./2. třída	daradža awla/sani
Kde je... ?	Vajn al... ?
banka	al-masraf
celnice	al-džumruk
doktor	al-duktúr
hora	al-džabal
hotel	al-funduk
lázně	al-hamám
město	al-medína
mešita	al-masdžíd
moře	al-bahr
museum	al-mathaf
obchodník	al-tádžir
policie	al-šorta
pošta	al-baríd
poušť	al-sahrá
restaurace	al-matam
tržiště	al-súk
turistická kancelář	maktab as-siáha
ulice	al-šaría
velvyslanectví	al-safara (ambasada - rozumějí)
vesnice	al-karja
vstup	al-duchúl
dopis	risála
vstupenka	bitáka
telefon	tilifún

Rodina

rodina	usra
přítel, přítelkyně	sadíq (sadíqa), často se používá i pro známost)
dítě	tifl
táta	babá
máma	mamá
škola	medresa
student	tálib
inženýr	muhendist

Nákupy

© Slavomír Horák, 1998

peníze	felúz
moc, mnoho	ktýr
málo	qalíl
Kolik peněz? (Kolik to stojí?	Kam felúz?
Nemám moc peněz (není přesně přeloženo)	Ana ma ktýr felúz
Není, nemám (o zboží), nic apod.	ma fí
brambory	batáta
citrón	lejmún
cukr	šukar
čaj	šiai
chléb	chobz
káva	kahwa
laban	laban
ovoce	fawáki
ovocný trh	al-súf as-fáwáki
pivo	bíra
rajčata	bandóra
voda	maj

Čas

den, dnes	jom
zítra	bukra
včera	ams
hodina	sá
Kolik je hodin?	As-sá kam?
5 hodin	chamsi sá
Jak dluoho? Kolik hodin?	Kam sá?

Číslovky

½	nús
1	wáhid
2	tnejn
3	tláta
4	arba
5	chamsí
6	sitá
7	saba
8	tmanja
9	tisa
10	ašra
11	hidašar
12	tnašar
13	tlatašar
14	arbatašar
15	chamstašar
16	sitašar
17	sabatašar
18	tmantašar
19	tisatašar
20	išrín

© Slavomír Horák, 1998

21	wahid wa išrín
22	tnejn wa išrín
30	tlatín
40	arbaín
50	chamsín
60	sittín
70	sabín
80	tamanín
90	tisín
100	mía
135	mía wa chmsí wa tlatín
200	mitín
300	tlat mía
1000	alf

Kdy cestovat

Celý Blízký Východ se nachází v subtropickém a ž tropickém pásmu. V praxi to znamená obvykle horká a suchá léta, mírné zimy s menšími srážkami a zřejmě nejpříjemnější jaro.
Letní teploty se pohybují v rozmezí od 30°C (Turecko) do 50°C (pobřeží Perského zálivu). Dají se vydržet, pokud nejsou kombinovány s vlhkem, které se bohužel nachází v hojné míře právě v Iránu u Perského zálivu, kde je relativní vlhkost před 90%. Je dobré dodržovat místní zvyk - nevylézat na přímé slunce mezi 12-15 hodinou, ačkoliv při suchém vzduchu, který panuje v pouštích, a dostatečném pití tekutin se to dá vydržet. Teploty kulminují v červenci a srpnu. Tělo si však zvykne na všechno a po krátké aklimatizaci (asi 2-3 dny) se můžete pohybovat téměř bez problémů.
Za nejlepší měsíce jsou většinou považovány duben a květen, kdy teploty jsou relativně nejpříjemnější (kolem 25°C) a srážek je minimum. V některých oblastech (východní Turecko, Irán) však ještě v tuto dobu může ležet sníh.
Dalším obdobím vhodným k cestování je podzim - v říjnu, začátkem listopadu. Teploty jsou opět poměrně příjemné, ačkoliv ke konci období mohou klesnout i hluboko pod 15°C.
Nejchladnějšími měsíci jsou prosinec, leden a únor, kdy se dá také očekávat nejvíce srážek. Teplota i v pouštích ,může klesnout i na nulu. Některé oblasti (Kurdistán) jsou zcela pod sněhem a odříznuty od světa. Sníh znají dokonce např. v Damašku nebo Teheránu.
Velké rozdíly, a to i v létě, jsou mezi dnem a nocí - rozdíly mohou být v pouštích až 30°C a v zimě mohou často klesnout až na nulu. Oblasti Perského zálivu jsou v tuto dobu nejpříjemnější, dobré klima je i u Rudého moře v Jordánsku, Izraeli a Egyptě.

© Slavomír Horák, 1998

PRAKTICKÁ ČÁST A-Z

Balení

K základnímu vybavení patří dobrý batoh, na který je perfektní spolehnutí v každé situaci. Připravte se, že s ním nemusí být zrovna šetrně zacházeno.
Z věcí se již delší dobu řídím hesly „Čím méně věcí, tím méně jich je zbytečných“ a „Co nemám, to nepotřebuji“. Ostatně ve 40°C v létě vás brzy přejde chuť tahat se těžkým batohem.
Co se týče oblečení, v letním období postačí 2-3 trička nebo košile, spodní prádlo, krátké kalhoty. ale zejména dlouhé (nejlépe z lehké, propustné látky), které vzhledem k místním zvykům byste měli nosit pořád, něco s dlouhým rukávem, případně lehkou bundu. Noci v poušti mimo sídla jsou chladné a větrné. Je velmi doporučeno mít v letních vedrech něco na hlavu (Ararbové nenosí kůfije jen tak pro nic, za nic
Pokud budete plánovat pobyt v zimě, teploty mohou klesnout hluboko pod nulu a sníh také není neznámým pojmem - je potřeba vzít více teplejšího oblečení. Chladno je i v pouštích, kde teploty pod nulou nejsou výjimkou.
Na nohy se v létě osvědčily sandály nebo šlapky, v zimě a v horách je nutné počítat s teplejší resp. pevnější obuví. I v zimě si však s dobrými teniskami vystačíte. Boty není problém dokupovat na místě.
O jídlo se není potřeba obávat. Vézt konzervy s sebou považuji za úplnou zbytečnost. Snad jenom je potřeba zásobit se do oblastí, kde nejsou příliš často možnosti na doplnění (pouště), ale tam zřejmě nepůjdete pouze s batohem na zádech. Pokud si nebudete chtít kupovat vodu v láhvích, je dobré mít jednu až dvě 1,5 l láhve. Vodu seženete v každém sídle bez problémů. Místní sami vědí, že je potřeba v horkých dnech hodně pít, a tak se s vámi o vodu podělí, pokud o to požádáte.
Důležitá je lékárnička. Hygienické potřeby většinou seženete na místě. Pokud fotíte na diapozitivy, přivezte si raději z domu.
Vhodným spotřebičem do všech hotelů je ponorný vařič.

Bezpečnost

Jak už jsem psal v kapitole o islámu, nemusíte se téměř vůbec obávat krádeže. Přesto však jistota je jistota a cenné věci raději noste neustále při sobě. Platí to zejména o větších městech, kam již silně pronikl evropský duch „civilizace“.
Policie není ani v jedné zemi zdaleka tak všemocným orgánem jako třeba v Turecku, ale přesto slovo *„Polizia“* v případě nějaké náhodné krize může leccos zachránit.
Co se týče někdy hrůzných zpráv o násilí v této oblasti, nejsou to sice zprávy vycucané z prstu, ale ve skutečnosti je po celé oblasti většinou klid. Výjimkou jsou oblasti kolem Golanských výšin, ale tam většinou nebudete ani vpuštěni (ale např. v Izraeli jsou Golany přístupné turistům bez problémů), jihovýchodního Turecka nebo některých oblastí Iránu kolem hranic s Afghanistánem
Místní obyvatelé jsou k cizincům většinou velice slušní, ale mezi nimi samotnými občas pracuje horká krev. Z blízkosti davu, kde panuje nějaká napjatá atmosféra raději „po anglicku“ zmizte.
Vězení: Pokud se náhodou dostanete do konfliktu místní policií případě jinými složkami, které vás oprávněně či neopravněně zadrží, v tu chvíli je možná nejlepší přestat umět místní řeč nebo i angličtinu, pokud ji neovládáte dost dobře. Vždy žádejte o kontakt s ambasádou a v žádném případě nepodepisujte nic čemu nerozumíte. Pokud ovšem budete dodržovat zákony a řídit se místními zvyklostmi (Irán), nemělo by se vám nic podobného přihodit.

Čas

v celé oblasti je čas posunut o 1 hodinu oproti našemu času. Pouze v Iránu je potřeba přetočit hodinky o 2 a půl hodiny oproti našemu času.

© Slavomír Horák, 1998

Cestovní doklady a víza

Ke vstupu do všech států s vyjímkou Izraele potřebujete **platný cestovní pas opatřený vízem**. Podrobnosti o jejich získávání jsou u popisu jednotlivých zemí. Pas mějte neustále při sobě, je občas vyžadován v hotelích a v lepších autobusových společnostech. V Sýrii a Iránu si pečlivě uschovejte **výstupní kartu**, bez ní budete mít na výstupu problémy. Není špatné so vzít náš občanský průkaz - často v hotelu postačí místo pasu.
Je dobré mít fotokopie všech důležitých dokladů, včetně fotokopií stránek s vízy a fotografie stranou od originálů. Platí zásada, že čím více těchto kopií na různých místech budete mít, tím lépe. Většinou tyto kopie budete potřebovat, pokud si budete chtít víza prodloužit.
POZOR!! Pokud máte v pase razítko, které dokládá vaši předchozí návštěvu v Izraeli, nemůžete již navštívit žádnou arabskou zemi nebo Irán, s vyjímkou Egypta nebo Jordánska. Vaše žádost o vízum tímto propadá.
Jestliže takové razítko máte, je možné požádat izraelské úřady o razítka na oddělený kus papíru nebo si nechat vystavit druhý pas.
Podle zákona je u nás dovoleno vlastnit až 4 pasy a pokud k žadosti o další pasy přiložíte zdůvodňující dopis, potvrzený vaším zaměstnavatelem, bude vám vyřízen pas za stejných podmínek jako první.

Elektrické napětí

Všude jsou k dispozici zásuvky o napětí 220 V, je možné používat stejné spotřebiče jako u nás. Vřele doporučuji ponorný vařič.

FOTOGRAFOVÁNÍ

Jestliže se budete bavit s místními s fotoaparátem na krku, často se budou chtít vyfotit. Berte to jako další klíč k otevření srdce lidí.
Existují ovšem opět určité zásady. Jedná se zejména o fotografování žen. Zahalená žena dodržuje tradice více a nemusí jí být docela po chuti, že si ji fotíte (uvědomte si, jak by vám bylo, kdyby si vás cizinci fotili jako typického domorodce). Muži na požádání většinou ochotně pózují. Raději se však v každém případě domluvte předem.
Je zakázáno fotografovat strategické objekty - vojenské stavby, mosty, nádraží aj. To ovšem neznamená, že například vlakoví fandové si nemohou přivézt snímek z nádraží. Zeptejte se raději někoho kompetentního na místě. Většinou vám bude vyhověno, někdy i s hrdou pózou příslušného železničáře.
Doporučuji pořídit si filtr, abyste dosáhli většího kontrastu při prudkém slunci.
Co se týče filmových a fotografických materiálů, běžně jsou k dostání filmy Kodak, Agfa a jiné světoznámé značky. Existují laboratoře na vyvolávání filmů. Ceny jsou v obou zemích podobné našim. Horší to je s diapozitivy - jsou k sehnání jen ve velkých městech. Je lepší vzít si vlastní.

Jídlo a pití

Jak už jsem napsal v kapitole „balení“, není potřeba zatěžovat záda konzervami, špagetami. Nejedete nikam, kde je jídla nedostatek. Většinu potřebných věcí dostanete na tržištích. Od vynikajícího ovoce a zeleniny - rajčata, papriky, meruňky, broskve nebo banány (ty jediné jsou poměrně drahé) v cenách v přepočtu za 6-10 Kč za kilo (v Jordánsku o něco více), a tedy přísunu vitamínů, až po špagety a jiné těstoviny, které se nabírají z velkých hromad na kila. Nezapomeňte smlouvat tam, kde není zboží označeno cenou! Kde je cenovka, jsou ceny pevné a nesmlouvá se.
Už od Istanbulu na vaše chuťové pohárky bude útočit spousta obchodů s různými oříšky někdy i neznámých druhů. Je to sice dražší záležitost, ale odolají jenom silné povahy. Stejně tak se dá dovézt domů koření o kterém laik někdy ani neví, co to vlastně je.
Základní potraviny jako je chleba jsou k sehnání všude. Nejčastěji typických plackách, které občas dosahují rozměrů menšího dětského kolotoče. Jeden takový mi stačil na půl dne. Dají se naštěstí sehnat i

© Slavomír Horák, 1998

menší. Kromě toho jsou v obchodech s pečivem k dostání různé druhy housek, rohlíků, sladkých i slaných - jenom si vybrat. Chléb se podává téměř ke každému jídlu a nezřídka nehrazuje i příbor.
K tomu je možné koupit sýr, máslo (rychle se v teple roztéká), dokonce i západní konzervy, ale to je spíše otázka větších měst. Zde také existují i „evropské“ supermarkety, ale je jich jako šafránu.
K pití je možné koupit ovocnou šťávu v prášku (dají se pít teplé jako čaj i studené), výborný čaj - nechte si poradit, který je „nejlepší“.
Nepřeberné možnosti skýtá i levné občerstvení „přes ulici“, kde je možné dostat *falafl* (různé ovoce a zelenina, s opečenými, okořeněnými a rozetřenými kuličkami cizrny, to vše zabalené do *chobzu*, tedy chleba), *ful* (pečené fazolé s kořením, citrónem, olivovým olejem, případně dalším „co dům dal“), *humus* (pasta s citrónem, olejem), *laban* (kyselý jogurt). K tomu je možné koupit chlazené nápoje, ovocné šťávy, ale i coca-colu, pokud se vám po ní bude stýskat.
Všechna tato jídla a ještě mnoho dalších je možné si objednat na večeři v restauraci. Doporučuji sáhnout hlouběji do kapsy a zajít si jeden večer do restaurace, nejlépe zahradní, kde nebude hluk ulice, ale klidně zurčící fontána a spousta zeleně. Je to zároveň příležitost ochutnat například v klidu vodní dýmku.
Večeře v arabském stylu je obřad. Šetřete si žaludek, dostane pořádně zabrat. Prasknout totiž může člověk již při předkrmu, který se může sestávat z výše uvedených chodů.
Hlavní chod přichází v okamžiku lehkého pocitu zasycení, a tak alespoň ta nezákladnější jídla:
kebab - skopové maso opečené nad dřevěném uhlí (*kebab šaqat*)
Faruj - kuře na mnoho způsobů (*dadžadž msahab, šištawk)*
Šavarma - přesná obdoba řeckého gyrosu
Tím vším se prolíná laban, spousta chleba, který se někdy používá místo příborů, spousta ovoce, nespočet mističek s nejrůznějším kořením k dochucení již tak kořeněného jídla a nezbytné oříšky. Je možné si přiobjednat i saláty, zeleninové, ovocné.
K pití je nejčastěji stolní voda. Na přání je tolik čaje, kolik ho jen můžete vypít, kola, ovocné šťávy. V lepších restauracích je v nabídce i místní pivo, které však má v obou zemích jedinou výhodu - je dobře vychlazené. V restauracích je k mání i arak (obdoba rakije), který však doporučuji pít jen velmi střídmě.
Závěr večeře by měl patřit zákusku, které jsou neuvěřitelně sladké. Můžete si je dát i v cukrárnách kdekoliv. Nezbytným doplňkem je silná káva s cukrem, ale lepší bude, vzhledem ke sladkosti zákusku, hořká.
Po takové hostině odejdete z restaurace s pocitem nezřízeného žrouta a může vás to stát i určité žaludeční obtíže. Ale zážitek stojí za to!
Dobrou chuť!

Lidé

Arabové jsou navzdory všem zprávám v médiích velmi přátelští. Pohostinnost a otevřenost vůči cizincům zpozorujete na každém kroku. Několikrát za den se vám dostane pozvání na čaj a slovíčka jako „Come and drink tea with me“ a „Welcome to Syria“ uslyšíte prakticky na každém kroku.
Někdy je toto pozvání samozřejmě zištné, ale přestože obchodník na vás pozná, že si nic nekoupíte, pozve vás rád na čaj a na kus řeči.
Snažte se pozvání neodmítat, protože vám umožní více pochopit země, které navštěvujete.
Vrcholem je pozvání do rodiny, kterého se mi dostalo několikrát. Lidé nejsou vždy bohatí, ale skromní a ochotně se s vámi rozdělí.
Češi mají hlavně v Sýrii velmi dobré jméno a to nejen díky odborníkům, kteří stále ještě v zemi působí. V době mé návštěvy znali Českou republiku jako vynikající fotbalové mužstvo (těsně po finále ME) a stalo se, že mi jeden člověk vyjmenoval zpaměti celou naši základní jedenáctku!
Je vhodné potěšit nové přátele malým suvenýrem, dárkem - mince, pohledy, kalendáříky s českými motivy, obrázky, samolepky a jiné drobnosti.
Často také dostanete adresu, napsanou třeba v arabštině. Je slušné poslat po návratu alespoň pohled, pozdrav, ačkoliv odpověď spíše neočekávejte.

© Slavomír Horák, 1998

Nakupování

Jakmile překročíte tureckou hranici, padne vám do očí až neuvěřitelné množství stánků a obchodů. Vychutnejte si atmosféru bazarů, v arabštině **súků**. Uslyšíte vyvolávání prodavačů, budete se proplétat davy lidí. Jako „bledá tvář“ budete vítaným soustem pro naháněče. Je lepší se vyhnout zatáhnutí do krámku, jenom silná povaha totiž dokáže odolat přesvědčování obchodníka, že si jeho zboží prostě musíte koupit. Ještě dlouho budete kroutit hlavou, proč jste si vlastně to či ono koupili. Ale na druhou stranu jsou obchodníci dost zkušení na to, aby poznali, že právě vy si nic u něj nekoupíte. Přesto může následovat pozvání na čaj a přátelské popovídání, což je většinou součástí nákupního rituálu. Pokud se neubráníte zatáhnutí do obchodu, zvolte techniku porouchané gramofonové desky a obrňte se trpělivostí.
Zarazila mě paměť těchto naháněčů. Ještě po několika týdnech si mě pamatovali, když jsem sám o setkání neměl již ani potuchu. Ovšem i to je součást arabské obchodní politiky. „Nekoupil sis dneska? Nevadí, já si tě pamatuji, ještě sem určitě přijedeš a určitě si koupíš!“
Co se týče suvenýrů, nabídka je přebohatá, stačí jenom chodit s otevřenýma očima po súku a na vaše oči budou neustále útočit záplavy vodních dýmek, textilu, kúfijí (muslimského šátku pro muže), všelijakých kazet na šperky, různě vykládaných „pravou“ slonovinou, což je pro laika dost těžké odlišit, zlata, kožených bund (také různé kvality, většinou „té nejlepší“) a dalších suvenýrů. V blízkosti archeologických nalezišť jsou to zase „zaručeně pravé“ vykopávky, sošky bohů, magické kameny nebo skleničky s různobarevným pískem (Petra).
Smlouvání: Nelze nakupovat bez tohoto umění, které je rozšířeno prakticky po celé Asii. Obchodník se na smlouvání s vámi doslova těší. Pokud přistoupíte na první nabídnout cenu, je to jeho smrtelná urážka. Nezbytnou pomůckou je čaj a než se vůbec dostanete k ceně, dozvíte se leccos o obchodníkovi, jeho rodině, on na oplátku z vás vytáhne vaše rodinné zázemí a teprve potom nastává smlouvání. Obecně platí, že ceny jsou nadsazeny zhruba dvakrát, ale může to být i více. Vaše první nabídka by měla být asi čtvrtinová obchodníka a zvyšovat se méně než se cena snižuje. Nenechte se zlákat naháněči, protože cena, kterou pracně usmlouváte, bude započítána i provize tohoto jinak velmi příjemného člověka.
Jakmile nakoupíte, už se nesnažte ptát se na cenu někde jinde, protože se může stát, že najdete někoho levnějšího - ušetří vás to mnohých zklamání. Alláh k vám příště bude milostivější!

Peníze

Hotové peníze jsou zřejmě tím nejlepším řešením, jak se pohybovat ve všech islámských zemích. Cestovní šeky se příliš neuznávají, pouze v některých „turistifikovaných“ místech berou **cestovní šeky** American Express či Thomas Cook (méně). Nejlepší situace s šeky a platebními kartami je v Turecku - na turistických místech jsou tyto platební instrumenty běžně přijímány, čím více na východ, tím větší problémy - a v Izraeli. Je dobré si pro pocit bezpečí pořídit plochou mošničku na krk, ze které si uděláte po celou dobu své dvojče. Nechte si stranou nějaké „záchranné“ peníze a kopie dokladů.
Pokud náhodou pojedete s platební kartou, což se však zřejmě českých tuláků netýká, platí podobné podmínky.
Nejuznávanější měnou jsou všude dolary. Ostatní měny mohou mít i horší kurs a v menších městech s nimi můžete mít při výměně problémy.
Výměna peněz na větších místech je většinou podobná technice v Evropě. V menších městech počítejte, že se seznámíte s polovinou personálu příslušné banky než dostanete vytouženou místní měnu. Lepší situace je v Jordánsku, kde také existuje více bank.

V Dajr al-Zoru jsem vkročil do banky, abych si vyměnil valuty na syrské libry. Měl jsem v úmyslu vyměnit si 200 francouzských franků. To byla událost, kterou tady zřejmě nikdo nepamatoval od francouzské okupace. Úředník se mě chvíli snažil přesvědčovat, abych si raději vyměnil dolary. Když jsem trval na svém, povzdechl, vyžádal si můj pas a poté na 7 kopií opsal všechny údaje ze zadní stránky, včetně data a místa vydání pasu nebo rodného čísla. Je velmi zajímavé číst své jméno v napsané arabskými písmeny. Poté mě poslal za manažerem na druhý konec haly. V jeho nádherně klimatizované místnosti jsem se příliš neochladil, ale zato jsem na všechny kopie dostal krásné razítko. po návratu do „směnárny“ doplnil

© Slavomír Horák, 1998

úředník některé údaje a poslal mě zaplatit obnos ve valutách. To jsem učinil a za odměnu mi bylo vystaveno potvrzení. Nyní konečně došlo na lámání svazku kopií. Tři z nich dostávám do ruky spolu s pasem a jdu si pro vytoužené místní penízky. S jedním potvrzením a syrskými librami konečně vycházím z banky. Na Asii trval tento proces neuvěřitelně rychle - asi 15 minut.“

POZOR ! Vzdejte se naděje, že si zbylou místní měnu si vyměníte zpět za tvrdé valuty. Platí to zejména o Sýrii, kde cizincům prostě peníze zpět nevymění.
Černý trh s vyjímkou Iránu téměř nestojí za to kontaktovat, i když na některých místech můžete slyšet slovíčko „change“ často, většinou to nestojí za to. Často jsou za to i vysoké tresty i pro cizince a ambasáda v tomto případě nezmůže nic.
Vyjímkou je Irán, kde černý trh kvete dobře a vyměnit si peníze na černém trhu znamaná dostat o 50% lepší kurs než v bance, navíc je to hned, bez dlouhého čekání, formalit a procedúr, které musíte v bance podstoupit. Více viz kapitola o Iránu.

Zdraví

Většina lidí, kteří jedou do této oblasti, mají obavy o své zdraví. Ty jsou samozřejmě na místě, ale nic se nemá přeceňovat (avšak ani podceňovat). Myslím, že při dodržování základních hygienických pravidel (což je ovšem často záležitost velmi relativní), nehrozí prakticky nic více než průjem.

Lékárnička:

Lékárničce věnujte větší pozornost, než při cestách do Evropy. Kromě obligátní náplasti a obvazu by tam neměl chybět Septonex na zástřik a dezinfekci odřenin, dále antibiotika Ampicilin, Tetracyklin (pouze na předpis - POZOR dávka se musí vždy dobrat!). Na žaludeční a střevní potíže je dobrý Endiaron (na předpis) a tradiční Carbosorb (živočišné uhlí), případně Endiform nebo Mexaform a Gastrogel na uklidnění žaludku. Vždy užívat asi 3 krát denně podobu 3-5 dnů. Proti různým bolestem se osvědčil Paralen. Kdo si není jistý kvalitou vody, mlže použít jód nebo hypermangan, ale oba prostředky znechucují již tak ne zrovna pramenitou vodu horských potůčků, která navíc přes den obvykle notně zteplá.
Proti různých plísním, které hrozí spíše v oblastem s vlhčím podnebím (pobřeží moře - zejména u Perského zálivu), je dobrý zásyp Mykoseptin.
Přibalte do lékárničky sůl, minerály a vitamíny - ty je potřeba doplňovat nejvíce, pokud ztrácíte mnoho tekutin - např. při průjmech aj.
V Rudém moři a o něco více v Perském zálivu je možné nebezpečí od žahavých a jinak nebezpečných živočichů - dobrá je mast Hydrocortisone na postižená místa.
Velmi nepříjemné jsou spáleniny. I když se nebudete opalovat na plážích, investujte do kvalitního opalovacího krému s vysokým ochranným faktorem. V letním období to trvá asi 2-3 dny, než se přizpůsobíte horkým dnům - je nutná postupná aklimatizace.
Lékárničku můžete doplnit dalšími léky podle porady s lékařem.
Nemocní se srdcem by se měli na změnu podnebí aklimatizovat pomaleji a první dny vůbec nevycházet na prudké slunce a svůj pobyt v těchto zemích konzultovat s lékařem.

Očkování:

Pro všechny země je doporučena prevence proti malárii, tyfu, choleře a obrně. Poraďte se na Krajských hygienických stanicích, oddělení očkování do zahraničí, kde vám za 50 Kč vystaví i žlutý Mezinárodní očkovací průkaz.
Očkování proti choleře má účinnost 1/2 roku (470 Kč), tyfu 3 roky (470 Kč). Na malárii jsou preventivní tablety *Delagil,* které vám může předepsat obvodní lékař a Všeobecná zdravotní pojišťovna jej proplácí. Začíná se brát týden před odjezdem, v průběhu pobytu a ještě 6 týdnů po příjezdu. Někteří odborníci na cestovní medicínu však tvrdí, že je lepší nebrat jej jako prevenci, ale při výskytu podezření na nemoc začít vzít 3 tablety denně. Pokud by se nemoc nezačala do 3 dnů lepšit, okamžitě vyhledat lékaře. Podobný prostředek je *Lariam*. Poraďte se s vaším lékařem.

© Slavomír Horák, 1998

Mnoho cestovatelů se obává žloutenky - očkování proti hepatitidě A stojí 1600 Kč (3 dávky s ochranou na 10 let) - pro tuto blast je to však velmi dobrá investice, která znamená větší jistotu.
Pamatujte však na to, že žádné očkování není stoprocentní a nemoc, proti které jste očkovaní může za jistých okolností stejně přijít.
Zkontrolujte si také platnost očkování proti tetanu.

Onemocnění:

Abych vás zase nestrašil hrůznými nemocemi. Určité riziko tady pochopitelně je, ale není třeba trpět hypochondrii. Platí zásada: Pokud mi do 3 dnů zdravotní potíže nepřestávají, vyhledám co nejdříve lékaře.
V praxi je nejčastější průjem. Stačí nasadit lehkou dietu, chleba a živočišné uhlí, případně Endiaron, nejlépe lehce omezit program, vypít ještě více vody a problémy by měly během 1-3 dnů odeznít. Pokud by se tak nestalo, vyhledejte lékaře.
Doporučuji si před odjezdem zkontrolovat zuby.
Nemocnice a kliniky, které jsou nasmlouvány v pojištění léčebných výloh na velmi dobré úrovni.

Pojištění:

S pojištěním je to jako s velkou láskou. Doopravdy ho chcete, až když ho nemáte a potřebujete. Rozhodně doporučuji se pojistit na léčebné výlohy, což dnes již dělá více pojišťoven (Česká spořitelna, VZP, Kooperativa, Česko-rakouská pojišťovna), které pojišťují za různých podmínek.
Pokud budete potřebovat vyhledat lékaře, zavolejte na asistenční službu, která u většiny pojišťoven funguje a doporučí vám lékaře. Smluvní lékař je většinou velmi kvalitní. Ve všech městech však nasmlouvaní lékaři nejsou. Pokud si vyhledáte lékaře sám, zdaleka není pravidlo, že onen lékař bude uznávat vaše pojištění. Podle zkušeností se může vyznat v latince stejně jako vy v arabském písmu a bude požadovat platbu v hotovosti, nejčastěji v dolarech (v každém případě je dobré zavolat na asistenční službu). Schovávejte si originály od všech receptů a účtenek, ačkoliv občas vypadají jako kus papíru, vytrženého odkudkoliv se změtí arabského písma. Přesto se můžete na pojišťovně pokusit o refundaci. Teoreticky by to mělo být bez problémů, ale praxe může být jiná, jak už to bývá. Doporučuji důkladně pročíst pojistnou smlouvu a raději se na všechno zeptat. Lékařská péče je v obou zemích na přijatelné úrovni.
Přesto vám přeji návrat domů s nevyužitým pojištěním.

Voda:

V obou zemích jsem pil neustále vodu z kohoutků, ze kterých pijí i místní a problémy jsem nikdy neměl. Do vody z kohoutků je dobrá ovocná šťáva v prášku, kterých je všude dost. Pokud si chcete být jisti, voda v obchodech je bez problémů a seženete ji všude. Osobně se domnívám, že jsou to zbytečně vyhozené peníze. V případě žaludečních potíží je doporučeno vodu v láhvích kupovat.
Kohoutky s vodou se najdou poměrně hustě - i místní potřebují pít. Zejména v létě se budete hodně potit. Počet litrů vody by mělo patřit k tomu nejkontrolovanějšímu Zásada je, že 4 litry na den je minimum, 5 litrů dobré a 6-7 litrů vynikající. Spotřeba vodu musí stoupat teplotě a vlhkosti vzduchu, takže např. v centrálním Iránu by to mělo být až 10 litrů denně. Každý pochopitelně potřebuje jinak, po několika dnech sami přijdete na to, kolik vám stačí. Větší množství však neuškodí tolik jako menší.
Je potřeba také pravidelně kontrolovat množství vyloučené moče. Pokud je tmavší a hustší, je potřeba doplnit více tekutin a minerálů.

Jídlo:

Platí podobné podmínky jako u vody. Ve větším horku nebudete chtít jíst tolik. Jedl jsem většinou 2x denně při dostatečném přísunu tekutin bez většího úbytku kilogramů. Nuťte se alespoň do tohoto minima i v případě nechutenství, které se po několika dnech může dostavit.
Při pohledu na řeznické krámky, kde visí kusy masa jen tak na horku, vás nejspíše přivedou na vegetariánství. Zárukou čerstvého a zdravého masa je typická vůně a nějaká ta moucha, které moc chutná.
Dobrou chuť !

© Slavomír Horák, 1998

Poměrné bezpečné maso je *Shawarma* (gyros) a vůbec všechno, co prošlo pečením či vařením. Ale na tatarský biftek raději zapomeňte. Více o jídle v samostatné kapitole.

Ženy

Přestože opakuji, že staré tradice pomalu, ale jistě padají, cestování žen má stále svá specifika. Žena, zvláštěpokud cestuje sama by se měla zejména střízlivě oblékat (minisukně a hluboké výstřihy raději nechte doma). Nejvhodnější je lehká, dlouhá sukně nebo kalhoty a dlouhý rukáv.
Co se týče obtěžování ze strany mužů, pokud se budete oblékat v souladu s předchozím odstavcem, nehrozí příliš velké nebezpečí, přesto určité zásady opatrnosti dodržujte. Platí to zejména o kontaktu očí s muži - pohled do očí je výrazem zájmu ženy o muže. Vzít si snubní prsten na prst také může odvést trochu pozornost, ale lidé zase často nepochopí, proč s vámi nejede manžel. Nejlepší odpověď je, že zůstal v hotelu nebo v sousedním městě a brzy se opět sejdete.
Žena ze Západu je u národů Blízkého Východu pojem velice zprofanovaný importovanou americkou, ale i domácí, filmovou kulturou. Bílé hrdinky filmů jsou ve filmech sice ženy sebevědomé, ale také ochotné se vyspat s kýmkoliv. To se pochopitelně přenáší obecně na všechny bílé ženy, zvláště jedou-li sami.
Pokud se budete koupat v moři, uvidíte, že i místní krasavice nepředvádějí své půvaby ve dvoudílných plavkách, ale vstupují do vody v oblečení. Dodržování této zásady vás ochrání nejen před nepříjemnými pohledy a nepříjemným zájmem, ale také před spálením. Evropanka v bikinách si skutečné koleduje o malér. Budete-li se koupat v hlavních turistických střediscích, pak tyto zásady neplatí, ale nudistických pláží lze najít po celém Blízkém Východě poskrovnu.
Téměř nikde není sice stanovena povinnost nosit zahalenou hlavu - to však neplatí pro Írán - viz samostatná kapitola. V ěnkterých tradičních místech (Konya) nebo na vesnici bych však pokrývku halvy doporučil. V létě to berte i jako ochranu před žhavým sluncem.
Tyto poznámky jsou nasbírány ze zkušeností travellerek a jejich dodržování by mělo přispět k méně problémovému zvládnutí cesty. Nejlepší však je, pokud cestují dvě ženy, nebo ještě lépe žena s mužem.
Takže milé dívky a ženy, šťastnou cestu!

© Slavomír Horák, 1998

SÝRIE

SÝRIE NA PRVNÍ POHLED

Rozloha: 185 180 km²
Počet obyvatel: 14 mil.
Hlavní město: Damašek (Dimašk aš-Šám) 1,6 mil.
Další města: Aleppo (Halab, 1,5 mil.), Hims (600 000), Lattakia (al-Ladiqiya, 320 000)
Složení obyvatel: Arabové (91%), Kurdové (5%), ostatní (4%)
Náboženské poměry: muslimové (91%), křesťané (8%), ostatní (1%)
Státní zřízení: republika s pluralitní demokracií
HDP: 1200 USD na osobu (1995)
Měna: Syrská libra (SYP) = 100 piastrů
Úřední řeč: arabština

PŘED CESTOU

Co si přečíst

Zimund, Miroslav; Hanzelka, Jiří: Tisíc a dvě noci, Svoboda, Praha, 1967. Vyprávění dvou njznámějších cestvatelů o jejich cestě po zemích Blízkého Východu - dočtete se nejen o Sýrii, ale i o Jordánsku, včetně Jeruzaléma, který v tu dobu ještě nepatřil Izraeli, a Iráku, který je v současné době nedostupný.
Mourtadaová, Jana: Dobré jitro, Sýrie, Orbis, Praha, 1976. Líčení dvou cest po Sýrii, včetně popisů některých památek,
Hroch, Miroslav, Hrochová, Věra: Křižáci v Levantě, Mladá Fronta, Praha, 1975. Poutavé čtení o historii křižáckých výprav, které se týká zejména Sýrie, ale i Jordánska a Izraele.
Musil, Alois: V zemi Královny Zenóbie, Praha, 1930. Cestopis našeho významného arabisty, pobýval na Blízkém Východě jako diplomat, topograf, vojevůdce a své zážitky z cest do Sýrie shrnul právě do tohoto cestopisu. Pohyboval se mezi často znepřátelenými kmeny, kteří jej většinou přijímali - byl nazýván šejk Músa. Obsahuje nádherný popis Palmyry a zapadlých pouštích oáz.

Mapy a průvodci

V češtině existuje tenký průvodce Sýrií z nakladatelství Saggita (1994) od Heleny El-Hassanové, který obsahje zejména popis nejdůležitějších památek a některé obecné informace.
Dále je možné se obrátit na knihy z akladatelství **Lonely Planet**, které vydalo **Jordan & Syria - travel survival kit** (1996) a viděl jsem jej v anglické i francouzské verzi (u nás pouze v angličtině). S dalšími praktickými informacemi (obsáhleji než u průvodce Lonely Planetp přichází Let´s Go Israel, Egypt (1996), které obsahuje i kapitoly o Sýrii a Jordánsku, ale je chudší na obecné informace a popis památek.
V řadě **Baedeker** vyšla Sýrie i Jordánsko, ale pokud ji seženete, bude nejspíše pouze v němčině. Je to nejlepší průvodce přespopis památek, ale praktické informace jsou uvedeny opuze takové, které příliš nezastarávají a navíc spíše pro movitější turisty. Ale přesto řele doporučuji.
Nakladatelství **Marco Polo** vydalo průvodce Marco Polo Syrien, rovněž v němčině, ale neobsahuje ani zdaleka tolik informací jako Lonely Planet nebo Baedeker. Přesto se snaží uvádět různé zajímavosti a jen proto by mohl být zajímavý.
Našel jsem dokonce průvodce Goroda Sirii v ruštině (1979), ale není příliš přehledný a obsahuje popisy nejdůležitějších míst a to typicky akademickou formou.
Na místě je možné kupovat si průvodce po místních pamětihodnostech - většinou stojí 150-200 SYP, případně průvodci po celé zemi v různé kvalitě od 200 SYP.

© Slavomír Horák, 1998

Z map jsou nejlepší z nakladatelství **Freytag & Berndt - Syrien**. Podrobnější mapy obsahuje **Syria, Jordan Lebanon travel atlas** opět z nakladatelství **Lonely Planet**.
Na Sýrii existuje specialiovaná cestovní kancelář **Palmyra tour** (Bělěhradská 90, 3. p. tel./fax. 02/257798)

Informace

Ve větších městech fungují turistická informační střediska. V žádném případě nesmíte čekat servis a hory materiálů jako v Evropě. Většinou dostanete mapu příslušné oblasti, které obsahují stručné informace o památkách oblasti či města v angličtině, francouzštině, němčině či arabštině Na druhé straně jsou poměrně dobré plány měst. Existuje Damašek a okolí, jižní Sýrie, Středozemní pobřeží, Hamá a Homs, Aleppo-Idlib a snad i další.
Informovanost personálu se různí, ale musíte to brát s klidem. Většinou však umí anglicky, v Palmyře dokonce na mě poznali, že jsem z Čech, ale informací podají jenom málo. Řekl bych, že lepší turistické a praktické informace dostanete od travellerů, kterých poznáte všude dost a dost z různých částí světa.
Často vám mohou pomoci místní.

Cestovní doklady a víza

Vždy se snažte nosit u sebe pas a pokud jej musíte nechat v hotelu, je dobré mít u sebe nějaký další doklad, pokud by vás někdo legitimoval.
Víza do země jsou požadována v každém případě. Je potřeba žádat na zastoupení Syrské republiky (viz adresa ambasády v ČR). Vízum vydané u nás stojí **960 Kč** pro 1 vstup a dvojnásobek pro dva vstupy. Vyplní se **1 formulář a 1 foto**. Čekací doba je asi 2-3 dny.
Žádat o víza v sousedních zemích je také možné. Podle informací travellerů je poměrně dobrá ambasáda v **Ankaře**. Naopak velvyslanectví v jordánském Ammánu může dělat potíže. Často však záleží, na jakého úředníka narazíte. Mít s sebou pro všechny případy doporučení nebo potvrzení o účelu cesty v angličtině od vašeho zaměstnavatele nebo od jiné instituce není špatný nápad. Ceny jsou pro české občany ve stejných cenových relacích jako při vydání víza v Praze (tj. 15 USD)
Turecko:
Abdullah Cevdet Sokak 7, Cankaya, Ankara, tel. 4/4409657
Silahhane Caddesi 3, Nisantasi, Istanbul, tel. 1/2482735
Jordánsko:
Haza al-Majali, 4. okruh (4th Circle - viz Amman) Džabal Amman, tel. 6/641076
POZOR ! Pokud máte v pase jakékoliv razítko, které prozrazuje vaši návštěvu v Izraeli, nebudete vpuštěni do jakékoliv arabské země kromě Egypta a Jordánska!!

Zastupitelské úřady

Adresa velvyslanectví Sýrie v ČR: Pod kaštany 16, 160 00, Praha 6, tel. 02/ 24311171, 24310952
Adresa velvyslanectví ČR: Avenue Rawdet Abi al.Ala 57, Abu Romany, Damašek, tel. 3331383, 3339395, fax 3338268 (viz část Damašek)

Doprava do země

Letecky

Do Damašku létá ČSA, Syrian air, Malév. Nejlevnější zpáteční letenka z Prahy do Damašku se dá pořídit od 12000 Kč podle data odletu - zkuste cestovní kancelář NEMO (Panská 8, Praha 1).
V Istanbulu, ve čtvrti Sultanhamet je spousta prodejců letenek, těch zaručeně nejlevnějších. Zkuste se pozeptat i na letenky do Damašku. Podle zpráv travellerů by mohla letenka přijít na 150 USD, pro studenty někdy i levněji.

© Slavomír Horák, 1998

Turecké aerolinie (THA) poskytují 40-60% slevy na vnitrostátní i mezistátní linky mladým lidem a studentům.

Mnohem atraktivnější a zajímavější však je doprava po zemi. Trvá to sice déle, ale cestování např. Toros expresem nebo klimatizovaným autobusem přes celé Turecko je nezapomenutelný zážitek. V každém případě budete přestupovat v Istanbulu, proto je každá část pozemní dopravy rozdělená na dopravu do Istanbulu a odtud do Sýrie.

Vlakem:

Věřte mi nebo ne, po kolejích se dostanete z Čech až do Damašku! Jedinou výjimkou je Bospor, který musíte překonat lodí.
Doprava do Istanbulu:
Lze cestovat přes **Rumunsko** (přestup Budapest, Bukurešť) nebo **Srbsko** (přestup Budapest). Nevýhodou cestování přes Jugoslávii je nutnost víza (55 DM za 2 tranzity), přes Rumunsko zase větší možnost krádeže.
Plná zpáteční jízdenka stojí přes Rumunsko 10 200 Kč, přes Jugoslávii 8400 Kč (ceny z července 1997), lze ji však stlačit až na **4300 Kč** přes Rumunsko a asi **4500 Kč** přes Jugoslávii, pro mládež do 26 let dokonce na zhruba **4000 Kč** přes Rumunsko a **4200 Kč** přes Jugoslávii.
Jak to udělat? Koupíte si jízdenku **EURODOMINO** pro Turecko na 3 dny (lze koupit také pro 5 a 10 dní a do 1. třídy, cena se samozřejmě zvyšuje). Tím pádem máte nárok na **slevu 50% z mezinárodního tarifu**. Pouze při tranzitu přes Rumunsko se vyplatí více EURODOMINO na 3 dny než zlevněná jízdenka. Podmínkou ovšem je, že se stihnete vrátit **do 1 měsíce** (tak dlouho tyto jízdenky platí). Pokud ne, je potřeba koupit jízdenky podle doby návratu a opět vyjde levněji druhá jízdenka EURODOMINO pro Rumunsko na 3 dny. Celkem tato varianta stojí kolem 4500 Kč za zpáteční jízdenku, mládež do 26 let asi 4000 Kč.
Jízdní řád pro vlaky do Istanbulu (platí do 23.5.1998, je pravděpodobné, že se nebude příliš měnit):

Praha	6.05	7.26 IC*	Istanbul	20.05	
Břeclav	10.26	11.30	Bucuresti - příjezd	13.10	
Bratislava	11.48	12.31	Bucuresti - odjezd	16.30	
Budapest - příjezd	15.38	15.07	Budapest - příjezd	4.57	
Budapest - odjezd	19.30		Budapest - odjezd	6.25 EC*	8.10
Bucuresti - příjezd	10.38		Bratislava	9.15	12.02
Buduresti - odjezd	12.55		Břeclav	10.15	13.07
Istanbul	6.15		Praha	14.18	17.32

* vlak Intercity (IC)/Eurocity (EC) - příplatek do/z Budapešti činí 200 Kč (není nutné platit na zlevněnou jízdenku Eurodomino.
POZOR ! Většina vlaků mezi Budapeští a Bukureští je povinně místenkových (vyznačeno i v jízdním řádem ČD). V případě, že nemáte místenku, zaplatíte 5-6 DM, případně 4-5 USD. Informace a místenky (90 Kč) podají mezinárodní pokladny ČD. Vlaky z Bukurešti již většinou povinně místenkové nejsou, přestože vám v Bukurešti na nádraží budou tvrdit, že ano.
Je možné také zkombinovat autobus do **Sofie** s vlakem. Zpáteční jízdenka Sofia-Istanbul stojí asi **70 USD**.
Nespornou výhodou tohoto druhu dopravy je, že vlaky jezdí každý den a nejste závislí na odjezdu autobusu.
Doprava z Istanbulu do Sýrie
Jízdenka EURODOMINO vás opravňuje k neomezeným jízdám po dobu platnosti (1 měsíc) ve zvolené třídě všemi vlaky po zvolené zemi, v našem případě po Turecku.
Levnější (a také složitější cesta) existuje při postupném nákupu jízdenek cestou. Postup je následující:
Koupíte si jízdenku do na slovensko-maďarské hranice (Štúrovo nebo Rajka, zde je lepší kupovat lístek v Bratislavě), na Slovensku si za Sk koupíte zpáteční jízdenku na maďarsko-rumunské hranice, která je se

© Slavomír Horák, 1998

70% slevou (nefrekvetnovanější hraniční přechod je Lökösházа – Curtici, případěn Biharkeresztes/Episcopia Bihor). Hranice do Rumunska můžete projít pěšky (nedoporučuji kvůli dlouhým vzdálenostem), koupit si jízdenku (zpáteční vyjde přes 10 USD) nebo se pokusíte uplatit průvodčího (jednodolarové bankovky,krabička cigaret). Vystupte na první zastávce za hranicemi a dojeďte vlakem do Bucuresti (z Aradu ca 5 USD, použijte vlak Accelerat, mezinárodní rychlíky jsou mnohem dražší). Snažte se, abyste se dostali do Bucuresti ráno – potom budete moci odcestovat do Bulharska. Můžete si koupit jízdenku do Istanbulu (asi 20 USD) nebo si zakoupit jízdenku pouze do poslední stanice před bulharskými hranicemi (Giurgiu) a načerno nebo úplatkovou metodou přejet Dunaj do Ruse. Zde si koupíte vnitrostátní jízdenku do poslední větší stanice před Tureckem (Svilengrad). V tureckém Kapikule si kupte vízum a jízdenku do Istanbulu – (ca 8 USD), případně použijte místní rychlík (3,5 USD), který je však v Istanbulu až odpoledne.
Zpět odjíždí vnitrostátní rychlík v 15.00 a jinak je jízdní řád stejný. maďarsko-rumunské hranice projeďte na černo a za hranicemi již budete mít zakoupený lístek až na Slovensko (platí 2 měsíce)
Do Sýrie se dostanete také vlakem. Vždy v **pátek** (od 1.6 do 30.9. i v **pondělí**) odjíždí v **8.20** z nádraží **Haydarpasa** v asijské části Istanbulu rychlík **Toros expres** s přímými vozy na Halab, kam má dorazit podle jízdního řádu druhý den v 17.01. Počítejte průměrně s 2-3 hodinovým zpožděním. Na syrských hranicích si musíte koupit jízdenku - měla by vás vyjít na **30 SYP**, pro studenty na **25 SYP.** Případně je možné koupit od průvodčího za dolary (na hranicích není směnárna).
Nebudete-li mít jízdenku EURODOMINO, tak 2. třída stojí do Halabu **25 USD** (turecká lira je velmi nestabilní, ale cena se každým rokem v přepočtu na dolary zvyšuje asi o 10-15%)
Je možné se dostat vlakem do **Gaziantepu** (13 USD, studenti 9 USD) kromě pondělka a pátku, také ve středu ve stejnou hodinu 8.20. Odtud potom pokračovat mikrobusy přes hranici. Trvá to však poněkud déle.
Další možností je vlak do **Iskanderunu** na jihovýchodním pobřeží Středozemního moře. Každodenní spojení je s přestupem v Ankaře a Adaně (tato varianta bez Eurodomina vyjde asi na 25 USD). Odtud autobusem do **Antakye**, odkud jezdí autobusy do **Halabu** (viz spojení autobusem).
Informace o spojení v Turecku poměrně spolehlivě podá **Thomas Cook Overseas Timetable**. Informace o Sýrii nejsou příliš aktualizovány. Je k dostání (500 Kč) i k nahlédnutí v cestovní kanceláři Thomas Cook (Národní třída, vedle bývalého Prioru)
Zpět odjíždí Toros expres z Halabu v sobotu (v létě také v úterý) v **11.05**. Cena je oproti jízdence z Istanbulu směšná - 2. třída vyjde na **325 SYP** (8 USD) a 1. třída je malý luxus, který si tentokrát můžete dovolit - **525 SYP** (12,5 USD). Příjezd je podle jízdních řádů v 17.54, ale opět průměrně o 2-3 h později.
Pokud si budete kupovat jízdenku v Turecku - jízdenka do Bucuresti stojí asi 20 USD, pokud pojedete odpoledním vlakem (odj. Sirkeci 15.00) na hranice (Kapikule, jízdenka 3 USD), za jízdenka Kapikule - Istanbul stojí 10 USD

Autobusem:

Doprava do Istanbulu
Z Prahy do Istanbulu jezdí přímá linka každé úterý v 18.00 z nádraží Holešovice, příjezd do Istanbulu v 8.00 ve čtvrtek. Zpět je odjezd v sobotu ve 12.00 a příjezd do Prahy o půlnoci z neděle na pondělí. Cena zpáteční jízdenky je 4500 Kč bez možnosti studentských nebo mládežnických slev. Linku provozuje Bohemian expres ve spolupráci s tureckou firmou RADAR tur a prodává je mj. i Čedok.
Od jara do podzimu se zkuste poptat v některé cestovní kanceláři, která pořádá zájezd do Turecka, zda by vás za menší úplatu nevzala s sebou, ale zájezdy jsou často vyprodány - nelze na to spoléhat.
Z Istanbulu do Sýrie
Ve čtvrti Sultanhamet najdete mnoho prodejců letenek i autobusových jízdenek. Jízdné je většinou hodně podobné - asi **35 USD** do Damašku (cena se stále zvyšuje), jezdí se pohodlnými a klimatizovanými autobusy, často je v ceně i občerstvení
Zpět se dostanete opět z Damašku - společnost **Karnak** nabízí Istanbul za **1500 SYP**. Levnější je to z Halabu - od **1000 SYP**, ptejte se na tureckém autobusovém nádraží.

© Slavomír Horák, 1998

Autobusy jezdí také z **Antakye** do Halabu. Pokud přijedete ráno, najdete více společností. Poslední autobus má odjíždět v **17.00**. Cena však není nejlevnější (**13 USD**).
Levněji vyjde mikrobus do posledního města před hranicemi (z Antakye je to Reyhanli), odtud jezdí na hranice příležitostně minibusy, jinak taxík. Hranice je možné překročit pěšky. Počítejte, že doprava po 5 h odpoledne ustává.

Autem:

Vzít si na cestu do Sýrie auto je možné, ale odrazuje dlouhá vzdálenost a hlavně průjezd přes tranzitní země jihovýchodní Evropy. **Jugoslávie** požaduje **vízum (55 DM)**, a další **poplatky na dálnici** a **extra pojištění**. V **Rumunsku** mají zase absolutní moc **policisté**, kteří jsou páni a když řeknou, že zaplatíte 20 marek za vysokou rychlost, tak zaplatíte, i kdybyste v tu chvíli jeli krokem. Stále jsou vyžadovány různé nesmyslné **poplatky** (za ekologii, dezinfekci atp.), takže cesta přes tuto nevyzpytatelnou zemi se může dost prodražit (slyšel jsem, že někdo zaplatil na těchto poplatcích 160 DM na jedné cestě!).
Jinak vozovky jsou po celé trase v relativně dobrém, v Turecku dálnice dokonce ve vynikajícím stavu.
Při příjezdu na syrské hranice je údajně požadováno extra pojištění ve výši **36 USD** na měsíc, ale jeho platnost je velmi sporná.

Stopem:

Je možné dostat se stopem až do Sýrie, dokonce i přes Rumunsko a Bulharsko, kde je však nutno zachovávat určitou opatrnost. Na Turecko jezdí poměrně dost TIRů, ale vyhněte čekaní s nimi na hranicích. Do Istanbulu se dá dostat zhruba za 4 dny a odtud do Sýrie by to mohlo jít ještě rychleji.

Lodí:

Mezi Sýrií a Evropou neexistuje žádné přímé spojení. Existovalo spojení mezi tureckou částí Kypru z Famagusty do Lattakie, ale již delší čas nejezdí (je nutno ověřit).
Jezdí pouze trajekt z Alexandrie, ale časy a ceny se velmi rychle mění. V Sýrii mi každý tvrdil něco jiného.

PRAKTICKÁ ČÁST A-Z

Čas

Čas je posunut o 1 hodinu oproti našemu času. Pokud pojedete po zemi, mění se tento čas na rumunských nebo bulharských hranicích.

Doprava v zemi

Letecky:

Nepředpokládám, že čtenář této knihy bude létat letadlem, ale přesto tento druh dopravy pro úplnost uvádím.
Existují letecká spojení mezi **Damaškem, Halabem a Qamišli** na severovýchodě země. Lonely Planet uvádí cenu letenek na **600 SYP** na linkách Halab-Damašek/Qamišli a **900 SYP** mezi Damaškem a Qamišli, ale počítám, že budou vyšší.

Vlakem:

Sýrie nemá hustou železniční síť. Vlaky jezdí po třech tratích - Z Damašku do Qamišli přes Homs, Hamá, Halab, Raqqu a Dajr al-Zor; z Damašku přes Homs a Tartus do Lattakie a z Lattakie do Halabu.
Málo lidí doporučuje vlak jako dopravní prostředek po Sýrii. Prý je vlaků málo, jezdí zřídka, mají zpoždění a nádraží jsou daleko od center měst.
Po projetí téměř celé nevelké sítě Syrských železnic (CFS) mohu vlak pro cestování vřele doporučit.
Vlaků skutečně není mnoho a podle jízdních řádů se spíše jen vyjíždí.

© Slavomír Horák, 1998

Na druhé straně zpoždění většinou nejsou zase tak velká (nejvýše většinou 2 hodiny) a velmi výhodné jsou zejména noční spoje z Damašku do Halabu, Lattakie, Dajr al-Zoru a Qamišli. Ušetříte za ubytování a druhý den ráno jste o kus dále. Navíc poznáte mnoho dalších zajímavých lidí, protože cizinci ve vlaku příliš nejezdí, a proto budete ve středu pozornosti. Stačí však říci, že chcete spát a se slušností národu vlastní vás nikdo nebude dále rušit.
Vlaky mají 1. a 2. třídu. Rozdíl je ve větším prostoru, pohodlnějších sedadlech a klimatizaci v 1. třídě, ačkoliv i 2. třída se dá vydržet. Vagóny jsou poměrně moderní, německé výroby. Mají letadlové uspořádání a každý lístek má svoji místenku.
Ceny jsou vskutku lidové, například za jízdenku 2. třídy z Damašku do Halabu zaplatíte 57 SYP, studenti dokonce jen 45 SYP - to není drahé ubytování, že?

Autobus:

Autobusová doprava v Sýrii je velice pestrá. Určitě si vyberete. Mezi autobusy jsou propastné rozdíly v kvalitě, poskytovaných službách a samozřejmě v ceně.
Nejlevnější autobusy jsou již dávno vysloužilé Mercedesy, Volva či Scanie, tak 25-30 let staré (leckdy i více), které si své odsloužily již kdesi v Evropě a na dlouhé penzi jsou zde. Oč více chybí na výkonu, o to více se řidič snaží svého miláčka vyzdobit a o to rychleji se také jede Jízdní řád vesměs neexistuje a pokud se řidič rozhodne, že pojede z řekněme z Damašku do Homsu, koneckonců nic mu nebrání. Ceny jsou však velice lidové - za uvedenou trasu například dáte 35 SYP (a to jsou 2 hodiny jízdy). Zapomeňte prakticky na to, že najdete bez pomoci ten správný autobus. Projezdil jsem těmito „hop-hopy“, jak jsou v lidové mluvě občas nazývány, mnoho a do systému odjezdů a stanovišť jsem nepronikl. Snad jsou nástupiště označeny cílovým městem, ale v arabštině. Naštěstí se většinou stačí ukázat se na nádraží a hned vás někdo nasměruje na ten správný autobus. Kdyby se to náhodou nestalo, tak stačí jeden vhodně volený dotaz a situace se opakuje.
Autobus zastaví na přání všude na trase, ale počítejte s tím, že zaplatíte stejnou cenu jako do cílového města. Nebudete-li si jistí, kde přesně vystoupíte, opět stačí jeden dotaz a k pomoci vám bude minimálně polovina autobusu.
V posledních letech se vyrojilo několik soukromých společností, které provozují dopravu moderními autobusy většinou s klimatizací, pochopitelně za dražší cenu. Jízdní řády jsou pevné, dostanete dokonce jízdenku, servis „na palubě“ existuje v podobě pomocníka, který rozlévá chladnou vodu. Jízdenka např. z Palmyry do Damašku je 110 SYP.
Nejuznávanější společností se sítí linek po celé zemi je Karnak. Ve městech mívá vlastní nádraží, zvláštní kanceláře, kde dostanete jízdenky, informace o jízdních řádech a cenách. Prakticky veškerý personál zde mluví anglicky. Typicky bílooranžové autobusy mají perfektní servis, klimatizaci, občerstvení - lepší než u nás. Zajíždějí také do Jordánska, Libanonu, Turecka či Iráku. Ceny jsou přibližně stejné jako u ostatních společností popisovaných v předchozím odstavci.

Service:

Pod tímto pojmem se rozumí asi 10-15 místné dodávky, které zaplňují mezery v autobusové dopravě a zejména na venkově jsou nepostradatelným dopravním prostředkem. Kromě toho jich jezdí nesčetné množství po městech. Jejich organizace je trochu více chaotická, ale „líná huba - holé neštěstí“. Každý vám rád poradí. Bylo by pod arabskou důstojnost vás oklamat při ukázání spoje i při placení jízdného.

Taxi:

Tento druh dopravy možná využijete více než doma. S úspěchem se dá s nimi pohybovat po městě. Je to jedna z mála šancí, pokud chcete jet do Libanonu (viz samostatná kapitola). O jízdné je vždy nutné smlouvat - cena je obvykle nadsazená dvojnásobně. Levnější jak autobus je asi od 4 lidí - záleží na vaší schopnosti smlouvat.

© Slavomír Horák, 1998

Stop:

Funguje poměrně dobře. Dejte si pozor, abyste nezůstali viset někde v poušti.
Řidiči nejsou příliš zvyklí na stopaře, a tak se může stát, že vaše mávání nebudou chápat. Opakovaně vás budou posílat na autobusové nádraží, případně na stanoviště service. Když už vás někdo vezme rád se však pobaví s cizincem, i když rozhovor bude většinou v arabštině. Občas se stane, že budete požádáni o zaplacení. Setkal jsem i s tím, že mi řidiči sami zastavili.

Auto:

Zpočátku může být problémem chaotická doprava ve městech, řvaní a troubení patří k místnímu koloritu stejně jako třeba obchod. Často se ještě uznává pravidlo, že ani Alláh nemá oči vzadu, a tak viníkem nehody je ten, který má nabouranou přední část vozu. Silnice však jsou v dobrém stavu a mimo město se jezdí dobře, zácpy nejsou příliš k vidění. Před cestou do pouště je dobře zásobit se benzínem.
Benzín je k dostání bez větších problémů - 1 l Super stojí 20 SYP, ačkoliv prý mnoho lidí žehrá na jeho kvalitu.

Kolo:

Jako všude v Evropě je kolo velmi dobré k poznání určité části země. Při delších přesunech se snažte vyhýbat se hlavním silnicím, což jde někdy jen velmi těžko.
Nedoporučoval bych jezdit v létě, kdy jsou silnice rozpálené na nejvyšší míru. Nejlepší doba na cestování na kole je opět na jaře, březen-květen. Zvláště cestování v poušti má svoje kouzla, ale i nebezpečí. V každém případě stoupá spotřeba vody.
Kolo bylo možné poslat vlakem, do autobusu jen v případě volného místa v kufru a kladného rozhodnutí řidiče. Bude často vyžadovat příplatek, ale jeho výše, stejně jako rozhodnutí o vzetí kola s sebou může ovlivnit vaše umění diskutovat a smlouvat. Je však nutné počítat s poměrně nešetrným zacházením. Snažte se proto při přepravě kola co nejvíce nakládat vlastními silami.
Půjčovny kol jsem nikde nezahlédl, ale není vyloučeno, že existují.

Média

Rádio

Na různých místech Sýrie se mi dařilo chytat různé stanice, vysílající v angličtině - zkuste frekvence kolem **1,2-1,6 MHz**. Na rádiu Damašek (830 kHz) je od 8 do 9 h večer vysílání v ruštině. Prý se dá také chytit vysílání ve francouzštině a němčině, což se mi však nepodařilo. Zkuste se podívat do Syria Times.

Noviny:

V angličtině vycházejí tenoučké, státem kontrolované a silně proarabské noviny **Syria Times**. Nejdete tam zprávy z regionu, Sýrie, někdy i praktické tipy, kursovní lístek či vysílání rádia v cizích jazycích.

Otevírací hodiny

Obchody mají otevřeno zhruba od 8-9 h a zavírají kolem 7 h večerní. Někde to je více, někde méně.
Na úřady je nejlépe chodit dopoledne 9-12 má otevřeno drtivá většina institucí. V odpoledních hodinách některé mají zavřeno.
V pátek, který je muslimskou nedělí, jsou úřady a instituce zavřeny, ačkoliv mnoho krámků a stánků otvírá. Stejně tak jezdí veřejná doprava.

Peníze

Měnou v Sýrii je **Syrská libra** (SYP), v místní mluvě nazývaná často jako lira. 1 SYP = 100 piastrů (ty neuvidíte v praxi vůbec)
V oběhu jsou mince v hodnotě **1 SYP** a bankovky **5,10,25,50, 100 a 500 SYP**
Za **1 USD** je standardně **42 SYP** - Tento kurs se v posledních letech nezměnil.

© Slavomír Horák, 1998

Výměna peněz je nejlepší v Halabu a Damašku v **Commercial Bank of Syria**, kde jsou počítače. V menších městech je výměna spojena s obíhacím rituálem po bankovních úřednících, což ale je potřeba brát jako asijskou úřednickou filosofii s asijskou trpělivostí.
Pozor! Cizincům se nevyměňují syrské libry zpět za valuty.
Černý trh: funguje, ale cizincům poměrů bych jej rozhodně nedoporučoval, při dopadení jsou za to vysoké tresty. Navíc se prý ani příliš nevyplatí. Bez problémů se dají vyměnit syrské libry v turecké Antakyi na autobusovém nádraží.

Pošta

Funguje spolehlivě. Pohled do České republiky **10 SYP**. Všechny pozdravy domů mi došly.
Pohledy je možné koupit u památek, kde jsou však drahé - jeden obvykle za **10 SYP**. Mnohem levnější pohledy, i když také menší výběr má stařík před poštou v Aleppu a také v Damašku na stejném místě. Jeden pohled různé kvality je za **3 SYP**.

rozpočet

Pokud budete spát co nejvíce pod širákem s občasným spaním hotelu ve městech, jezdit nejlevnějšími mikrobusy, případně stopem, platit studentské vstupné a volat na kartu domů, vystačíte asi se **250 USD na měsíc**.
Když budu počítat do denní útraty ubytování v levném hotelu (což je asi největší položka), 1 vstupné, dopravu nejlevnějšími dopravními prostředky, nějaké jídlo, telefonní karta a další útraty, vyjde částka něco přes 4200 SYP, tedy **100 USD, na týden**. **Studenti** mohou počítat 3500 SYP - ca **85 USD na týden**.
Kdo si chce dopřát větší komfort dopravy (air-condition autobusy, 1. tř. vlaků), jídlo v restauraci a single pokoj v hotelu měl by počítat asi se **150-190 USD na týden**.

Státní a náboženské svátky

To, co je pro nás neděle, znamená pro muslimy pátek. Někde to ani nepoznáte, autobusy a mikrobusy jezdí bez problémů (jen některé lepší, včetně Karnaku vyžadují vyšší poplatek za jízdné).
Podle muslimského kalendáře (a tudíž pohyblivě od našeho) se slaví Id al-fitr, Id al-adha, Nový rok, narození Mohameda (data svátků viz kapitola Islám ve přední části). Státní svátky:

1.1. - Nový rok
22.2. - Den jednoty
1.3. Den žen
8.3. Den revoluce
22.3. - Den Arabské ligy
17.4. - Den nezávislosti
1.5. Svátek práce, Den pracujících
6.5. Den mučedníků
29. 5. Den bezpečnostních sil
1.8. Den armády
29.8. Den námořnictva
6.10. Den veteránů
16.10. Den nletectva
16.11. Den Hnutí Nápravy
14.12. Den zemědělců
25.12. Vánoce

Stravování a nakupování

Na tržištích je dostatek ovoce a zeleniny, většinou v cenách asi 10-20 SYP za kilo. Jedinou vyjímkou jsou banány, které jsou k mání asi za 40 SYP kilo.
Chleba je dobré kupovat v sáčcích. *Chobz* - placky (20 SYP), rohlíky, housky tak 30-70 SYP za tašku podle druhu.
Falafl obvykle 10 SYP (někde i 15 SYP), laban, humus nebo šawarma na ulici 15-20 SYP. Kuře v restauraci 80-100 SYP, kompletní večeře pro 3-4 osoby - 800-1000 SYP v slušné restauraci, levnější v lidových jídelnách.

© Slavomír Horák, 1998

Alkohol je drahý a pouze v lepších restauracích (místní pivo tak 50 SYP). Vyjímečně je možné najít místního člověka, jak pod rouškou tmavé noci popíjí arak (ve tmě proto, aby ho Alláh neviděl).
Jeden tip pro ty, kterým se stýská po „euroamerickém“ stylu života: Asi 4 km od centra Damašku je australská ambasáda, která provozuje *Kangaroo bar*. Plechovka Forster´s tam vyjde na 50 SYP, tvrdší alkohol 75 SYP. Prý zde také existuje i česká hospoda, ale nikdo mi nebyl schopen říci, kde se nachází. Domnívám se, že je však v Damašku lepší jít do nějaké tradiční restaurace.

Studium

Je možné studovat arabštinu, případně další obory v Damašku. Školné se neplatí, ubytování je na kolejích a jednoroční studium vyjde celkově zhruba na 40-60 tisíc korun (hrubý odhad), což je, domnívám se, velmi slušné. Pro podrobnější informace se zkuste zeptat na ambasádě nebo přímo v Damašku na universitě (Damascus University, Institute for foreign studies, Palestine street).

Telefon

Spojení domů funguje slušně. Je několik možností, jak se dovolat domů. Zdá se, že nejjednodušší je koupit si kartu, která na poštách k dostání pouze na 1000 jednotek za **900 SYP**, za což se dá volat domů tak **10-12** minut. Obchodníci nabízejí karty na 200 jednotek, ale otázka je, do jaké míry se tomu dá důvěřovat. Automaty na karty jsou na telefonních úřadech v Damašku a v Aleppu a na turistických místech, jinde spíše vyjímečně. Ostatně z těchto míst je zřejmě nejlepší pokoušet spojení domů.
Hovory je možno objednat na poště. V tomto případě se platí minimálně 3 minuty a jedna minuta vyjde o něco více, než s kartou - **100 SYP**. Dvakrát tolik vyjde volání z velkých hotelů.

Ubytování

Najdete na různé úrovni. Asi nebudete vyhledávat hotely s více hvězdičkami. Nejsou zde sice Youth hostely jako v Evropě, ale existuje mnoho levným hotelů. Velká města a turistická centra mají dokonce celé části, kde je jeden hotel vedle druhého.
Nejlevnější postel stojí 100 SYP, většinou však zaplatíte 150 SYP, čím více lidí, tím levnější cena. Na „recepci“ je vždy vyvěšen ceník, ale smlouvání může přinést úspěch. Občas je možné spaní na verandě nebo na střeše. Se smlouváním je to tak od 50-70 SYP.
Majitel nebo „recepční“ si obvykle nechává přes noc pas, ale je možné se dohodnou jinak, někde stačí jenom kopie důležitých stránek nebo náš občanský průkaz.
U popisu většího centra uvádím vždy hotely, které jsou nejlevnější a kde najdete i další travellery, kteří vám mohou dát cenné informace o cestování v Sýrii, Jordánsku, Turecku, Egyptě a ostatních zemích Blízkého Východu.
Spaní pod širákem není problém mimo města a v některých místech dokonce je lepší než hotel (Palmyra). Připravte se však, že v poušti teploty klesají i v létě o 20-25°C! O zimě vůbec nemluvím.

Vstupy

Po celé je vstupné prakticky jednotné a ne zrovna levné - do všech památek je to **200 SYP**. Velké štěstí mají studenti. Zelená karta ISIC vynese drastické slevy. Zaplatíte většinou **25 SYP**, někde 15 SYP a vyjímečně dokonce zadarmo. Vstupné do mešit se nevybírá, ale snažte se vyhýbat času společných modliteb.
Poplatek za fotografování a filmování není.

© Slavomír Horák, 1998

LIDÉ A ZEMĚ

Dějiny

Území Sýrie můžeme považovat za jednu z prvních nositelů civilizace. Stopy nacházíme na východě v okolí Eufratu a Chabúru (Chalafská kultura - 5400 př. n. l.) a na západě v povodí Orontes. Na území státu se rozkládala Akkadská říše a později bylo toto území zájmem mnoha nejstarších civilizací. Bylo to dáno polohou v samém srdci tzv. Úrodného půlměsíce. A tak tudy prošly vojska egyptská, chetitská, asyrská či babylónská. Po historické bitvě u Kaddeše roku 1286 mezi chetitským panovníkem Muvatallem a egyptským Ramessem II., která skončila nerozhodně a byla uzavřena první mírová smlouva na světě. která vymezovala sféry vlivu Chetitské a Egyptské říše řekou Orontes.
Sýrii ovlivnilo stěhování mořských národů a na počátku 2. tisíciletí př. n. l. osídlili pobřeží Levantského zálivu Féničané či Amorité. Aramejci, jejímž jazykem mluvil i Ježíš, nomádi a Nabatejci se usídlovali spíše ve vnitrozemí. Zvláště početný byl příliv nomádů z Arabského poloostrova. Tito kočovníci hlídali část „Hedvábné stezky“, která vedla právě přes Palmyru. Dále kontrovali tzv. „Kadidlovou cestu“ z Arabského poloostrova. Aramejci vybudovali v 9. století př. n. l. silné městské státy. Dodnes můžeme ve vesnicích v okolí Damašku slyšet tento jazyk Krista. V průběhu dalších staletí území Sýrie kontrovala jak Novobabylónská, tak i Perská říše.
Roku 333 př. n. l. ji dobyl Alexandr Veliký a po jeho smrti na území vládli Seleukovci. Byly zakládány státy typu řeckých městských států. S příchodem Alexandra se projevil značný vliv antické kultury.
Roku 64 př. n. l. Sýrie se stala součástí Římského impéria. Roku 267 n.l. se vlády v Palmyře ujala královna Zenóbie a o 4 roky později se již Palmyra vyčleňuje z Římské říše. Roku 272 však vláda v Palmyře padá. Dodnes v Sýrii najdeme živé stopy po Římanech, ať je to již samotná Palmyra nebo chrám boha Jupitera v Damašku.
Po pádu Římské říše se území stává provincií Východořímské resp. Byzantské říše. Roku 634 ji však dobyli islámští nájezdníci. Do roku 640 již bylo celé území pod kontrolou Arabů. Roku 661 nastupuje vládu Ummájovská dynastie a Damašek se na téměř 100 let stává centrem islámského světa. Bylo postaveno mnoho staveb - nejznámější je Ummájovská mešita v Damašku. Roku 750 však bylo sídlo Ummájovců přeneseno do Bagdádu a Damašek se stal pouhým provinčním městem a již nikdy nedosáhl takové slávy.
Území Sýrie se stalo předmětem válek mezi Abbasovci a Egyptem a roku a střídali se zde postupně egyptské dynastie Hamdánovců a Fátimovců s několikaletým obdobím Abbasovců.
Roku 1078 Sýrii dobyla seldžucká vojska. Ani jejich panství nebylo dlouhé, protože už o 20 let později dobyla 1. křižácká výprava severní Sýrii a pobřeží Středozemního moře a seldžučtí vládci zůstávali v Damašku a Halabu. Křižáci se marně pokoušeli dobýt Damašek v polovině 12. století. V jižní Sýrii roku 1171 nastoupila další dynastie - Ajjúbovců. Roku 1178 zasadil vojevůdce Salah al-Din (Saladin) křižákům zdrcující porážku. Přesto poslední bojovník s křížem opustil Sýrii až po dobytí hradu Marqab roku 1285 a na ostrově Arwad se křižáci udrželi do roku 1307.
To už však prošla Sýrií další vlna nájezdníků - Mongolů (1250-1260).
Na více jak 250 let vládli zemi Mamlúčtí sultáni. Mamlúci byli původně otroci a později žoldáci egyptského vojska. Roku 1516 Sýrie opět změnila „majitele“ a tentokrát ji dobyl osmanský sultán Selim I. a nastalo 300 let osmanské nadvlády, přerušené pouze roku 1840 krátkou vládou Egypta.
„Nemocný muž na Bosporu“, jak se tehdy sultánovi a jeho Osmanské říši říkalo, nemohl udržet zemi a přes německou pomoc roku 1918 osvobodila francouzsko-britská armáda Sýrii. Zemí proběhla mohutná vlna hnutí za nezávislost. Ta však nepřišla a na dalších 25 let se Sýrie stala francouzským protektorátem, což bylo jenom „měkčí“ označení pro kolonii. Lidé v Sýrii označují toto období jako okupaci. Proto také vzniklo několik povstání, z čehož největší proběhly ve 2. polovině 20. let.
Pro historii jsou nejvzácnější archeologické objevy Ugaritu a Maari, které byly odkryty francouzskými archeology ve 30. letech. .
Nezávislost byla Sýrii slíbena v průběhu 2. světové války, ale vybojovat si ji musela až v dalším povstání, které skončilo roku 1946 vyhlášením nezávislosti a odchodu francouzských a britských vojsk.

© Slavomír Horák, 1998

Tím však zdaleka neskončilo období klidu a až do roku 1954 byla země zmítána nepokoji. V tomto roce strana Baas (Strana socialistické arabské obrody) vyhlásila vládu jedné strany.
Krátká byla i epizoda panarabské myšlenky, když v letech 1958 - 1960 byla Sýrie spolu s Egyptem součástí tzv. Sjednocené Arabské republiky.
Následovalo 3 leté období krátkých vlád, až roku 1963 provedla strana Baas další převrat. Pohroma přišla roku 1967, kdy Sýrie ztratila v Šestidenní válce Golanské výšiny. K moci se dostal současný prezident, dříve ministr obrany - Háfiz Assad, kterému se navíc podařilo získat zpět malou část území Golanských výšin. Tato otázka je však dodnes velmi žhavá a je hlavní příčinou napjatých vztahů s židovským státem. Assad sám má velkou podporu národa a jeho portrét visí prakticky na každém rohu od malých obrázků, až po nadživotní fotografie s usmívajícím se prezidentem. Mírový proces se však na Blízkém Východě již poměrně úspěšně rozběhl a je snad jen otázka času, kdy bude řešena i otázka Golanských výšin. Je potřeba si uvědomit, že problém je velmi složitý a bude vyžadován kompromis od obou znepřátelených stran. Navíc Sýrie má velký vliv v Libanonu, což přináší řadu dalších úskalí v mírovém procesu.

Politický život a strany

Ač navenek se Sýrie prezentuje jako země s parlamentní demokracií, fakticky zůstává vládou jedné strany. Funguje 250 členná Lidová rada, volená na 4 roky. Všechny strany v parlamentu jsou součástí tzv. Národní pokrokové fronty, v níž má jasnou většinu socialistická strana Baas.
Výkonou moc má vláda, jmenovaná prezidentem. Ten je volen na 7 let a má pod sebou dva vícepremiéry.

Národnostní menšiny

Sýrie je poměrně jednotná - většinu tvoří arabsky hovořící Arabové. Na severovýchodě je nepočetná menšina Kurdů, která však není zdaleka tak militantní jako v Turecku nebo Iráku, ač také nemá velké možnosti na sebeuplatnění.

Hospodářství

Asi 65% všech lidí pracuje v zemědělství, na které však připadá pouze 1/4 hrubého národního produktu. Pouze asi 1/3 plochy je vhodná k obdělávání, zatímco 1/4 půdy se nedá obdělávat vůbec. Nejrozvinutější zemědělství je pobřežním pásu a v okolí řek Así a Eufrat. Pěstuje se zejména obilí (pšenice, ječmen), dále bavlna a subtropické ovoce (vinná réva, citrusy, rajčata, olivy, tabák). V živočišné výrobě jsou v drtivé většině chovány ovce a to technologií starou více jak 4000 let (pastviny zavlažované dešťovou vodou sbíranou do teras).
V průmyslové sféře je nejdůležitější těžební průmysl v podobě těžby a zpracování ropy, která tvoří asi 40% syrského exportu. S tím souvisí petrochemie a hnojiv (také díky významné těžbě fosfátů), dále průmysl potravinářský a textilní.
Nejvýznamějšími zdrojem příjmů (55 %) jsou služby, kde vyniká zejména cestovní ruch, který se začíná posledních letech přitahovat stále více turistů.
Ve výrobě energie převažují hydroelektrárny na Eufratu, postavené mj. i s přispěním našich odborníků, kteří zde působili v 60. a 70. letech.
Doprava má k dispozici relativně kvalitní síť silnic, asi 2.000 km železnic a kromě mezinárodních letišť v Damašku a Halabu jsou důležité přístavy u Středozemního moře (Ladyqiya a Tartús)
Donedávna velkou část státního rozpočtu tvořily a stále tvoří výdaje na armádu.
Povinná je šestiletá školní docházka, avšak negramotnost ještě existuje. Na středních školách se vyučuje angličtina a dvě hlavní university jsou v Halabu a Damašku.

Náboženství

Většinu tvoří sunnitští muslimové. Vládní špičky strany Baas, která je rozhodující pro politický život v zemi, jsou ovšem příslušníci šíítského směrů - tzv. Alavité. Z dalších muslimských náboženských

© Slavomír Horák, 1998

nmenšin je nutno jmenovat zvláštní skupinů tzv. muslimských drúzů, kteří žijí především u libanonských hranic)
V Sýrii je největším počtem v Arabských zemích zastoupená křesťanská komunita - většinou ortodoxního směru.

Pravidla chování

Protože jedete do poněkud odlišného světa, který je hluboce ovlivněn náboženstvím a zvyklosti z něho vycházející, je vyžadováno dodržování některých odlišností i od cizinců, ačkoliv některé „prohřešky“ jsou, zejména ve velkých městech turistům ze západních zemí tolerovány. Platí zásada, že čím menší město nebo pokud se chystáte přímo na venkov, tím více je dobré držet se místních zvyklostí - místní vás tak lépe přijmou mezi sebe.
Velmi přísná pravidla chování platí v Iránu - viz samostatná kapitola.
Místní lidé jsou velice přátelští vůči cizincům - někdy až příliš - ale záleží to také na vzhledu člověka. Platí, že pokud někdo vám prokáže laskavost, počítá, že jednoho dne mu budete stejnou laskavost oplatit. Očekává, že až jednou přijede do vaší vlasti, nabídnete mu stejnou pohostinnost jako on nyní nabízí vám. Častokrát také uslyšíte větu, že by byl rád, kdyby jste jej vzali s sebou.

- Nikdy neočekávejte velkou přesnost od svých protějšků. Ačkoliv cizinec by měl raději přijít včas, počítejte s tím, že dáte-li si schůzku s někým řekněme v 6 hodin, téměř určitě vám v tuto dobu nepřijde. To platí zejména, jde-li o nějaké místo, kde později setrváte déle (restaurace, domov). Trpělivě počkejte, zpoždění se může pohybovat v řádu několika minut až hodin, ale musíte to brát s arabským klidem - jestliže Alláh dá, on jistě přijde. Na Blízkém Východě více než kde jinde platí: Sliby - chyby.
- Nikdy nechoďte přímo na věc, když jednáte s lidmi. Přijměte nebo nabídněte alespoň tři šálky čaje před uskutečněním důležitých věcí, pro které jste vlastně přišli. Očekávejte nějaký „úvodní rozhovor“, který vždy předchází vlastnímu jednání. Bude se týkat zdraví, rodiny, odkud jste nebo jiných podobných věcí. Nejčastěji se s tím setkáte při nakupování, ačkoliv dnes spíše jen při větších nákupech.
- Je zvykem přátel se obdarovávat při příchodu a odchodu. Jestliže nemáte něco, co byste nabídli hostům, pozvání na oběd nebo na návštěvu k vám znamená pro hosty mnoho. Dobré jsou spíše nějaké drobné suvenýry od nás - osvědčili se mi vždy nejvíce mince, pohledy, vlastní fotky apod.
- Snažte se nezapřádat s lidmi hovory o politice - platí to zejména pro země jako je Irán nebo Sýrie. V Turecku, Izraeli nebo Jordánsku, kde naopak vládne větší pluralita, je možné se bavit o politice bez větších problémů.
- V domácnostech je naprosto běžné sezení s nohama křížem. Ač je tento zvyk již porušován a cizincům se obvykle toleruje jiný posed, vzbudíte tím u svých protějšků úctu.
- **Jedna z nejdůležitějších zásad, se kterou se v praxi setkáte velice často - nikdy si nesedejte naproti nebo vedle opačného pohlaví, dokonce ani když již nikde není místo, aniž by došlo k pozvání opačného pohlaví, u žen dokonce bez souhlasu mužského partnera. V praxi to vypadá většinou tak, že si několik ecstujících přesedne, aby se této zásadě vyhovělo.**
- Vždy respektujte kodex v oblečení - ve větších městech je možné bez problémů chodit i v krátkých kalhotech (platí pro muže, dívky nechť raději nosí dlouhé kalhoty nebo sukni), avšak nedostanete se nikde do mešity, a to ani například v kosmopolitním Istanbulu. Striktní zásady u oblečení platí v Iránu (viz samostatná kapitola)
- **Vždy sundejte boty, než vstoupíte do mešity nebo jiné islámské náboženské budovy nebo jestliže vstupujte do soukromého domu, pouze v případě, že vám hostitel sám neřekne, že si máte boty nechat.**
- **V mešitě nechoďte před někým, kdo se modlí k Mekce. Jestliže to musíte nevyhnutelně udělat, omluvte se.**

© Slavomír Horák, 1998

- Neočekávejte, že vám vaši hostitelé nabídnou alkohol. Dokonce, i když to udělají, je bezpečnější odmítnout, protože „ohnivá voda“ je většinou domácí výroby a vyrábí jí nějaký místní křesťan - následky nebývají příjemné.
- Jestliže chcete někomu složit kompliment, např. pochválit matce krásné děti, vždy řekněte „mašaláh“. Je to tím, že veškerá krása a dobrota pochází od Alláha a může Jím být kdykoliv odebrána.

PŘÍRODA A ZEMĚ

Povrch

Povrch Sýrie můžeme rozdělit do dvou částí - přímořskou a vnitrozemskou. První z nich je mnohem menší, omezuje se pouze na úzký pás při pobřeží Středozemního moře. Za ní se již zvedá hradba Antilibanonského pohoří s nejvyšší horou Tal´at Músa (2658 m). Na jihu země se vypíná pohoří Džabal aš-Šejch, kde najdeme nejvyšší horu Sýrie Hermon (2814 m). Při hranicích s Izraelem jsou problematické Golanské výšiny, které jsou příčinou sporů mezi těmito státy. Největší část z nich je obsazena Izraelem. Většinu území vyplňuje suchá plošina s polopouštním až pouštním charakterem, kde nejdůležitější jsou oázy. Největší je kolem Damašku v okruhu 30 km. Důležitá je například Tudmorská oáza s Palmyrou. Na východě země modeluje povrch údolí řeky Eufratu s Asadovou přehradou. Na jihu potom plošina přechází v Syrskou poušť

Vodopis

Nejvýznamnější z mála nevysychajících řek je právě Eufrat, na kterém leží Nejvýznamnější přehrada - Asadova, která je důležitou zásobárnou vodu. Severovýchod odvodňuje přítok Eufratu - Chabúr. Na západě je nejvýznamnější řeka Orontes (al-Así), na které najdeme slavná vodní kola v Hamá. Další řeky většinou vysychají a také slaná jezera vysychají. Největší je v tomto směru Sabhat al-Gabbúl.
Podnebí: vychází z povrchu krajiny. Na pobřeží je typické středomořské podnebí s teplými léty a mírnými zimami. Teploty se pohybují kolem 26°C v létě a 12°C v zimě. Za horami se však charakter podnebí zásadně mění. Po celé pouštní oblasti převládají horká a suchá léta. Teploty v Palmyře přes 40°C nejsou žádnou vyjímkou. Velké rozdíly (až 20°C) jsou mezi teplotami ve dne a v noci. Na západě jsou však překvapivě chladné a deštivé zimy. Na horách padá sníh. Typické jsou také rychlé přechody mezi ročními obdobími.

POPIS NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH MÍST

Damašek

Hlavní město Sýrie uchvátí na první pohled. Tvoří oázu uprostřed pouště. Je obklopeno horami nad říčkou Barada. Dnes v některých místech připomíná stoku se vším všudy, ale jinde naopak tvoří základ fontánám a vodotryskům.
Ve městě potkáte snad nejtypičtější obrázek celého dnešního Orientu. Staré mešity, křesťanské čtvrti, proslavené súky, zahalené ženy, vodní dýmky a naproti tomuto reklama na coca-colu, fotoaparáty Pentax či Konica. Na jedné straně staré rachotiny autobusů a buicků jako městské hromadné dopravy a taxi, na druhé straně klimatizované autobusy Karnaku. Vřavu a chaos arabských měst i klidné vilové čtvrti. Vedle sebe jedou nová auta s obchodníky v kravatách a staříci v kufijích s oslíkem a dvoukolákem, na kterém jsou plody úrody jeho nevelkého políčka. Zkrátka Damašek je všechno, co představuje typické „velkoměsto Orientu“.
Je opět jedno z těch, které si dělají nárok na přiznání titulu nejstaršího hlavního města světa. Faktem je, že již 2000 let př. Kr. to bylo významné obchodní a řemeslné centrum. O jedno tisíciletí později byl hlavním městem silného aramejského království. Dodnes jsou tři vesnice v okolí Damašku posledními baštami tohoto biblického jazyka.

© Slavomír Horák, 1998

Po Aramejcích přišli Asyřané, Babylónci a Peršané. Ti všichni pokračovali v rozvoji tohoto města.
Po 20 leté nabatejské nadvládě se Damašek stal 64 př.n.l. římskou provincií. Dodnes se zde nacházejí zbytky Jupiterova chrámu.
V době Byzantské říše se Damašek stal jedním z center křesťanství. Údajně je zde totiž pohřben Jan Křtitel. To se opět odrazilo i v dnešní tváři starého Damašku v podobě křesťanské čtvrti.
Ale zřejmě největší rozkvět nastal v období tzv. „zlatého věku“, tedy od roku 661, kdy rod Ummájovců ustanovil Damašek hlavním městem nového islámského státu. Nastala překotná doba výstavby trhů, medres, mešit, paláců, ale i vodovodů, kanalizace, nemocnic nebo lázní. Snad nejvýznamější památkou na tuto éru je nádherná Ummájovská mešita.
Každá sláva je však polní tráva a ta damašská vydržela pouhých 90 let. Roku 750 totiž bylo hlavní město přeneseno do Bagdádu a Damašek již svou starou slávu zpět nezískal.
Jednotné město se rozpadlo, zůstaly jen samostatné čtvrti, ve kterých byl svět sám pro sebe, izolovaný od ostatních.
Zašlou slávu nevzkřísili ani seldžukové a po nich Osmané, kteří od 11. století budovali citadelu, školy, mešity a karavanseraje a obestavěli město pásem hradeb.
Velká pohroma pro Damašek byl kolem roku 1400 vpád mongolských kmenů, zničení, vydrancování města a odvlečení mnoha obyvatel do otroctví.
Jediné, co ještě udržovalo zašlouslávu města při životě byla poloha na cestě z Turecka do Mekky. Dokumentace o průjezdu posledního osmanského sultána Abdulhamida Damaškem na své cestě do svatého města je v muzeu v paláci Al-Azem.
Po první světové válce začali Francouzi okolo hradeb budovat nové město se širokými bulváry, moderními budovami, které vtiskly Damašku velkoměstský ráz.

Nejzajímavější místa

Staré město
Město ve městě kdysi ukryté v pásu hradeb a přístupné pouze přes několik bran. Některé z nich však již dávno nestojí nebo z nich jsou jenom zbytky. Na cestě od autobusového nádraží či konečné stanice Hidžázké dráhy zaujme vchod do největšího súku Hammidija, kterým se dá dostat až k Ummájovské mešitě. Nalevo od něj je citadela, dnes přestavovaná. Projdete-li súkem Hammidíja, octnete se před Ummájovskou mešitou.
Od velké mešity doprava je bludiště súkú a tržišť. Nedaleko je palác Al-Azem, muzeum tradičních řemesel. Když půjdete ještě dále, na druhý konec starého města, na pravé straně je další labyrint ztichlých uliček křesťanské čtvrti.
Někde tvoří oázu klidu malebné dvorečky, plácky a náměstíčka, dá se dostat i na nádvoří některých paláců a karavaserají, kde kulisu tvoří uklidňující zeleň stromů.
Citadela: Nalevo od vstupu do súku Hammídija se nachází Citadela, která pochází z roku 1078, kdy ji Seldžukové začali stavět jako součást pevné obranné linie města. Tu kromě citadely tvořily hradby, ze kterých zůstaly pouze zbytky. Proto má citadela jednu zvláštnost, která ji odlišuje od mnoha jiných rozesetých po celém arabském světě - nestojí totiž na kopci.
Přestavbu do současné podoby zahájil roku 1207 ajjúbský sultán al-Malek al-Adilja. Občas sloužila jako sídlo panovníka, nebo jako vojenská pevnost. Kromě toho se sem stahovali obchodníci, za nimi přišly stavby jako lázně medresy a jiné veřejné budovy, takže se z citadely stalo jakési město ve městě. Dnes citadela zaujímá prostor 220 x 150 m. Zbylo několik bašt a věží a srdce paláce.
Celá citadela dnes prochází dlouhou rekonstrukcí a mělo by se z ní stát kulturní centrum. Oprava by měla být skončena roku 1997, ale jen Alláh ví, jestli tomu tak bude.
Hradby a brány: do hradeb se vcházelo „sedmi branami Damašskými“, z nichž se také zachovaly jenom některé.
Bab Tuma (severně od stejnojmenné křesťanské čtvrti) **-** arabský nápis uvnitř brány hlásá, že byla postavena roku 1228 z příkazu al-Maleka an-Nasira Dauda. Druhý nápis potom oznamuje přestavbu brány v 16. století

© Slavomír Horák, 1998

Bab Šarqi (na konci ulic Madhat Pasa a Bab Šarqi) - byla postavena již za dob Římské říše, zhruba ve 3. století, kdy připomínala triumfální oblouk. Později byla upravena muslimy a přidána věž připomínající minaret. Opevnění v okolí brány je zachováno nejlépe z celé části.
Bab al-Kisan (západně od Bab Šarqi) - brána v jihovýchodní části. K ní je možná lepší vyjít ze starého města, protože při hledání se člověk snadno ztratí v úzkých uličkách křesťanské čtvrti. Byla postavena až při přestavbě hradeb ve 13.-14. století. Na jejím místě stávala však již římská brána, se kterou je nerozlučně spojena legenda o sv. Pavlu. Právě zde byl Pavel obrácen na křesťanskou víru a musel uprchnout před pronásledovateli do Antiochie. Jeho souvěrci mu pomohli se spustit z této brány, odkud mohl utéci z města.
Súk Hamidíja: nejznámější a největší tržiště v Damašku. Při příchodu z třídy Al-Nasr upoutá střecha z vlnitého plechu, kterou vztyčili Francouzi v meziválečném období.
Byl založen roku 1863 a stojí v řadě dvoupatrových domů, které se však dnes zcela ztrácí. Ale na jeho místě byla římská kolonáda
Stojí za to se podívat i do druhého patra. Fronta oken druhého patra připomíná tureckou rekonstrukci Damašku v 19. století. Je možné si všimnout charakteristického kování u několika balkónků
Ponořte se do té neuvěřitelné potemnělé vřavy krámků, kde se dá nakoupit a usmlouvat téměř všechno. Dnes tady jsou velkými nákupčími rusky mluvící občané, ale ty většinou uslyšíš lepší či horší angličtinou:"Hello mister, how are you, where are you from a potom už následuje nabídka, co si musíte koupit, protože bez kufije, kazety s arabskou hudbou či orientální látkou prostě nemůžete odjet.
Evropské zboží a textil se mísí s vodními dýmkami, nádobí, suvenýry a na konci súku spousty knih.
Súk křižují ulice s dalšími nesčetnými krámky.
U východu z Hamidíje přicházíme na nejposvátnější místo celého Damašku. V historii zde vždy stávaly chrámy. Už Aramejci zde měli svůj chrám boha Haddáda. Římané vystavěli velkolepý **chrám boha Jupitera.** Dochovaly se pouze 11,5 m vysoké sloupy s korintskými hlavicemi sklenuté obloukem.
Docházíme na prostranství před mešitou. Kolem západní stěny mešity doleva se dostaneme ke kopuli **mauzoleu Salah al-Adina**, arabského vojevůdce, kterému se roku 1189 zvítězit v poslední velké bitvě nad křižáky. Byl postaven roku 1193 po jeho smrti jeho synem Malik al-Azizem Imad al-Adinem. Je to typická ukázka stavby období Ajjubovců - čtvercový sál s oknem uprostřed třech stěn a dveřmi ve čtvrté - východní stěně. Samotný náhrobek však pochází z Evropy. dal jej udělat pruský císař Vilém II.
Mezi mauzoleem a citadelou jsou rozloženy nejznámější medresy - školy, ze kterých jsou nejčastěji muzea (Džakmakíja - muzeum etnografie), případně stále plní svou funkci (al-Adiliyeh - arabská akademie)
Ale to už se pozornost obrací k **Ummájovské mešitě.** Za svůj vznik vděčí chalífovi Walidovi I. (neboli al-Walid ibn Abduk Malik), který chtěl postavit mešitu, která by zastínila všechny dosavadní. Místo však v tuto dobu bylo i křesťanským posvátným místem. Podle pověsti zde byl pohřben sv. Jan Křtitel a do chrámu vstupovalo kromě muslimů také mnoho křesťanů. Ti se však vzdali svého práva na svou část chrámu za slib chalífy, že jim vybuduje chrám na jiném místě.
V letech 705-715 vznikla nádherná stavba, kterou můžeme dodnes obdivovat. Mešitu zastihl roku 1891 velký požár, po kterém došlo k ne zrovna šetrné rekonstrukci svatostánku a některé původní rysy byly zničeny.
Pozor! Cizincům, tedy nemuslimům, je vyhrazena pouze severní brána (od Hammidíje doleva a první ulicí doprava, asi 200 m po pravé straně), ostatní dvě slouží jen muslimům. Vycházet je možné všemi branami.
Ještě u vchodu stojí za povšimnutí zbytky byzantské kolonády.
Potom už návštěvník přijde na velký dvůr, ze tří stran obklopený sloupovými ochozy s kamennými patrovými arkádami na zdobených pilířích. Jižní stranu tvoří vlastní mešita. Vysoké půlkruhové arkády zvou na odpočinek do stínu. Uprostřed nádvoří je místo na rituální očištění nohou před modlitbou.
Objektem zájmu na nádvoří však jsou mozaiky. Motivy a technika jejich zpracování mají svůj původ v Byzancii. Chalífa Walid I. si pozval na stavbu byzantské umělce. Nejkrásnější je zřejmě na vchodovém portálu - obraz Damašku s řekou Barada, jak si jej představovali Ummájovci.

© Slavomír Horák, 1998

Mozaiky „krásné jako sad v květu“, jak řekl arabský geograf Ibn-Džubaira, najdeme na Kubat al-Chazn, klenotnice, u západního křídla nádvoří severní branou. Byla postavena v 8. století. Poblíže této brány stojí osmihran s kopulí, který podepírají korintské sloupy.
Nad tím vším se tyčí tři minarety - Nevěstin, Muhammedův a Ježíšův, na který prý sestoupí Ježíš v soudný den. (Nezapomeňte, že muslimové uznávají Ježíše jako druhého největšího Proroka po Muhammadovi)
První, co nás zaujme uvnitř modlitebny je prostor - 136 x 37 m. Údajně se pod ní vejde až 6000 věřících. Vlastní vnitřní prostor zachovává prvky staršího byzantského chrámu Jana Křtitele.
Na východní polovině mešity je náhrobek ozdobený pilíři a malou kopulí s údajným hrobem Jana Křtitele, kterého muslimové nazývají prorokem Jachem. Je skutečně velice symbolické, když u tohoto náhrobku stojí muslimové, kteří křesťanské náboženství uznávají a s ním i tuto postavu.
Uprostřed je kopule vysoká 36 m. Drží ji 4 mohutné mramorové pilíře zdobených bohatou inkrustací z barevného mramoru. Zejména při pohledu zvenčí nejdeme mnoho byzantských prvků, pozůstatků křesťanského chrámu sv. Jana Křtitele.
Na jih směrem k Mekce stojí Mirháb následníků Proroka, Velký mirháb, které byly postaveny zároveň s mešitou. Další mirháb byl postaven koncem 19. století na severní straně. Ummájovská mešita je jedna z prvních, která má mirhábу orientované směrem k Mekce. Nekrásnější je Velký mirháb s perleťovou inkrustací (výzdobou).
Dvě řady sloupů s korintskými hlavicemi rozdělují mešitu na tři lodě. Ještě před tureckou přestavbou koncem 19. století byly hlavice pozlaceny. Vzájemně jsou spojeny arkádami, na kterých spočívá další patro pilířů a arkád a opakuje se tak motiv z nádvoří. Prý zde stávaly sloupy již v době římského Jupiterova chrámu.
Jedno z mála hezkého, co Turkové nechali udělat, jsou jednoznačně okna s barevnými výplněmi - vitrážemi, kterých je 88. Protože by však bylo v mešitě málo světla, nechali Turci nainstalovat na svou dobu velmi moderní osvětlení a dodnes ze stropu visí lustry, které vypadají jako z Pohádek Tisíce a jedné noci.
Dnes je mešita místem ustavičného ruchu. Přijíždějí sem zástupy turistů, ale i poutníků, třeba na cestě do Mekky. Lidé se sem chodí schovat do stínu před poledním horkem a rozjímají zde, klábosí nezávazně s přáteli či dokonce někteří „bezbožníci“ si ustelou na kobercích a usnou.
O několik ulic dále je **Al-Azem palác**. Byl postaven roku 1749 jako rezidence damašského guvernéra Al-Azema Asad Paši. Kasr al-Azem představuje překrásně zachovalou ukázku architektury vysokých úředníků doby Osmanské říše.
V souvislosti s morálně-etickými normami muslimského středověku na ulici je vidět pouze část paláce a za ním se ukrývají další budovy, nádvoří, fontánky a zeleň, jak je tomu dodnes vidět v mnoha honosných palácích.
Po překonání temného průchodu se najednou ocitneme na prvním nádvoří se fontánou uprostřed. Toto nádvoří sloužilo pro přijímání hostů - *Salamlik*.
Za ním následuje *Charamlik*, druhý dvůr, který sloužil jako obytná část, který obsahoval místo nejsvatější z nejsvatějších. Dvůr je mnohem prostornější, ale přesto útulný. Je to také díky dvěma dalším bazénům. Na hladinách těchto jezer se odrážejí dvoupatrové budovy, které jsou ozdobeny arabskou výzdobou. Je možné se ukrýt do stínu arkád z černého, žlutého a bílého kamene. Celé nádvoří tvoří jedinečnou hru světla a stínů, květů a linií.
Za exteriéry se skrývají také nádherně zachovalé interiéry, přestože je zde dnes muzeu lidových tradic, je poměrně citlivě vsazeno do výzdoby. Vrchol potom tvoří prohlídka hlavní budovy na jižní straně druhého nádvoří, kde jsou zachovány komnaty s ukázkami dobového života vysoce postavených hodnostářů Osmanské říše. Není vůbec od věci se nenápadně zaposlouchat do výkladu nějakého průvodce.
Kromě dvou nádvoří je ještě za palácem Al-Azem nádvoří třetí, kde byly umístěny pokoje pro služebnictvo.
na jih od paláce Al-Azem se nachází další z nespočetných súkú Damašku **Midat-paša souq**. V antické době tudy vedla hlavní kolonáda „Via Recta“, která je připomínána ještě křesťanskými prameny. Ulice Midat-paša protíná celé staré město od západu k východu v délce zhruba 1,5 km. Dnes je samozřejmě

© Slavomír Horák, 1998

poseta nesčetnými stánky a obchody, klokotajícími v neměnném rytmu smlouvání, čajů a odpočinku. Zhruba uprostřed stojí triumfální oblouk. Ze třech oblouků dnes zbyl pouze centrální, vyšší oblouk.
V jihovýchodní části starého města, v okolí bran Bab Tuma a Bab Kisan, se rozkládá křesťanská čtvrť **Bab Tuma**. Zde se zastavil čas. Myslím, že tady je možné zcela zahodit mapu, protože i s tou nejkvalitnější rychle zabloudíte. To však vůbec nevadí, protože stačí se toulat kolem, nahlížet do uliček, někdy úzkých, že by se tudy dva vozíky tažené oslem neprotáhly. Narazíte na domečky, které jsou různě naplácané na druhé. Jinde se zase vzájemně se podpírají jako propletené stromy. Největší dojem dělá čtvrť po poledni, kdy jsou všichni lidé zalezlí před poledním horkem a ulice jsou pusté. Své místo tu mají dílničky pekaři, ševci či hrnčíři. Lidé tady jsou ještě vlídnější než jinde v Damašku.
Hned za branou Bab Kisal je **kostel sv. Pavla**. Najdete zde okno, kudy údajně sv. Pavla spustili v košíku. Pravda je však taková, že základní kámen byl položen roku 1924 a stavba samotná začala až o 15 let později. Přesto sem chodí křesťané a místo obdivují. Není jich mnoho a kostel sám zve k odpočinku a rozjímaní při stesku po evropské církevní architektuře. Kostel je posazen do klidné oázy zeleně. Další křesťanské kostely jsou rozprostřeny po celé čtvrti.
Staré město nabízí samozřejmě daleko více možností poznání, muzea, o kterých není možné se zmínit, paláce, útulné dvorky. Nelze je všechny shromáždit a uvést, to by vydalo na samostatnou knihu. Jistě si však objevíte při toulkách starým městem ta svá zajímavá zákoutí.

Nové město:
nádraží Hidžázké dráhy: Roku 1900 byla zahájena stavba 1303 km dlouhé dráhy, která měla spojit Damašek, tradiční zastávku karavan poutníků do Mekky, s Medinou, což bylo dokončeno rok 1908. Ovšem už 1. světová válka velkou část dráhy zničila a dříve hustý provoz byl omezen na vlaky mezi Sýrií a Jordánskem. Přesto byla postavena důležitá budova, která ještě dnes připomíná zašlou koloniální slávu francouzskými nápisy a dřevěným obložením.
Dnes však představuje poměrně důležitý orientační bod, kde se stýkají důležité ulice.
Když vyjdeme z Hidžázkého nádraží doleva ulicí, dostaneme se až k **mešitě At-Takíja as-Sulajmaníja**, která představuje nejvýznamější památku osmanské doby v Damašku. V letech 1554-1560 turecký architekt Sinan postavil mešitu na místě starého mameluckého paláce Zahira Bajbarse.
Postupně vznikl komplex dalších budov. Samotná mešita zaujímá jižní ý modlitební sál je zakončen kopulí s okny. Je ozdoben fajánsovou výzdobou a mramorem, který odráží syrské umění 16. století. Po obou stranách dvora přdvora přdvora přdvora před mešitou je kolonáda se dvěma řadami sloupů, které podpírají arkády, a kopulemi.
Naproti mešitě se nacházejí dva sály, kdysi sloužící jako jídelna. V roce 1957 byli přeměněny na Válečné muzeum, a tak je možné snad trochu symbolicky spatřit děla naproti svatostánku náboženství, které ve svých základech hlásí mír a toleranci, ale v dějinách je často zborceno krví.
Kousek od mešity Takija Sulajmaníja je **Národní archeolgické muzeum** s vynikajícími sbírkami nálezů ze všech nejdůležitějších nalezišť země - Ugaritu, Ebly, Maari, Afamije, Doura Europos a mnoha dalších. Kdo se chce obšírně seznámit s historií Sýrie, má zde nejlepší možnost. Zevrubná prohlídka zabere asi 1 celý den.
Kousek od Hidžázkého nádraží i citadely (od každé je to asi stejně daleko) se nachází **náměstí Mardže** (náměstí Mučedníků). Dříve to bývalo místo poprav - za Turků, Francouzů, a ještě několik let po válce i Syřané. Vždy následující vládce Damašku učinil z lidí popravených předchozím režimem mučedníky. Uprostřed náměstí je sloup připomínající telegrafní spojení damašku s Mekkou. Na vrcholu je model mešity, protože islám zakazuje zobrazit člověka jako sochu. Dnes jsou v jeho okolí hotely, tržiště a centrum „vekslákůˮ s dolary.
Dál na sever od starého města je velký park Abu Džaraš, kde je možné v klidu najít místo odpočinku v celodenním ruchu a shonu.
Ještě více na sever je hora Kasijút, symbol Damašku. Na jejím úpatí je možné spatřit u říčky Jazd velké dřevěné kolo ze 13. století, které není nepodobné svým bratříčkům v Hamá.
Informace:
Na třídě 29. května. Od Hidžázkého nádraží asi 800 m pořád rovně dolů.

© Slavomír Horák, 1998

Výměna peněz:
Spolu s Halabem je nejjednodušší právě v Damašku. Poboček Commercial bank of Syria je několik (např. naproti Hidžázkého nádraží nebo u Pomníku sedláka - Peasant´s Monument) na náměstí Maghribiya
Doprava:
Vlak: vlaky na sever od Damašku odjíždějí z nádraží **Chaddam**, které je asi 5 km od centra. Ke každému vlaku a na každý vlak odjíždí autobus CFS na/od Hidžázkého nádraží (2 SYP). Nejdůležitější jsou 3 noční spoje:
17.00 směr Qamišli (8.00) přes Homs, Hamá (21.00), Halabu (23.00), Raqqu a Dajr al-Zor (4.30)
00.01 směr Halab (7.10), přes Homs, Hamá
00.35 směr Lattakia (7.00) přes Homs a Tartús
Jízdné (2. třída): Hamá 31 SYP (studenti 26 SYP), Halab 57/45 SYP, Lattakija 60/50 SYP, Dajr al-Zor (101/85 SYP), Qamišli (132/111 SYP)
Ve směru Dara´a odjíždějí vlaky z Hidžázkého nádraží, stejně jako i příjemná motorová jednotka do Ammánu (155 SYP), která jede jednou za týden.
Autobus: Damašek má, jako každé větší město, několik nádraží. Co se týče levných autobusů, jsou všechny poměrně daleko od centra a najít ten správný servis není zrovna jednoduchá záležitost. Proto bych spíše doporučil vyjet z Damašku vlakem než autobusem.
Pro autobusy směrem sever, východ a pobřeží Středozemního moře je *Garage* asi 3 km od centra za náměstím **Abassid** (za stadiónem stejného jména)
Autobusy na jih vyjíždějí z náměstí **Bab Moussala** 2 km od centra (od súku Hammidíja se dáte vpravo a pořád rovně ulicemi Zaghlou a Aal al-Bait)
20 minut od centra, za Hidžázkým nádražím jsou autobusy Karnaku, spoje směrem na západ a taxi směr Libanon (Bejrút 200 SYP, nezapomeňte smlouvat)
Ceny minibusů: Homs 35 SYP, Palmyra 40-80 SYP, Dara´a 25 SYP, Halab 90 SYP
Karnak provozuje z Damašku mezinárodní linky do Istanbulu (denně 22.00, 1500 SYP), Bejrútu (7.30, 15.30, 125 SYP) a Ammánu (7.00, 9.00, 15.00, 5 USD nebo 4 JOD). V domácí přepravě např. ve směru Halab (150 SYP), Dajr al-Zor (150 SYP), Hama (100 SYP), Lattakia (140 SYP), Palmyra (125 SYP), Tartús (110 SYP)
Letiště: Autobus jezdí z **Choukri Kouwatli**, blízko hotelu Haramiya, a z letiště každou půlhodinu.
Vstupné:
Al-Azem palace 200/25 SYP (otevřeno 9-17), Národní archeologické muzeum 200/25 SYP
Ubytování:
Největší koncentrace hotelů je v okolí náměstí **Martyr**. Ovšem travellery je nejvyhledávanější hotel ***Al-Haramiya*** v tiché uličce odbočující z třídy Choukri Kouwatli. Postel za **150 SYP**, možnost spaní na verandě. Pokud náhodou bude plno, hned vedle je za stejných podmínek hotel ***Al-Arabia***.
Pošta a telefony:
Obojí najdete blízko Hidžázkého nádraží. Pošta je od vchodu směrem dolů 100 m po levé straně. Centrální telefonní úřad od vchodu z nádraží pro změnu 100 m doprava po pravé straně.
Zahraniční velvyslanectví:
Česká republika - asi 2,5 km od Hidžázkého nádraží (viz mapka)
Jordánsko - na cestě k České ambasádě v ulici Al-Jala´a (viz mapka), vízum 10 USD, je možné vydat transitní nebo „multiple“ (pro více vstupů) vízum, příjem žádostí 9-12 kromě pátků, víza týž den kolem 1 h

Okolí Damašku

Malúla (Maloula):

Necelých 60 km na sever od hlavního města je vesnička, do které dnes proudí spousta turistů. Příjemné klima (poloha je asi ve výšce 1500 m) je odpočinkem po damašském dusnu.
Je to nejslavnější z posledních míst (dalšími jsou okolní obce Jabádin a Bakha), kde se hovoří archaickým jazykem - aramejštinou, kterým prý mluvil i Ježíš. V tomto jazyce byla také sepsána první Bible.

© Slavomír Horák, 1998

Vesnice je malebně položena na úpatí kopce a vévodí ji dva kláštery - sv. Sergeje, postavený Byzantskou říší a druhý je klášter Takla, který spravuje syrská křesťanská ortodoxní církev.
Doprava: do Malouly se dá dostat servicem (vedle stanoviště Karnaku, 30 SYP) případně taxíkem (výhodnější při počtu alespoň 4 lidí)

Halab

Druhé největší město Sýrie bude s největší pravděpodobností vaší první zastávkou v Sýrii. Nabízí mnoho zajímavostí, počínaje citadelou, přes nejstarší súky a lázně, až po široké zelené ulice s velkým hlukem. Zde je nejlépe dostat první lekci arabského stylu života, navenek tak chaotického a nepřehledného a na druhý pohled velmi skromného a přátelského.
Historie města začíná již ve 3.tisicíletí př. n. l., kdy zde bylo centrum mohutného království soupeřícího s Mari či Babylonem. Od konce 19. století př. n. l. se Halab 700 let nacházel pod nadvládou Chetitů. Po krátké periodě samostatnosti se opět dostával do cizích rukou - postupně se vystřídaly vlády Assyřanů, Babyloňanů a Peršanů a Makedonie. Za vlády Seleukovců, nástupců Alexandra Makedonského, přošlo město velkou rekonstrukcí v hellenistickém slohu. Ještě dnes je možné, při pohledu z některého minaretu najít pravoúhlé křižování ulic - pozůstatek hellenistické přestavby. Na kopci dnešní citadely stávala akropole. V centru města se nacházela agora - tržiště - a chrám. Tento systém přetrval v podstatě až do dnešních dnů. I dnes najdeme tržiště na místě bývalé agory.
Ráz města se výrazněji změnil až po arabském dobytí v 7. století n.l. V době křižáckých nájezdů byl opět oporou v boji proti nájezdníkům z Evropy.
Další historie Halabu je již spjata s celými dějinami Sýrie. Městem postupně prošli Osmané, Francouzi (jeden čas bylo město i sídlem guvernéra) a dnes je druhým největším městem země.
Citadela:
Výrazná vyvýšenina nad městem byla vždy středem pozornosti vládce Halabu. A tak se kromě již zmiňované akropole stala místem byzantského chrámu, muslimského paláce a mešity. Jako první zde stával chetitský chrám Tešupa. Citadela byla mnohokrát pobořena zemětřesením nebo cizím vojskem.
Svou současnou podobu získala ve 12. a 13. století, když ve městě vládl al-Malik az-Zachir - dal vykopat příkop, vyhladit stěny kopce. Nechal také postavit monumentální vstupní bránu.
Hrad byl chráněn vynikajícím obranným systémem. V případě napadení byla ze vstupní brány vylévána horká smůla a pro znesnadnění přístupu po již tak hladkých stěnách byl svah zaléván olejem. Navíc příkop mohl být v případě potřeby zaplněn vodou. Pevnost se tak stala prakticky nedobytnou.
Když byzantský císař Nikoforos Phocas vyplenil celé město, marně dobýval kluzké svahy citadely. Jako pomstu za zabití svého vnuka dal přivést pod citadelu 12 000 porobených obyvatel Halabu a před zraky obránců je dal všechny popravit.
První, co zaujme na citadele je bezesporu vchod. Je to jediná možná přístupová cesta v jinak 10 m hlubokém a 30 m širokém příkopě. Vchod ještě chrání dvě bašty. První z nich je na vnější straně příkopu a pne se do výšky 20 m. Z nápisu na ní vyrozumíme, že byla postavena sultánem Kansuchem al-Gaurem v roce 1542 na místě brány ze 13. století, ze kterých zbyly překrásné železné dveře s datováním 1210. Tato bašta chrání most vedoucí do pevnosti. Dnes je zde hlavní vchod a pokladna.
Na svazích je možné ještě vidět zbytky kamenných plátů, které znesnadňovaly přístup k hradbám.
Most vede k vlastnímu vchodu do citadely. Spodní část byla postavena při rekonstrukci ve 13. století a vrchní přistavena o 200 let později. Na první pohled velmi jednoduchý pravoúhlý tvar se po projití vchodem mění ve složitý systém uhýbajících chodeb, což poskytovalo obráncům další výhody v případě dobytí brány a příkopu. Svrchní část bašty je prořezána okny. Za vchodem následují první vrata. Podle reliéfu nad nimi dostaly název Vrata dvou zmijí. Arabské nápisy hovoří o rekonstrukci citadely za mameluckého sultána Kalavuna.
Cesta uhýbá pravoúhle doleva ke druhým dveřím. V jejich tympanonu jsou zobrazeni dva lvi. Za nimi jsou výklenky pro stráže a poté cesta dělá ještě několik obratů. Zajímavá je výzdoba na východu z této druhé bašty. Je opět vyzdobena dvěma lvy na vnější a vnitřní straně. Jeden z nich se usmívá a druhý pláče. Alegorie představuje vítězství a porážku. Nad dveřmi je nápis uvádějící, že brána byla postavena

© Slavomír Horák, 1998

roku 1209 z příkazu sultána al-Malika az-Zachira. Tyto poslední vrata vycházejí ve dvacetimetrovou chodbu. Po stranách jsou opět výklenky pro stráže.
Potom již vycházíme do úzké uličky, která prochází celou citadelou. Po pravé straně se dochovaly podzemní místnosti z byzantské doby. Muslimové je upravili jako zásobárnu vody a vězení, které dostalo přiléhavý název - Vězení krve.
Po levé straně se zachovaly zbytky mešity Ibrahíma, postavené v letech 1167-1179. Nenajdeme zde prakticky žádnou výzdobu, pouze strohé stěny zakončené kopulí. Při stavbě byly využity sloupy z byzantského chrámu. Po celé pravé straně se dodnes provádějí vykopávky, které odkryly základy staveb chetitského chrámu.
Hlavní ulice je zakončena Velkou mešitou, postavenou v letech 1212-1214. Tato mešita s pravoúhlým nádvořím a třípatrovým čtverhranným minaretem je typickou ukázkou umění ajúbbských architektů. Zachoval se kamenný mirháb. Naproti mešity je malé muzeum s archeologickými nálezy z citadely. Podél severní stěny se táhne přízemní dlouhá budova kasáren, postavená roku 1834. Nedaleko od těchto kasáren je 60 m hluboká studna z počátku 13. století, která zabezpečovala pitnou vodu i v případě dlouhodobého obléhání. Asi v jedné třetině studny se rozcházejí tajné podzemní chodby, které vedly do starého města. Značnou část areálu tvoří vykopávky se zbytky paláce. V poslední době bylo také rekonstruováno divadlo, takže dnes citadela tvoří průřez celou historií Blízkého Východu od chetitských vykopávek až po 19. století.
Z hradeb citadely je výhled na celé město. Pozornost se obrací zejména do starého města.
Súky: Snad nejznámější místa trhů v Sýrii dochované v původní podobě. Dodnes patří k největším na Blízkém Východě. Některé krámky se nezměnily od 16. století, kdy se tyto bazary stavěly. Při pohledu z citadely připomínají dlouhé zastřešené tunely. Některé z nich procházejí celým starým městem. Nikdo by snad nedovedl spočítat, kolik kilometrů halabské súky čítají.
Úzké uličky už dávno nestačí, a tak se ruchem turistů, nákupčích a místních lidí proplétají vozíky s oslím potahem, kola, motocykly, ale i auta. Celek tvoří hutnou atmosféru chaosu, zmatku a nepořádku. Ale to jenom na první pohled. Ve skutečnosti si obchodníci v klidu povídají u čaje, tuhle se smlouvá, další hlasitě vychvaluje své zboží, všechno má svůj řád, daný již před několika staletími.
Navíc je stále patrné rozdělení súkú podle tovaru. A tak najdeme v jedné řadě krámky se zlatem, oblečením či kořením.
Jestli ještě někde vládne pravý duch Orientu, tak je to právě v některých zastrčenějších částech súků.
Vchody do některých jsou zdobeny ornamenty a jinými ozdobami, jako například súk as-Sabun, který ústí přímo k mešitě.
Ke starému městu patří, jak jinak, **Mešita**. Svou kompozicí připomíná Ummájovskou mešitu v Damašku. Byla také přestavěna z byzantské baziliky okolo roku 715. I zde stával antický chrám. Stejně jako v Damašku je tvořena dvorem, ze třech stran obložený arkádami a na čtvrté se vypíná stěna samotného modlitebního sálu. Z původní mešity však zůstal pouze zachován půdorys. Mešita byl mnohokrát přestavována po požárech. Abbasovci sňali její mramorové obložení a přenesli jej do svého sídla v Bagdádu. V 10. století byl přistaven pavilón na omývání nohou. Rozšířena byla ve 12. století o překrásný mirháb. Později byl modlitební sál ozdoben dlaždicemi z barevného kamene.
Dominantou mešity je minaret, vysoký 54 m a postavený roku 1090 Hasanem ibn Mukri as Sarmanim.
Pokud budete hledat trochu klidu a evropské civilizace, zajděte do čtvrtě **Al-Džadajda**. Na chvíli se ocitnete v arabské a osmanské Sýrii. Klid a mír vyzařují ztichlá i hlučná patia. Při troše trpělivosti se dají objevit i typické arabské ozdoby, ornamenty. Z některých zbyly jenom neznatelné stopy, ale některé ještě dodnes září jako za starých dobrých časů.
Křesťanskou a koloniální minulost připomínají koloniální domy a kostely, většinou syrské ortodoxní církve. Z kostelu jmenujme alespoň **chrám sv. Eliáše**. V klidu je zde možné rozjímat nebo se jenom schovat před hlukem ulice.
Dlouhá ulice, začínající u citadely je tvořena súky **Ad-Dabr**, **Al-Attarin** a dalšími, ústí na západní straně u brány **Bab al-Antakya**. Tento východ z města ve směru na Antiochii (dnešní Antakyi) do Turecka byla postavena na přelomu 12. a 13. století. Je postavena podobně jako vchod do citadely: Vstup je ve středu fasády, ale vchází postranním vchodem. Teprve potom cesta uhýbá doleva a vede do starého města.

© Slavomír Horák, 1998

Na jih od brány Antakye se rozkládá nejstarší část městského opevnění. Tudy procházela hranice helénského města. Proto dnes můžeme rozlišit tři vrstvy. Nejnižší pochází ještě z dob Alexandra, střední je z přestavby ve 12-13. století a poslední, která je spjata s vládou mameluků.
Opevnění skrývá i další brány či bašty. Jednou z nich je i Bab al-Nasr neboli Brána Vítězství, Bab al-Makam, Bab al-Chadid (železná vrata) a další.
Celé staré město je plné medres, karavanserají, mešit a starých lázní. Do těchto **Hamma** vás ovšem někdo většinou musí dovést, protože najít je bez pomoci je většinou velmi obtížné.
Co by však návštěvník neměl v Halabu vynechat je **Archeologické muzeum** (vstup 200/25 SYP). Jeho sbírky, zahrnující nálezy z Ugaritu, Maari, Palmyry a další, jsou po Damašském národním muzeu druhou největší sbírkou v Sýrii. Je však velmi těžké projít muzeum na jedno odpoledne, a tak je lepší zaměřit se pouze na jednu část nebo jedni lokalitu.

Informace

Přímo naproti archeologickému muzeu. Tradiční mapka Halab, Idleb a nic moc dalšího

Výměna peněz

2 pobočky Commercial Bank of Syria jsou vedle sebe v Baron st. asi 400 m od turistických informací

Doprava

Vlak: Nádraží je asi 1 km od centra. Projdete Veřejným parkem za poštou a první ulicí za ním doleva.
Vlaky směr Lattakija (7.30, 16.00, 3 h podle jízdního řádu, 24 SYP), Damašek (0.39, 2.23, 57/45 SYP), Qamišli (23.00, 75/66 SYP, Dajr al-Zor 58/46 SYP)
V sobotu (v létě i v úterý) vlak do Istanbulu v 11.05. Jízdenky (1.tř 325 SYP, 2.tř. 525 SYP, beze slevy) prodá „specialista na Toros expres“ do Istanbulu, který přichází v inkriminované dny tak mezi 10-10.30 h
Autobus: Opět bych doporučoval spíše vlak, autobusy odjíždějí z několika nádraží.
Autobusy do Turecka odjíždějí z tureckého nádraží naproti informační kanceláři. Autobus do Istanbulu od 960 SYP. Snažte se co nejvíce využít tvrdé konkurence mezi jednotlivými společnostmi.
Autobusové nádraží pro cesty uvnitř Sýrie je za stanovištěm taxi a service, které sídlí naproti Bab Antakya. Lattakia 40 SYP

Ubytování

Největší koncentrace hotelů je okolo ulice Al-Maari. Hotely v Halabu patří k nejdražším v celé Sýrii. Postel byla k mání za 200 SYP v hotelu Kaser al-Hawra. Jeden dobrý tip. V hotelu Zahet al-Rabih v ulici Al-Maari si můžete ustlat na střeše za pouhých 65 SYP.

Pošta a telefony

Poštovní a telefonní úřad se nachází v jedné budově na cestě k vlakovému nádraží po levé straně. Před budovou prodává sympatický stařík levné pohledy z celé Sýrie za 3 SYP.

Lázně

Pokud jste ještě neměli čas okusit turecké lázně, zkuste to právě v Halabu.
Hammá **Thalbulga** blízko citadely nabízí koupele i s masáží 350 SYP (otevřeno 9-17, pro ženy pouze v pondělí).
Hammá **Nahasin** v súku pochází ze 13. století, ale je jenom pro muže (250 SYP s masáží). Zeptejte se však někoho z místních, jestli by vás nemohl dovést.

Homs

Třetí největší město Sýrie se většinou nestává místem návštěvy turistů, přesto si také zaslouží svou pozornost. Na tomto místě je nesmrtelným písmem zapsáno Československo. V šedesátých letech se o tomto spojení hovořilo především se stavbou **rafinérie**. I proto jsou návštěvníci z Čech a Slovenska vítanými hosty.
Velkou rafinérii za městem nelze přehlédnout. Homs je centrem syrského ropného průmyslu. Dnes však tento závod silně stagnuje, protože dodávky ropy z Iráku jsou kvůli embargu zastaveny.

© Slavomír Horák, 1998

Z historických památek je zajímavé staré město s typickým **súkem**, který však zdaleka nedosahuje takové proslulosti jako v Halabu nebo Damašku.
Dominantou města je potom **mešita** pojmenovaná podle tureckého vojevůdce **Chálid ibn Walida**, který je zde pochován. Za pozornost stojí i druhá **Velká mešita**, která je postavena na základech římského Jupiterova chrámu a svatyně boha Bela.
Ve městě je i několik **křesťanských kostelů** - např. Umm az-Zinár, který údajně uchovává pás Panny Marie či kostel **sv. Eliána** se vzácnými freskami.
Informace
Turistická informační kancelář je na Choukri al-Kouwatli - obligátní mapka města. Pokud budete mít mapku Homsu, není potřeba se již stavovat v informacích v Hamá.
Doprava
Vlakem: Nádraží je asi 500 m od hlavní třídy Choukri al-Kouwatli. Vlaky podle výše zmiňovaného jízdního řádu směr Halab, Dajr al-Zor, Qamišli, Damašek a Lattakii - cesta z Damašku do Homsu trvá asi 3 hodiny.
Autobusem: autobusové nádraží je asi 2 km severně od centra, možnost spojení servicem. Dobré spojení do Tartúsu (30 SYP, možnost výstupu na Qala´at al-Hosn-Crac de Chevalieurs), Hamá (11 SYP), Damašku (35 SYP) a Palmyry (45 SYP).

Kaddeš

Asi 15 km od města je jezero **Qatina**, na jehož jihovýchodním konci stávalo město Kaddeš. Zde byla roku 1286 př. n. l. svedena historická bitva mezi chetitským panovníkem Chattušilišem III. a egyptským faraónem Ramessem II. Po dlouhotrvajících bojích, kdy se mimo jiné díky osobní statečnosti samotného faraóna podařilo Egypťanům odvrátit hrozící katastrofální porážku a udržet jakžtakž nerozhodný výsledek.
Pod vlivem rozpínající se Assyrské říše se po čilé korespondenci obou vladařů podařilo ukončit spor a roku **1270** podepsat první velkou **mírovou smlouvu** na světě. Obě strany se v ní zavazují, že budou žít vedle sebe v míru a bratrství na věčně časy a poskytnou si vzájemně vojenskou pomoc v případě napadení nepřítelem. Bylo také dohodnuto vzájemné předávání uprchlíků, kterým má být zaručena beztrestnost. Za svědky dohody byla povolána egyptská a chetitská božstva, je svoláváno prokletí na toho, kdo by smlouvu porušil a naopak požehnání tomu, kdo jej bude dodržovat. Po několika letech byla smlouva stvrzena vzájemnými sňatky.
Dnes zde jsou vidět zbytky starověkého města Chetitů a později i Římanů.
Doprava: na autobusovém nádraží se ptejte na service směr **Tell an-Nabi Mand**.

Hamá

Jedno z nejzelenějších měst v celé Sýrii. Leží na březích řeky **Orontes**, na výhodné poloze v ose Halab - Homs - Damašek. Turista je tu vzácnějším stvořením a snad proto jsou zde lidé mnohem přívětivější. Člověka rychle získá svou zelení a parky kolem řeky, které jsou pravou oázou klidu, zvláště přijíždíte-li z pouště. Díky řece Orontes a dobré poloze v srdci země má léta příjemnější a zimy mírnější.
Odkrýváním jednotlivých vrstev, na kterých město leží, bychom se dostali až do **5000 let př.n.l.** Ve vládě se postupně střídali Sumerové a Akkadové. Největší prosperitu zřejmě městu přinesla aramejská doba kolem 1000 př. n. l. Zkázu mu přinesli tzv. Hieroglyfičtí Chetité, snad potomci Chetitů po rozpadu říše kolem roku 1200 př. n. l., kteří město dobyli a zničili. Město znovu povstalo, dostalo se do rukou Babylonie a Persie a roku 333 př. n. l. jej získal na svém tažení Alexandr Makedonský. Novou prosperitu mu přinesla doba římská a byzantská. Antiochus IV Epifánský dal městu nové jméno: Epifania. Po 200 leté vládě Byzancie byla Epifania dobyta roku 639 n.l. islámskými vojsky Abu Bakry, později se stala hlavním městem Ajjúbské dynastie.
Hamá je nejznámější svými vodními koly - **noríami**. Vynalezli je již Římané, ale charakteristický zvuk těch současných pochází ze 12.-14. stol. Ze sta vodních kol jich v současné době pracuje 16. Největší z nich je Muhammadía, asi 1 km od centra, který byl postaven roku 1361 a má průměr 21 m, ale za shlédnutí stojí všechny pro svou jedinečnou techniku.

© Slavomír Horák, 1998

Jejich princip spočívá v tom, že v úzkých kanálcích se zrychluje voda, která potom pohání vlastní kolo. To zároveň nabírá vodu z kanálku a vynáší ji nahoru do akvaduktů. Obzvláště pěkný je pohled na dvojici vodních kol Al-Jisriyyé a Al-Mamouriyyé naproti centrálního parku, kde se dá dojít do stínu s pravidelně vrzajícím kolem a pozorovat nekonečnou symfonii norií. Říká se, že kdo jednou slyšel zpěv vodních kol v Hamá, určitě se do Sýrie vrátí.
Chvíli odpočinku najdete v parku v centru města. Nejlepší pohled je při západu slunce, kdy slunce zapadá přímo za noríe. A určitě se najde někdo, kdo si s vámi popovídá nebo vás pozve na šálek nezbytného čaje.
Uprostřed procházky starým městem narazíme také na **palác Al-Azem**, podobný tomu, jaký se nachází v Damašku. Byl postaven roku 1742. Přes své menší rozměry a „pouze“ dvě nádvoří, rozhodně si v ničem nezadá s větším bratrancem v hlavním městě. Ve středu spodního dvora je kolem zeleně umístěn osmiboký bazén.
Z interiéru je nejzajímavější **Velký sál**, zakryt kopulí, která je podepřena čtyřmi mramorovými sloupy. Ve sálech je umístěno muzeum města Hamá od prvopočátků (2000 př. n. l.). Největší je, jako téměř všude antická sbírka). Pýchou muzea je restaurovaná velkolepá mozaika nalezená při vykopávkách ve vesnici Marialin jižně od Hamá. Rozměr je asi 6 x 5 m. Její datování spadá do 3.století n. l.
Při cestě dál k noríe Al-Muhammadía mineme dvě nejvýznamnější mešity ve městě. Nejprve je mešita **An-Nouri** z roku 1162. Skrývá obdivuhodný mirháb. Druhou je je mešita **Aboul Fid**, pojmenovaná podle stejnojmenného krále Hammá, ale také historika a geografa, který zde má hrob.
Dobrý rozhled na město se naskytne z **Citadely** na vrchu nad městem. Ze stavby samotné toho však mnoho nezbylo.
Od Al-Muhammadíya noría k nádraží se rozkládá **křesťanská čtvrť**, kde se dá vrátit na chvíli zpět do Evropy v místním kostele.

Informace

Zastavte se na třídě Sadique u na okraji parku pro mapku Hamá a Homsu. Personál mluví anglicky, ale mnoho informací neposkytne

Doprava

Vlak: Vlakové nádraží je asi 1,5 km od středu města, doprava je možná taxíkem a ke každému vlaku a od něj jezdí autobus, ale pěšky to není daleko. Vlaky do Damašku, Halabu a Qamišli přes Dajr al-Zor (70/59 SYP)
Autobus: Stanice pro mikrobusy a autobusy je asi 1 km jižně od centra, spojení mikrobusy do centra hned vedle. Autobusy do Homsu (11 SYP), Halab (25 SYP), As´Qeilbiyeh (směr Afamíja, 10 SYP)
Service taxi: Nádraží je přímo naproti stanici mikrobusů

Vstupné

Al-Azem palace 200/25 SYP

Ubytování

Většina travellerů se schází v sympatickém hotelu Cairo naproti pošty za tradičních 150 SYP. Vedle je hotel Riad za stejných podmínek. Zkuste se zeptat na spaní na střeše.

Pošta a telefony

Hlavní pošta je na třídě Sadiq směrem od vodního kola ve středu, na křižovatce od mostu doprava.
Nenašel jsem zde však telefony na kartu

Afámíja

Kdysi známé antické město se rozkládá v bezlesé hornatině nad řekou Orontes.
Historie města začala roku 324 př. n. l., kdy bylo celé území Blízkého Východu pod správou Alexandra Makedonského. Zde si dal svému bojovníkovi Seleukovi Nikátorovi - jednomu z pozdějších dědiců území dobytém Alexandrem - za manželku dceru pokořeného perského vojevůdce - Apameiu. Seleukos vystavěl z malé osady Farnaka velké sídelní město, které nazval, jak jinak, podle své manželky.

© Slavomír Horák, 1998

Záhy se Afamija stala jedním z center Alexandrovy říše a se svými 500 000 obyvatel jedním z vůbec největších měst tehdy známého světa.
Význam si udržela i v době Římské říše a často ji navštěvovali i římští císaři.
Po rozpadu říše její význam začal upadat a po dvou nájezdech perských panovníků - Chosroa I. roku 540 a Chosroa II. o 52 let později upadla v zapomnění.
Ve 12. století dokonala dílo zkázy zemětřesení.
O její vzkříšení se postarali opět archeologové, když v roce 1940 začaly vykopávky a restaurátorské práce, které pokračují dodnes.
To, co upoutá na první pohled, je 2 km dlouhá **Kolonáda**, která tvořilo hlavní ulici města. Touto délkou trumfuje i Velkou kolonádu v Palmyře. Její šířka byla 35 m, z toho 20 m vlastní ulice a 7 m sloupové „podloubí“, které bylo lemovány obchody.
Dodnes se velmi pěkně zachovala původní dlážděná cesta.
Stejně jako v Palmyře, stál na hlavní třídě **Tetrapylon**. Na rozdíl od toho palmyrského zde zůstaly pouze základy. Na jiném je vidět zbytek pamětního sloupu uprostřed ulice - jeden z nich je částečně restaurován.
Po stranách kolonády jsou dnes zbytky původních antických domů.
V centrální části města se rozkládá **Forum**. pravoúhlé náměstí, které bylo ve své době celé obklopeno kolonádou. V jeho okolí se nacházely nejdůležitější stavby Afamíje.
Jedním z nich byl **Chrám bohyně Fortuny - Týché** (nebo také Tycheion).
Centrální ulice nás přivádí k severní bráně. Její dominantou byl oblouk, obklopený dvěma baštami.
V jihozápadní části města jsou zbytky **Amfiteátru**. Byl to jeden z největších v Sýrii. Délka fasády dosáhla 145 m. V současné době prochází rekonstrukcí.
Naproti amfiteátru nad městem se tyčí **Akropole**. Z původní antické Akropole nezbylo prakticky vůbec nic - místo ní postavili Arabové pevnost Qala´at al-Mudik. Materiály byly použity z původní antické stavby. Uvnitř byla arabská osada. Výšina se zvedá 100 m nad řekou Orontes. Roku 1106 byla pevnost dobyta Tankredem, princem z Antiochie. Jeho vláda trvala pouhých 43 let, kdy místo přešlo do rukou Nuradina. Zemětřesení ze 2. poloviny 12. století, která pobořila antické město, postihla i pevnost.
Doprava: autobusem z Hamá do As´Qeilbiyeh (10 SYP), odtud service taxi (5 SYP)

Lattakíja

Největší přístav na pobřeží Středozemního moře neoplývá četností historických památek, ale její poloha v blízkosti Ugaritu i pláží tvoří z tohoto přístavu výborné východisko k výletům. Je zde dostatek levných hotelů a restaurací.

Informace

Tradiční mapku s plánem Lattakie, Tartúsu a jejich okolí dostanete na cestě z centra do kopce po ul. Ramadan. Jinak se zde těžko dostávají nějaké další informace.

Doprava

Vlakem: Vlakové nádraží je 1 km od centra. Vlaky do Halabu (7.30, 15.40) a Damašku (1.10)
Autobusem: Autobusy odjíždějí ze dvou nádraží. Vždy se zeptejte na bližším než půjdete na vzdálenější (v Lonely Planet je trochu zmatená mapa autobusových nádraží). Do Halabu (45 SYP) a Turecka většinou odjíždějí z nádraží na hlavní ulici Ramadan, na levé straně po cestě z centra k turistickým informacím (Směr do kopce).
Do Tartúsu (34 SYP) a Banyás (17 SYP) z nádraží za stadionem (kolem prvního nádraží nahoru na velké křižovatce doleva a první ulicí doprava). Za ním najdete i service taxi směr Ras Shamra (Ugarit) a pláže.

Ubytování

Oblast hotelů je v centru na ul. Ramadan - solidní je např. Kawkab ash-Sharq přímo na hlavní třídě (postel 150 SYP), na stejnou cenu se dá usmlouvat i hotel Al-Nassah v přilehlé uličce.
Širák je možný na plážích v okolí Lattakie - není tam však veřejná voda.

© Slavomír Horák, 1998

Okolí Lattakie

Ugarit (Ras Shamra)

Ugarit byl nejdůležitějším městem Kananejců, leží asi 10 km od Lattakije na dohled moře na kopci, který se dávno po úpadku slávy tohoto města začal nazývat **Ras Shamra**.
Přestože z bývalé nádhery jednoho z nejdůležitějších měst Úrodného půlměsíce nezbylo mnoho, pozorný návštěvník se dokáže ponořit do historie tohoto místa. Napomůže mu v tom poměrně malá návštěvnost.
Národ Kananejců tvořil ve městě většinu. Mezi léty 1500-1300 př. n. l., kdy povolil tlak Chetitů z jedné strany a Egypta ze strany druhé zde vzniklo centrum, které udržovalo čilé styky s dalšími pobřežními městy, ale i s Mezopotámií na území dnešního Iráku, národy Egejského moře a Malé Asie. Byli to výborní mořeplavci a jejich lodě, pocházející ze dřeva cedrových stromů, křižovaly za válečnými, obchodními nebo objevitelskými cíli prakticky celé Středozemní moře. Na jejich tradici později navázali Féničané.
Největší rozkvět prožívalo město za vlády krále Niqmada II. 1400 př. n. l.
Na přelomu 13. a 12. stol. př. n. l. však Ugarit podlehl náporu egyptského vojska a invazi tzv. „mořských národů (mezi nimi i tzv. Pelištů, v bibli nazýváni Filištíni). Do všeho se navíc přidalo zemědělství a Ugarit již nikdy svou slávu neobnovil.
Na znovuobjevení si musel počkat celých 3200 let. Všechno začalo roku 1928, kdy rolník Mahmoud Meila Al-Zeer oral půdu na vrchu Ras Shamra a narazil na kámen a za pomoci ostatních vykopal a objevil podzemní pohřebiště z kamenů a množství staré keramiky. Tato zpráva se rychle donesla ke sluchu Francouzů, kteří Sýrii kontrolovali a pod vedením Clauda Shivera se na 36 ha znovu vynořily na světlo zbytky kdysi slavného Ugaritu. Výsledky práce archeologů jsou ponejvíce vidět v národním archeologickém muzeu v Halabu.
Největším přínosem však byla abeceda, která byla po zkoumání uznána jako nejstarší na světě. Tuto abecedu lze dodnes spatřit nad vchodem do královského paláce. Skládala se z 29 znaků. Dodnes některá slova v arabštině mají svůj původ právě v civilizaci, která toto písmo používala.
Nejdůležitější budovou byl monumentální **Královský palác**, kterého vejde návštěvník jako první. Leží na ploše 1 ha. Vcházelo se do něj sedmi branami, ozdobenými sloupy a vraty, z nichž tu nejzajímavější můžeme vidět ještě před vchodem. Dále zde bylo 5 velkých prostranství a také velká „**knihovna**“, kde bylo nalezeno mnoho dokumentů, napsaných většinou v akkadštině. Nekrásnější však byl zřejmě Sál poselstva s fontánami. Celkově palác nalezený na pahorku Ras Shamra patří k největším a nejmonumentálnějším dílům nalezeným na Blízkém Východě.
Podle dochovaných písemných záznamů byl král obklopen královskými úředníky, vojenskými veliteli (sám však byl velitelem armády), nejvyššími knězi, majordomy a strážci královského i veřejného majetku.
V knihovně se našlo mnoho záznamů, ze kterých se dovídáme prakticky všechno ze života Ugaritu. Jsou zde seznamy řemesel, smlouvy, rady, žádosti, záznamy prodejů a koupí, zákony a mnoho dalších písemností a mezi nimi také vynikající literaturu s mýty a legendy (legenda o králi Danielovi a jeho synu Akhaatovi), a dokonce i hudební texty.
V okolí královského paláce se nacházelo mnoho budov královských dvořanů, šlechticů a úředníků. Najdeme zde také zbytky tržiště či akropole s chrámem Baala, druhého nejvyššího božstva nejen v Ugaritu, bohem větrů, deště, na samém vrcholku kopce.
Na závěr ještě jedno rčení nalezené ve městě a ukazující že svět nebyl o mnoho jiný i před 3400 lety*:*
„Neříkej své manželce, kam jsi schoval své peníze“
Doprava: ze stanoviště service taxi z Lattakie (10 SYP),
Vstup: 200/15 SYP
Koupání
Na koupání je nejlepší odjet asi 15 km od centra, kde je rekreační místo Ras ibn Hani (doprava servicem z Lattakie a Ugaritu 10 SYP).
Placené pláže např. Ugarit (50 SYP) mají sprchy a tekoucí vodu, stejně jako poměrně čisto. Večer se však zavírají, takže na nich nelze spát (alespoň teoreticky). Veřejné pláže (za hotelem Meridian) jsou zdarma,

© Slavomír Horák, 1998

ale ne tak čisté a bez vody. Přespání je možné, dokonce vás mohou pozvat do domu místní rekreanti, kteří budou povětšinou z tuzemska.

ARWAD

Jediný syrský ostrov leží přímo proti přístavu v Tartúsu. Město má velmi dlouhou historii. První zprávy o městečku pocházejí již z 2. tisíciletí př. n. l. Přes svou nevelkou rozlohu byl vždy významným místem s kvetoucím obchodem. Největší rozmach prožíval v na přelomu 1. a 2. tis. př. n. l. Nedobyli jej ani Egypťané, kteří si jinak podmanili celé pobřeží. Ostrov se stal posledním útočištěm křižáků, kteří drželi své pozice až do roku, kteří , ,,,, 1303.
Ostrov projdete za chvíli. Na délku má totiž 1 km a na šířku je ještě o 200 m užší.
Nejvýraznější je **pevnost**. Pochází z dob křížových výprav, ale byla využívána až do doby francouzského protektorátu, kdy sloužila jako vězení pro odpůrce Francouzů - byl zde mimo jiné vězněn i první prezident Sýrie - Šoukri al-Kouwatli, po němž je v každém městě pojmenována vždy jedna z nejhlavnějších tříd. Dnes najdete v pevnosti muzeum mořských kuriozit.
Ještě dnes je vidět zašlou slávu některých obchodnických domů. Stojí za to se toulat i v uzounkých uličkách - zde nejezdí automobily.
Jediné, co možná bude citlivějšímu návštěvníkovi vadit je nekonečné množství odpadků, které jsou k nalezení téměř všude.
Doprava: Z Tartúsu jezdí loď, cesta trvá asi 20 min.

Crac de Chavelieurs

Ten, kdo bude pouze projíždět po silnici Homs - Tartús, uvidí v přesně načasovaném okamžiku na odbočce Qala´at al-Hosn monumentální stavbu největšího křižáckého hradu na Blízkém Východě.
Leží zhruba na poloviční cestě mezi Tartúsem a Homsem, ve výšce asi 750 m v blízkosti důležité dopravní tepny horami ze Středomoří do vnitrozemí Sýrie.
Toto si uvědomovali nejen křižáci, ale i vládci Homsu, kteří zde již předtím měli postavenou pevnost. Roku 1109 se neubránila nájezdům křižáckých vojsk Tankreda Antiochského, a ti se stali jejími vládci téměř po celou dobu křižáckých výprav.
Nejprve to byl rod hrabat z Tripolisu. Roku 1142 Raimond II. dal pevnost řádu johanitů. Ti začali s velkorysou výstavbou hradu. Práci jim často přerušovala zemětřesení a nájezdů Arabů, a tak hrad dostal svoji podobu až ve 13. století. Stálou posádku tvořilo asi 2000 mužů ve zbrani, kteří úspěšně čelili takovým vojevůdcům jako Núr ad-Dín nebo Salah ad-Din.
Konec nastal spolu se soumrakem křižáckého panství v Levantě. Roku 1271 se 300 křižáků vzdalo hrad do rukou sultána Bajbarse, který jim umožnil důstojný a čestný ústup do Tartúsu. Ani jemu se však nepodařilo hrad dobýt. Do jeho rukou padla pouze vnější opevnění. Opět se potvrdilo, že hrad je pro prostředky tehdejší doby prakticky nezdolatelný.
Proto jej Arabové příliš neměnili. Když roku 1927 začaly restaurátorské práce, nebylo nijak obtížné změnit hrad zpět do původní podoby.
Dvojitý pás hradeb obklopuje vrcholek skály. Hrad tvoří nepravidelný čtyřúhelník s délkou stran 200 m a šířkou 150 m. Ze tří stran pomohla i příroda, když strmé skály znesnadňují přístup k samotným hradbám. Pouze z jihu bylo nebezpečí vpádu. Proto byly hradby ještě posíleny dalším valem, který se však nedochoval.
Hlavní vchod je na východní straně. Byl vybudován výše než okolní terén , což tvořilo další překážku útočníkům. Most byl zbudován až o mnoho později Araby. Zde začíná dlouhá tmavá chodba, prořezaná pouze čtvercovými průduchy. Chodba se dvakrát lomí a je široká zhruba na dva koně vedle sebe. Do něj vpadají některé síně, které jsou součástí vnějšího opevnění. Střílnami mohli obránci porážet nepřátele, kteří museli jít pouze úzkým hrdlem chodby.
V místě **prvního ohybu** chodby byla pro zesílení obrany vybudována **věž**, která ústí do prostoru mezi vnitřní a vnější hradbou. Je ozdobena reliéfy dvou lvů. Vstupní chodba se dále otáčí o 180° a přivede nás

© Slavomír Horák, 1998

ke druhému ohybu, střeženému zprava další věží. Vchod do centrálního nádvoří střeží ještě dvě strážní místnosti.
Ještě než se podíváme do jádra hradu, projdeme se po vnější obranné části. Na vnějších hradbách jsou umístěny střílny. Později Arabové dostavěli v jižní části dvě **bašty**. Jedna z nich je kruhová, přímo v jihozápadní části a druhá uprostřed. Také v severní části pozdější vládci „dovybavili“ opevnění dvěmi věžemi, které chránily úzký vchod. Vnější obranné pásmo obklopuje celý hrad. Na přístupnější jižní straně ještě doplňuje obranné možnosti **příkop**. Kromě své obranné funkce sloužil jako zásobárna vody. Voda stékala z horního pramene akvadukty na **vnitřních hradbách**.
Ty se vyjímají mohutně nad příkopem. V dolní části jsou zkosené. Toto zkosení pochází z pozdější doby, ze 13. století, a bylo vybudováno nejen k obranným účelům, ale i proti zemětřesení. Uvnitř stěny jsou opět galerie se střílnami, dnes zpola zakrytými křovím.
Tři mohutné bašty jakoby vyrůstají ze zkosení hradeb. Stěny jsou zhotoveny z velkých pravoúhlých desek, což byl typický rys staveb 13. století. Mohutnost hradeb připomíná mohutné donjony francouzských středověkých hradů. Právě tady kladli odpor poslední obránci roku 1271.
Centrem hradu je jeho **vnitřní dvůr**. Původně jej chránil klenutý sál. Podél severní a západní stěny se zachoval 120 m **dlouhý sál**, jehož šířka je 8 m. Na stropu je valená klenba, která spolu s lomenými oblouky rozděluje sál na nepravidelné úseky. Tento sál byl používán i jako hospodářská část hradu. V západní části chodby, u vchodu do sloupového sálu stávala **pec, tvořící zároveň kuchyň**. V severní části potom stávaly **latríny**.
Na severovýchodním konci ústí tento dlouhý sál do **kaple**, umístěné kolmo na obranné zdi. Kaple je jednou z nejstarších budov hradu. Byla postavena ještě v první polovině 12. století. Apsida vyčnívá z obranných zdí jako další bašta. Kaple představuje nejlepší obraz románské architektury hradu. Délka je 21,5 m a šířka 8,5 m. Ploché sloupy dělí stěny a klenutí kaple na tři části. Vojenský charakter udává prostota a zařízení kaple je prosto větších ornamentů. Podtrhuje to i střílna v centru apsidy.
Ve 13. století byl vchod částečně zakryt schodištěm, vedoucím na terasu na střeše kaple. Po odchodu křižáků sloužila kaple jako mešita, sloužící místním obyvatelům až do 20. století. Připomíná to i vybudovaný mirháb.
Strohost kaple kontrastuje s výzdobou vchodu do **Velkého sálu**. Ten byl hojně využívaný na pořádání hostin. Spolu s předsíní byl stavěn v posledním období stavby hradu. Představuje rysy rané gotiky - zejména je to vidět na výzdobě předsíně sálu, vycházejícího do dvora. Prostor 27 x 7,5 m je opět zastřešen křížovou klenbou. V obloucích při stěnách jsou konzoly (podstavce) na sochy. Čelní severní stěna je prořezána oknem s trojitým tympanonem. Byl ozdobený květinovými a listovými motivy, ze kterých však mnoho nezůstalo.
Ještě zajímavější je zdobení **předsíně**, která je spojena s Velkým sálem dvěmi okny a dveřmi s gotickým lomeným obloukem. Jemná výzdoba vyplňuje vrchní části arkád. Nejkrásnější část celé galerie (a troufám si tvrdit i celého hradu) je část obrácená do dvora. Čtverhranné sloupy ji rozdělují na 5 oken a dvoje dveře. Nejzajímavější jsou horní části gotických lomených oken - kružby. Ty jsou zdobeny pětilístkovými rozetami. Architektonické řešení je typické pro 13. století a připomíná zejména francouzské stavby jako například katedrálu v Auxerre.
Jižní stranu tohoto „dolního“ nádvoří tvoří velký sál s nízkou klenbou, opírající se o nespočet sloupů. Zde byly hlavní sklady a stáje. Strop tohoto sloupového sálu je zároveň dlažbou **„horního“ nádvoří**, na které stály obytné místnosti. Ty byly rozpoloženy ve třech baštách jižního průčelí. Nejlépe se dochovala jihozápadní, která v posledních letech existence hradu pod křižáckou kontrolou sloužila jako místnosti pro důstojnictvo, takzvané ***Logis du Maître***. Tato bašta je zároveň nejvyšším bodem celé stavby. Je odtud překrásný výhled na hlubiny příkopů a pohled do okolí hradu, na jihu se otvírající k nížině řeky Orontes. Při dobrém počasí je možné vidět i Středozemní moře. Odtud mohli křižáci dávat signály na další z řetězů hradů, které chránily křižácká království na východní hranici. Nejblíže byl takzvaný **Bílý hrad**, ležící na západ směrem k moři. Z něj však zůstaly pouze zbytky.

Doprava

© Slavomír Horák, 1998

Z Tartúsu nebo Homsu autobusem na křižovatku Qala´at al-Hosn (23 SYP - platíte až do cílové stanice autobusu) a dole pod křižovatkou si stopněte service (10 SYP). Pokud nebudete vědět, ke přesněvystoupit, stačí se zeptat v autobuse a na správném místě vám to budou všichni cestující sdělovat.
Je možné ze silnice dostopovat do Tartúsu nebo Homsu

Ubytování

Napravo od východu z hradu, 100 m do kopce je restaurant, kde vás nechají přespat na chodbě v posteli za 100 SYP.
Možnosti širáku v okolí jsou široké. Hrad se sice zavírá, ale před jeho vchodem je přímo krásné místo.

Vstupné

200/25 SYP, doporučuji vzít s sebou baterku

Qala'at al-Marqab

Marqab se nachází v blízkosti přístavu Banyás. Pevnost se tyčí na plošině trojúhelníkového tvaru, která vévodí pobřeží. Skály jsou tvořeny černým bazaltem, který dává typickou barvu také vlastní stavbě.
První hrad byl na tomto vhodném místě postaven již v 11. století místními obyvateli. Poté vrchol na krátkou dobu ovládla Byzantská říše. Ale to již byla doba nástupu křižáků. Počátkem 12. století padla skála do rukou **Rogera ze Salerna**, který byl zároveň regentem v Antiochii. Roku 1168 přešel hrad do rukou johanitů. Jejich vláda trvala téměř 100 let. Zuby si na něm vylámal dokonce i dobyvatel Crac de Chevalieurs mamelucký sultán Bajbars. Po 4O denním obléhání však padl do rukou sultána **Kalavuna**, který se stal Bajbarsovým nástupcem po jeho smrti roku 1279. Pádem Marqabu padla poslední bašta křižáků na dnešním syrském pobřeží. Ještě 18 let přetrvávali na ostrově Arwad, odkud byli vytlačeni až na Kypr.
Arabové hrad upravili a přestavěli paradoxně na obranu proti případnému návratu křižáků.
Samotný hrad se sestává ze dvou částí - vnitřního, silně opevněného **jádra**, zaujímajícího vlastní vrchol a vnější pás opevnění zesílený půlkruhovými baštami. Vnějšímu opevnění nejvíce vévodí mohutná **kruhová věž** na jihovýchodním výběžku vrcholové plošiny. Její výška je 22 m a je považována za jednu z největších, které křižáci v Levantě vybudovali.
Vnitřní zařízení hradu se zachovalo jenom zčásti, stejně jako zbytky **Velkého sálu** na západní straně hradu.
Nádvoří je obklopeno prostory zejména hospodářského účelu. V severozápadní části stala vrata, spojující vnější a vnitřní pás opevnění.
Nejlépe se zachovala **kaple**. Nachází se severně od největší bašty, kolmo k obranné stěně. Pozoruhodný je portál západního průčelí, který je postaven z bílého vápence a ostře kontrastuje s černými zdmi v okolí.
Interiér je zřejmě nejlepší ukázkou pozdně románského stylu na Blízkém Východě. Tvoří jej prostorná jednolodní kaple zakončená půlkruhovou apsidou, spolu se sakristiemi vtělena do tloušťky stěny vnitřního opevnění, ale nevystupuje z něj. Uprostřed apsidy se také nachází jediné okno osvětlující prostor. Křížové klenby kaple jsou rozděleny na dvě poloviny masívním obloukem.

Doprava

Z Banyásu, který je na poloviční cestě mezi Lattakií a Tartúsem, jede service směr Zaoube (10 SYP)

Palmyra

Jet do Sýrie a nevidět Palmyru, je jako jet do Paříže a nevidět Eiffelovku. „Nevěsta pouště“ je bod, který byl přímo předurčen stát se křižovatkou karavanních cest. Malebná oáza leží ve středu pouště mezi Dajr al-Zor na Eufratu a damašskou oázou, případně Hamá na řece Orontes. Zvláště úchvatný pohled na Palmyru je shora, např. z citadely nebo z vrchů Nuejser. Zeleň oázy, táhnoucí se jen několik kilometrů, střídá okrová barva pouště. Zlatá barva antických sloupů a šeď nového města dopolňuje neopakovatelnou atmosféru.
Palmyra vždy těžila z výhodné polohy Sýrie u Středozemního moře, které se nejhlouběji „zakusuje“ do asijské pevniny právě zde. Probíhala tudy Hedvábná stezka.

© Slavomír Horák, 1998

První zmínky máme od Asyřanů z 19. století př. n. l. Ale byli to až Římané, kteří plně využili výhodnou polohu a celkovou izolovanost proti vojenským zásahům. Sláva Palmyry stoupala nejvíce v dobách, kdy břehy Eufratu tvořily hranici dvou území a cesta podél jejich břehů nebyla bezpečná. Proto 400 let mohla Palmyra prožívat ničím nepřerušený rozvoj jako centrum obchodu mezi východem a západem. Sem přijížděly karavany naložené kořením, hedvábím, slonovinou z východu, ze západu naopak přicházeli obchodníci z Fenicie s nákladem skleněného zboží, soch a dalšího umění. To vše si vyžadovalo překladiště zboží, čerstvé velbloudy. Tím bylo potřeba řemeslníků a drobných obchodníků. Nejváženější osobou ve městě však byl vůdce velkých karavan, které čítaly až několik tisíc velbloudů. Tito lidé patřili k nejváženějším ve městě.
Palmyra záhy ovládala trhy na Blízkém Východě, vlastnila početné loďstvo ve Středozemním moři i v Perském zálivu a vydržovala vlastní vojsko. No to narazil římský velitel Antonius, který se pokusil roku 34 př. n. l. město dobýt, zmámen pověstmi o pohádkovém bohatství, ale ztroskotal. Římané se neodvažovali příliš pravomoce Palmyry omezovat, protože znali její moc a důležitost. Spokojili se pouze s vybíráním daní. Město spravoval doživotní král vybraný z palmyrské městské rady.
Moc Palmyry ještě více stoupla po roce 251 n.l., kdy perský král Sapor zaútočil na Římskou říši. Císař Valerian byl několikrát na Blízkém Východě poražen. Peršané pronikli hluboko do Malé Asie. Jediné území, které vzdorovalo, byla právě Palmyra. Zde v té době vládl král Odenatus. Na žádost císaře dal dohromady novou armádu a vyhnal Peršany z dobytých území. Za to dostal titul dědičného krále a vrchního velitele východní poloviny Římské říše. Jeho slávu však přetrhla vražda od jeho synovce roku 267, jehož rukou padl nejen on, ale i nejstarší syn.
Ubránila se mu vdova po Odenatovi „žena krásná, že ani Kleopatra nebyla krásnější“. Takto popsal královnu Zenóbii spisovatel Trebelios Pollio.

„Byla vzdělaná v moudrosti řecké, hovořila koptsky, aramejsky a řecky, latinu znala nemnoho, leč dbala o to, aby její děti byly v té řeči vyučeny. Na svém dvoře milovala lesk, ač byla spořivá až k lakomství. Ráda se skvěle šatila, ale v jídle byla střídmou, v domácím životě cudnou a ctnostnou, v práci otužilou. Měla snědou, ale pěknou tvář, ohnivé oči, vznešenou postavu. Napsala dějiny krajin východních, ovšem jen v stručném náryse.“ (Mourtadaová J.: Dobré jitro Sýrie, Orbis Praha 1976, str. 142-143).

Ta vytáhla do boje proti Římské říši. Jejím cílem bylo odtržení východní části Římské říše od západní. Její posádky obsadily Egypt a dosáhly až k Bosporu. Císař Aurelián však vytáhl do boje a postupně zatlačil palmyrské vojsko zpět do Sýrie. Zenóbia se mu postavila na odpor v Antiochii (dnešní Antakye na jihovýchodě Turecka). Byla však poražena a když Aurelián dobyl několik pramenů vody v okolí Palmyry a město se roku 272 vzdalo. Zenóbia byla zajata, ale město zůstalo ušetřeno.
Bylo by tomu tak i nadále, kdyby se mladí radikálové nezmohli na odpor a nechtěli znovu postavit říši královny Zenóbie. Byli však na hlavu poraženi a od roku 273 byla Palmyra zničena a její sláva již nikdy nebyla obnovena.
Dílo zkázy dodělala zemětřesení ve 12. století. V 17. století učinil emír Fakhr ad Din Palmyru místem vojenských cvičení a postavil nad městem arabskou citadelu.
Znovuobjevení přišlo až v polovině 18. století. Vykopávky dodnes nejsou skončeny. Dnes je staré město v Palmyře cílem turistů ze všech koutů světa.
Chrám Bela (Baala**):** Chrám zde stál již v 1. století př. n. l., ale římská stavba byla dokončena 32 n. l. za císaře Trajána.
Bel byl nejvyšším božstvem Palmyry. Název pochází ještě z Babylónského boha Ela, což byl vládce nebes, hromu a blesků.
Chrám tvoří rozlehlé prostranství 200 x 210 m. Celé prostranství obklopují stěny z kamenných bloků, jediný vchod byl dříve velkými **propylájemi**. Když však ve 12. století Arabové přeměnili chrám v pevnost, proměnily se tyto propyláje v úzký vchod dnešní pokladny. Tento vchod se stal baštou, na jejíž stavbu bylo použito kamenů z chrámu. Stěny jsou zevnitř zdobeny pilastry. Nádvoří bylo vymezeno sloupovím s dvojí řadou korintských sloupů, které bylo na vchodové straně zřetelně vyšší. Na sloupech stály níže citované konzoly se sochami.

© Slavomír Horák, 1998

Ve středu prostoru se nachází vlastní chrám. Vzorem byly řecké chrámy, avšak stavba si zachovala některé prvky orientální architektury. Například vchod do samotné svatyně - celly - není na užší straně chrámu, jak to bývá u staveb řeckých či římských, ale na delší straně, což je typický znak svatostánků východu (vezměme pozdější Ummájovské mešity v Halabu či Damašku).
Samotná cella (vnitřní prostor) není nijak rozčleněna, a to ani kolonádou, tak obvyklou u antiky.
Vnitřní stěny byly vyzdobeny výklenky s pilastry a sochami bohů. V severní stěně (nalevo od vchodu) stály sochy boha Bela, Jaribola (boha slunce) a Aglibola (boha měsíce). Na druhé straně stála podle všeho zlatá socha Bela, ke které vedlo schodiště. Tuto sochu si zřejmě odvezl Aureliánus po dobytí města do Říma. Zastřešení chrámu se nedochovalo. Pravděpodobně byla stavba překlenuta terasovitou střechou, ze které se dochovaly jenom některé fragmenty zdobení na horních okrajích dnešní stavby.
Celá stavba byla krásně zdobena reliéfy, které dnes najdeme na zemi před vchodem do chrámu. Vyskytuje se zde i nejtypičtější motiv pro Palmyru - vinná réva.
Z celého sloupořadí, stejně jako z vnitřku chrámu nezbylo víc než základy. Před chrámem jsou vidět zbytky velkého obětního oltáře. Vedle něj byla nádrž s vodou na omytí obětovaných zvířat.
Od chrámu směrem ke kolonádě za silnici jsou 4 pylony pozůstatkem ulice, která vedla ke hlavní části kolonády.
Symbolem Palmyry a největší turistickou atrakcí je **Velká kolonáda**, centrální třída antického města, která se táhne od Belova chrámu v délce 1100 m. Po obou stranách kolonády původně stálo 400 sloupů s korintskými hlavicemi. Hlavice jsou 9,5 m vysoké a na každé z nich byl výstupek. Na ten bývali umisťovány sochy význačných palmyrských lidí, římských císařů nebo těch, kteří se nějakým činem vyznamenali pro větší slávu města. Kdo tedy chodil kolonádou, mohl se poučit i o historii města a jeho rodácích. Byl to další důvod k přemýšlení, zejména pro mladé lidi. Každý se mohl zamyslet nad tím, co by mohl pro město vykonat, aby se i jeho socha ocitla na podstavci. do dnešních dnů se zachovala pouze jediná socha.

„Nemohla by býti na některém sloupu postavena má socha a vylíčeny mé zásluhy ?´, ptal se nejeden bystrý mladík palmyrenský. ‚Proč by nemohla? Vždyť nejsou výstupky vyhrazeny pouze členům nejbohatších rodů. Každý synek, třebas i původu neznámého, bude odměněn radou svého města, přičiní-li se o jeho rozkvět. Jsem zdráv. Nutno, abych soustředil veškeré snahy na prospěch své rodné obce a vděčnost mých rodáků mne nemine“. (Alois Musil - V zemi královny Zenóbie, 1930, str. 218) .

Se stavbou bylo započato před návštěvou císaře Hadriána v Palmyře roku 129 n.l. Její dokončení se datuje až na přelom 2. a 3. století n.l.
Po obou stranách ulice stávalo podloubí, později upravené s chodníky, kde stály obchody se zbožím z celého světa.
Oproti svým „kolegyním“ v mnohých částech Středomoří má velká kolonáda v Palmyře jednu zvláštnost. Je totiž dvakrát mírně zahnutá zatímco ostatní kolonády byly přímé. Lze to však poznat těžko. Prvním zalomením je sám začátek kolonády - **Triumfální oblouk**, zobrazený snad na všech pohledech a obrázcích z Palmyry. Toto zalomení je také příčinou zvláštní konstrukce. Má totiž tvar trojúhelníku. Na jedné straně je znatelně širší než na straně druhé. Oblouk tvoří hlavní - vstupní brána a dva postranní portály, které byly vchody do již zmiňované kolonády. Při pohledu od chrámu Bel je levý širší, podepřený dvěma sloupy, zatímco pravý užší nese pouze jeden sloup.
Sloupy i vlastní brána je bohatě zdobena geometrickými a květinovými vzory.
Druhý oblouk se nachází v místě tzv. **Tetrapylonu**. V jiných kolonádách sloužil jako křižovatka s dalšími velkými třídami (např. Jerash v Jordánsku). Zde však stavitelé kolonády zamaskovali ono mírné zahnutí směrem doprava od oblouku. Ve čtverci stojí čtyři podstavce, nesoucí 4 sloupy s korintskými hlavicemi. Mezi sloupy je ještě dnes možno spatřit podstavce na sochy.
Za vidění však stojí i další památky v těsném sousedství kolonády. Většina jich je na levé straně. Za Triumfálním obloukem je **chrám Nabo**, který představoval v Pamyrské náboženské hierarchii boha světla obdoba řeckého Apollóna. Byl postaven v 1. století n. l..

© Slavomír Horák, 1998

Z tohoto chrámu zbyly jen základy se schodištěm v průčelní straně. Zachovaly se také základy sloupů, které tvořili typické antické chrámové sloupořadí. To mělo na čelní straně chrámu 6 sloupů a na bočních stranách po 12 sloupech. Byly to jediné sloupy v Palmyře, kde nebylo použito zdobených korintských sloupů, ale dórských sloupů, které měly místo zdobení na hlavě čtvercovou desku.
Za chrámem Nebo se tyčí stavba Palmyrského **amfiteátru**. Byl postaven ve 2. století. Jeho rozměry nejsou velké - průměr orchestrionu (půlkruhového „výběžku“ do hlediště) je asi 20 m a délka protější scény asi 45 m. Hlediště, oddělené od orchestrionu nízkou zídkou, se zdaleka nevypíná tak příkře do výšky jako amfiteátr v Bosře.
Zvnějšku se zachovala i sloupová výzdoba.
Tam, kde stával Tetrapylon, odbočovala ulice vedoucí k **Senátu Palmyry**. Z něj se však nezachovalo téměř nic, ale okolo něj vedl vchod do **Agory**. Cesta k ní byla opět ohraničena sloupovím, opět se sochami senátorů, vědců a význačných kupců - celkem jich bylo, včetně samotné Agory asi 200. Na vchodu byl vykreslen císař Septimus Severus se svou rodinou. Agora byla obklopena různými dalšími zařízeními. Jeden z nich sloužilo jako karavanseraj - místo odpočinku karavan, překladiště zboží a velbloudů. Na jedné stěně byl nalezen i palmyrský zákoník a sazebník v řečtině a aramejštině z roku 137 n.l. upravující sazby poplatků. Objevil ji roku 1881 ruský cestovatel Lazarevskij a dnes je vystavena v sanktpetěrburské Ermitáži.
Na druhé straně Kolonády od Tetrapylonu dojdeme k **chrámu Bel-Šamina** - boha nebes. Chrám představuje typickou římskou architekturu, datující se do roku 131 n. l., opět až na několik východních detailů. Před nevelkým vnitřkem - cellou - je hluboké sloupoví, opět s tradičními konzolami - podstavci - pro sochy.
Netypické pro římskou antiku jsou pravoúhlá okna s vyzdobenými lemy. Vyzdoben byl i vchod do chrámu a před sloupovou síní stával oltář se svatým nápisem v řečtině a palmyrském jazyce.
Na samém konci kolonády je tzv. **Pohřební chrám**.
Zde se na Velkou kolonádu navazuje tzv. **Příčná kolonáda**. Ta vedla k tzv. **Damašské bráně**. Největší šířky dosahovala 22 m. Před touto bránou stálo nevelké prostranství, na kterém se zastavovaly všechny karavany, vjíždějící do města.
Ještě dál potom je tzv. **Diokleciánův tábor**. Na jeho místě však stával palác královny Zenóbie. Typická ukázka římských táborů. Vchod do něj je z Příčné kolonády velkým schodištěm. Vlastní tábor měl dvě hlavní ulice - Via Pretoria a na ni kolmou Via Principialis, neboli hlavní třída. Via Pretoria vedoucí od vchodu je ukončena Propylájemi, které však sloužily spíše jako forum. Toto bylo využíváno k náboženským obřadům. V prostoru byly nalezený četné oltáře „bezejmenných bohů“. Nedaleko stál chrám římské bohyně Allat.
V Palmyře však nenajdeme jenom antické památky. Dominantou celého areálu je arabská pevnost - **Qala´at Ibn Maan**. Tato pevnost se zrodila z kamenů antických budov. Nechal si ji postavit emír Fakhr ad Din, pro svá vojenská cvičení v 17. století. Nejkrásnější výstup je k večeru, kdy je vidět celá Palmyra jako na dlani a na druhé straně do pouště zapadá slunce. Starý obchodník bude vyžadovat 25 SYP, ale několik lidí mi už potvrdilo, že se dostali zadarmo
V celém okolí areálu jsou rozsety rodové věže a náhrobky. Ty sloužily jako pohřebiště několik generacím rodů.
Nejlépe zachovaná je **věž Jamlik**, vysoká 20 m a postavena roku 83 n. l.
Mnoho archeologických nálezů je uschováno v **Archeologickém muzeu**.
Po pravé straně silnice směrem na Damašek a Homs a naproti hotelu Cham Palace je další místo panoramatických pohledů na Palmyru. Tentokrát zde nechybí ani pohled na citadelu. Na nejvyšším vrcholku, přímo nad silnici stávala strážní věž, ze které se zachovaly zbytky základů. V nich se dá najít relativně chráněné místo před větrem na vyspání.

Informace

Na poloviční cestě z nového města k archeologickému areálu po levé straně. Ochotný pán na mě dokonce poznal český přízvuk v angličtině a poměrně ochotně poradí i s dalšími informacemi.

© Slavomír Horák, 1998

Doprava
Jedinou možností, jak se dostat do Palmyry je na gumových kolech. Autobusy jezdí z Damašku z nádraží Abbasid (40-80 SYP podle autobusu), z Homsu (45 SYP) a Dajr al-Zoru (luxusní autobus odjíždí v 8.30, 90 SYP)
Stopovat se dá na výjezdech z města.
Vstupné
Chrám Bela 200/15 SYP, Archeologické muzeum 200/25 SYP, Citadela 25 SYP (dá se i zdarma)
Ubytování
Na jižní straně města (směrem k archeologickému areálu) je několik možností ubytování v levných hotelech. Tradičních 150 SYP za postel nabízí např. hotel New Tourist, za hotelem Palmyra 2.ulice vpravo.
Širák je možný v oáze mezi olivami nebo na výšině Nuejser při výjezdu z města na Damašek po pravé (fantastický rozhled na poušť, celou oázu i citadelu, ale v noci silný vítr)
Pošta a telefony
Telefony na kartu a poštovní úřad najdete po pravé straně při východu z města směrem k areálu.
Nakupování
Jedny z nejlevnějších jsou zde typické arabské šátky - kúfije spolu s obroučkou na hlavu - akálem. Beduíni žádající bakšiš za nic budou ochotní jít po tvrdém smlouvání na 100 SYP, ale v arabské pevnosti na této ceně místní kluk začíná - dá se usmlouvat až na 60 SYP.

Qamišli

Hraniční město. které může posloužit jako vstup do země čí výjezd z ní směrem na východní Turecko a Kurdistán. Končí zde železniční spojení z Damašku a letecké spojení. Hranice je však zřejmě to jediné, co přitahuje travellery do tohoto města, i když město má typickou orientální atmosféru, podtrženou míšením Turků a Arabů.
Doprava
Vlakem: Qamišli je konečná stanice vlaku z Damašku (příjezd podle jízdního řádu v 8.30, odjezd 18.30), Dajr al-Zor (40/35 SYP) Aleppo 75/66 SYP, Damašek 132/111 SYP
Autobus: Autobusy do Hassaky (35 SYP), dále jezdí Karnak do Damašku, přes Dajr al-Zor a Palmyru, a Halabu.
Ubytování
Ommayad hotel (na náměstí za řekou doprava) má lůžko za 150 SYP

Dajr al-Zor

Důležité město na březích Eufratu, křižovatka autobusů. Ideální výchozí bod pro návštěvu pevností Halabíja nebo Zalabíja, případně na výlet k iráckým hranicím (Maari, Douros Europa). Stojí za to se jít podívat k Eufratu a poté posedět na falafl nebo ful v některém občerstvení.
Doprava
Vlak: Vlak z Damašku má příjezd ve 4.30 (mívá tak 2 hod zpoždění), průvodčí před příjezdem upozorní, zpět ve 21.30.
Nádraží je asi 4 km od centra - na vlak a od vlaku jezdí service (10 SYP).
Autobus: Na konci hlavní třídy Hassan, asi 1,5 km od centra na opačnou stranu od kanálu Eufratu.
Mikrobusy Abu Kemal (40-50 SYP), Palmyra (90 SYP, air condition), Homsu, Damašku, Qamišli, Halabu
UbytováníTrochu špinavý, ale přesto nejlevnější je hotel Damas - dojdete-li pohlavní třídě od autobusového nádraží až k řece - na rohu ulice. Starý Arab se dá usmlouvat až na 100 SYP za osobu v jednolůžkovém pokoji

© Slavomír Horák, 1998

Pevnosti Halabija a Zalabija:

V době vlády královny Zenóbie měly vršky nad Eufratem strategický význam. Zde probíhal jeden z brodů přes řeku a chránil Palmyrské království.
Výhled z obou pevností na Eufrat dole je vynikající. Lepší je snad návštěva Halabíje, kde je zachováno více. Už při vstupu vás upoutají zbytky dvou věží. Najdete zde i pozůstatky chrámu.
Doprava: Tato místa nejsou zrovna snadno přístupné veřejnou dopravou a na výlet počítejte spíše celý den. Obě pevnosti se rozhodně nedají zvládnout v jednom dni.
K pevnosti Zalabija je možné vystoupit z vlaku, jakmile budete vysoko nad Eufratem - Je to asi 1 km od stanice. Doprava k civilizaci je poněkud horší. Do Dajr al-Zoru se dostanete servicem, pokud nějaký pojede nebo stopem (frekvence aut není příliš vysoká).
Halabija je dostupná autobusem směr Raqqa, výstup na odbočce za Al-Tabni. Odtud zkuste mávat zuřivě na každé auto, kterých je několik málo za hodinu, při troše štěstí by mohl zrovna jet i service.

Podél Eufratu

Krajina podél řeky Eufrat byla vždy zdrojem zájmu velkých říší. Všichni měli zájem ovládnout úrodnou nížinu kolem řeky a brody. Kromě toho v samotné deltě vznikaly království sami pro sebe, které mnohdy dosáhly velikosti srovnatelné s jinými říšemi. Jednou z nich je právě Mari

Mari

První známky osídlení úrodné nížiny Eufratu pochází z let 2900-2800 př. n. l. Poté bylo asi na 100 let opuštěno. Zpět se sem civilizace vrátila zřejmě začátkem 2600 př. n. l. Z této doby pochází velký palác s pohřebištěm, chrám bohyně Ištar. Město mělo svou kanalizaci a vysoký životní standart.
Mezi léty 2400 - 2279 př. n. l. patřilo Mari pod správu Akkadské říše, expandující z oblasti Babylonie pod vedením krále Sargona.
Guvernéři, kteří fakticky vládli městu pomalu získávali stále větší autonomii a roku 2266 př. n. l. se Mari opět stalo nezávislým na Akkadské říši pod vládou dynastie Šakanaku. Nastal další rozvoj staveb.
Byl postaven nový Královský palác a další menší palác (Šakanaku).
Konec dynastie Šakanaku se datuje kolem roku 1980 př. n. l. Dalších více jak 150 let nemáme žádné zprávy o Mari.
Nejlepší zprávy máme dochovány ze třetího období historie Mari. Kolem roku 1830, v době střídání dynastií ve starých říších na území Sýrie a Mezopotámie, se vlády v Mari ujaly nomádské kmeny známých jako Amorité. Iaggid-Lim zakládá novou dynastii. V následujících letech území podléhající správě v Mari dosahovalo až ke Středozemnímu moři. Posledním známým vládcem Mari byl Zimri-Lim (1775-1761). Roku 1760 však Chammurabi zachvátil Zimri-Limovu říši a město se ocitlo v rozvalinách a pod vrstvou písku z rozšiřující se pouště.
Odkrytí přišlo až začátkem roku 1934, kdy André Parrot odkryl část královského paláce o 260 místnostech.
Prohlídku je nejlépe začít na vyvýšené terase, ze které je přehled po celém areálu. Je dobré zorientovat si světové strany podle ručičkových hodinek a slunce. Na západ je střecha Královského paláce. Na opačnou stranu je palác dynastie Šakannaku. Za zastřešeným palácem jsou další vykopávky veřejných a obytných budov.
Prohlídku začneme ve směru k Eufratu - v paláci **Šakanaku**. Sloužil zejména v období přestavby hlavního paláce, kdy se tento stal nepohodlným pro žití. Byl také používán jako hrobka. Nejzajímavější jsou zbytky trůnního sálu postaveného podle modelu hlavního paláce.
Nejdochovalejší částí je **Posvátný okrsek**, tvořící pouze jednu část z rozlehlého paláce. Jako po celém areálu, překrývají se zde archeologické vrstvy paláců ze 2. a 3. tisicíletí př. n. l.
Celý areál zastřešené části paláce obklopuje chodba.
Dále projdeme do centrálního dvora. Na spodní straně jsou vidět zčásti restaurované zbytky chrámu ze 3. tisíciletí. Dvůr byl zastřešen a lidé sem přicházeli obětovat.

© Slavomír Horák, 1998

V severovýchodním rohu centrálního dvora je vchod vedoucí do spací místnosti kněžích, kde je dokonce vidět i zbytek postele a další dveře nás dovedou do zásobárny vody.
Vyjdeme-li z posvátného okrsku na severní straně, dostaneme se do míst, kde byly umístěny **vodní tanky**, která již v té době byla pro město velmi důležitá. Byly zde také skladovány zásoby potravin. Nápisy nám říkají o ženách - nosičkách, které přenášely vodu z řeky.
Stejně tak zde byly umístěny i lázně
Na západ najdeme **Trůnní sál**. Stavba je součástí paláce ze 2. tis. př. n. l. Jeho délka je 25 m, šířka 11,5 m a původní výška byla asi 12 m. Je to největší místnost celého paláce. V západní části tohoto sálu je možné ještě vidět zbytky trůnu. Naproti stálo několik soch, z nichž nejznámější byla Ištup-Iluma. Král zde přijímal hosty a pořádal bankety.
Projdeme-li dále na jih, po levé straně objevíme zbytky knihovny, která nám na hliněných tabulkách popsala veškerý život Mari, historii místa, vztahy s jinými zeměmi. Celkem se jich nalezlo kolem 20 000.
V areálu bylo nalezeno velké množství prakticky nepoškozených domácích potřeb, sošek, keramické ozdoby s ornamenty. Vše dnes leží v muzeích zejména v Halabu a Damašku.
Doprava:
Všechny pamětihodnosti jsou na trase autobusu Dajr al-Zor - Abu Kemal těsně před iráckou hranicí (40-50 SYP podle toho, zda má klimatizaci či ne). Řekni řidiči, že chcete vystoupit v Mari nebo Douros Europos, obojí je těsně u silnice. Zpět zkuste stopovat, při čekání na málo jezdící autobus se nemáte před vedrem kam schovat.
Vstupné
200 SYP, studenti zdarma.
Ubytování
Kdo dojede až do Abu Kemal, má možnost přespat v hotelu Jumhuria za 150 SYP.
Zalehnout pod širák se dá třeba i v okolí Mari nebo Douros Europos - voda je u „pokladen“

Douros Europos

Město založené Seleukovci leželo původně na březích Eufratu v 3. století př. n. l. Město mělo strategickou polohu na hranicích Persie a později Říma, kteří jej roku 165 n. l. dobyli a učinil z něj důležité místo na hranicích svého impéria. Ve 3. století byl Doura Europos jedním z nejdůležitějších měst Palmyrské provincie. Roku 256 n. l. byl však zničen a zanesen pískem. Ne světlo jej vynesli až vykopávky z roku 1922. Do roku 1937 američtí archeologové odkryli skutečné skvosty architektury a umění římské doby. Většina z chrámových fresek byla převezena do Národního archeologického muzea v Damašku.
Nejslavnější jsou jistě chrámy, ve kterých se mísí prvky Persie, Sýrie, helénské doby a Říma. Dnes jich je zde k vidění šestnáct.

Bosra

První zmínky o Bosře necházíme u egyptských faraónů v polovině 2. tisíciletí př. n. l. Bylo sídlem Nabatejců, obsadila je armáda Alexandra Makedonského a známou se stala hlavně za římského císaře Trajána, který město ustanovil hlavním městem provincie Arabia. Tím se Bosra stala křižovatkou karavan. Po jejich odchodu se propadla mezi provinční městečka, které pozdvihl částečně nástup islámu.
Z roviny jižní Sýrie náhle vystupují stěny arabské pevnosti v Bosře. Ta byla postavena Salah al-Adinem, který výborně využil vysokých vnějších stěn amfiteátru, který tak byl „obkroužen“ pevností, která je vystavěna v půlkruhovitém tvaru. Po projití vchodem se ocitneme přímo před arkádami římského amfiteátru. Stěny jsou vysoké 45 m. Potom se už ocitneme v rozlehlém prostranství amfiteátru, který je postaven z černého kamene, který se hojně vyskytuje v okolí města. Hlediště stoupá strmě vzhůru v úhlu 45°. 6 schodišť rozděluje tento prostor 5 základních a 2 užší boční sektory. Další schodiště jsou až v horní části hlediště. Vertikálně jsou zde 3 části, oddělené podle pohodlnosti a vzdálenosti od jeviště - ta nejlepší, a také nejdražší, místa leží samozřejmě dole.

© Slavomír Horák, 1998

Když se podíváme z jeviště nahoru, musíme pořádně zaklonit hlavu, abychom viděli na vrchol. Přesto je akustika vynikající a právě uzavřený vysoký prostor ji ještě vylepšuje.
Oproti poměrně skromné výzdobě hlediště, je úprava protější strany v kontrastu. Stěna se skládá z půlkruhových a pravoúhlých výklenků a výstupků a je ozdobena trojpodlažní kolonádou z korintských sloupů, částečně zrestaurovaných. Vyšší střední sloupy představují symbolické dveře.
Zajímavé je také složitý systém opěrných zdí.
V amfiteátru se každoročně koná festival hudebníků a tanečníků.
Nevyplatí se jet do Bosry a vidět jenom amfiteátr. Rozhodně stojí za shlédnutí zbytky byzantské katedrály sv. Sergeje, Bakcha a Leontia, který byl postaven v letech 512-513, soudě podle řeckého nápisu. Další byzantskou památkou je klášter mnicha Buchejry, rozložený na sever od kostela. Mnich Buchejra byl podle pověsti poustevník, který prý předpověděl Muhammadovi jeho velkou budoucnost.
V arabské době bylo postaveno několik mešit a medres. Nejznámější je al-Marbak, kde se prý zastavila na odpočinek velbloudice, která přinesla do Sýrie první korán. Nejstarší však je Omarova mešita, kterou postavili Ummájovci 7. století
Doprava
Autobus z Dara´a (10 SYP), z Damašku (40 SYP)

Libanon

Tato část je pouze orientačně informativní a zdaleka není tak vyčerpávající. Je nasbírána ze zkušeností travellerů, se kterými jsem se potkal.
Cestování v zemi je bezpečné, kromě jižní části při hranicích s Izraelem. Nejzajímavějšími částmi, které jsou navštěvovány je Ba´albek a Tripolis. Bejrút prý není tak přitažlivé místo.
Libanon je o mnoho dražší než Sýrie. Ubytování stojí tak 3-4krát více.
Víza: přestože občanům Sýrie a Libanonu stačí k přechodu pouze jakýkoliv průkaz totožnosti, ostatní musí mít vízum, o které je nutno žádat na zastoupení Libanonu před vstupem do Sýrie (ambasáda zde není). Pro všechny národy jednotných 20 USD. V ČR je velvyslanectví Masarykovo nábř. 14, tel. 02/293 633
Pokud byste plánovali pouze návštěvu do 2 dnů, bylo možné získat tzv. Red-carte na hranici s tím, že necháte na hranici pas (předpokládá to pochopitelně přejezd přes stejný přechod).
POZOR! V obou případech musíte mít vízum do Sýrie pro více vstupů.
Do Libanonu a po něm se dá jet taxíkem (Damašek - Bejrút 200 SYP po smlouvání), Karnak bus jezdí v 7.30 a 15.30 z Damašku do Bejrútu za 125 SYP.

© Slavomír Horák, 1998

JORDÁNSKO

Jordánsko na první pohled

Rozloha: 89.206 km² (včetně Západního břehu Jordánu)
Počet obyvatel: 4.000.000
Hlavní město: Ammán (1.350.000)
Další města: Zarká (580.000), Irbid (400.000)
Složení obyvatel: Arabové (99,2%), Čerkesové (0,5%), Turci (0,1%), Arméni (0,1%), ostatní (0,1%)
Náboženské poměry: Sunnitští muslimové (93,5%), křesťané (4,5%), ostatní (2%)
Státní zřízení: konstituční monarchie, dvoukomorový parlament (1. svobodné volby roku 1993)
HDP: 1.150 USD na osobu (1995)
Měna: 1 Jordánský dinár = 1000 filsů
Úřední řeč: arabština

PŘED CESTOU

Co si přečíst

Musil, Alois: Pán Amry, Vyšehrad, Praha, 1984, poutavý historický román z 8. století a výstavbě vlády Ummájovců.
V oblasti průvodců vás musím zklamat snad ještě více než u Sýrie. V češtině jsem totiž klasického průvodce Jordánskem nenašel, držíte tedy v ruce zřejmě první svého druhu, proto nezbývá než se opět obrátit na zahraniční literaturu. Stejně jako v případě Sýrie, i zde uvádím dvě publikace z vydavatelství Lonely Planet: **Middle East on a shoestring** (1997) a **Syria & Jordan survival kit** (1993, v angličtině a francoužštině) Obě se dají sehnat ve specializovaných prodejnách. Novější rozpočtový průvodce je **Let´s go Israel, Egypt** (1996). Seženete v němčině **Jordanien** vydavatelství Nelles Guide s typicky oranžovým přebalem - poměrně dobrého na popis pamětihodností
Na místě se dají koupit kvalitní publikace (Petra, Jordánsko) v různých jazycích. Nejsou však právě levné - 6-10 JOD

Cestovní doklady, víza a hraniční poplatky

Je několik způsobů, jak získat víza pro vstup do země. Musím vás však zklamat, v Praze jordánská ambasáda není, a tak se musí žádat ve Vídní. Jednoduché vízum stojí 360 Ös, „multiple“ pro více vstupů 660 Ös, vyřízení do 24 h, 1 foto
Nejlevnější víza jsou prý k dostání v Turecku, ale to je nutno ověřit.
Při cestě přes Sýrii je nejjednodušší zajít na ambasádu v Damašku. Víza 500/1000 (multiple) SYP, příjem žádostí každý všední den 9-11, vízum týž den odpoledne, 1 foto.
Další možností jsou hranice, kde majitel pasu ČR i Slovenska zaplatí 9 JOD (ca 15 USD) pro jeden vstup - multiple získat nelze. Foto není nutné. Vízum se dá získat i na jordánsko-izraelských hranicích s jednou vyjímkou - Allenby bridge.
POZOR ! Pokud budete vstupovat do Jordánska z Izraele přes Allenby/King Hussein bridge, musíte mít vízum předem. Na hranicích se nevydává a na jordánské straně vás bez milosti pošlou zpět!!! Kromě toho propadá i výstupní poplatek zaplacený na izraelské straně
POZOR ! Při odjezdu ze země se platí Departure tax (Daň z odjezdu) ve výši 4 JOD při odjezdu po zemi, 6 JOD při cestě lodí z Aqaby a 10 JOD v případě letecké dopravy.

© Slavomír Horák, 1998

Zastupitelské úřady

velvyslanectví Jordánska v uvedených zemích:
Wien: Doblhofgasse 3/2, 1010 Wien, tel. 4051025
Ankara: Mesnevi, Dede Korkut Sokak No 18, Cankaya, Ankara, tel. (4) 4402054
Istanbul: 63 Valikonagi Caddesi, Nistansi, Istanbul (1)2301221
Damašek: Al-Jala´a avenue, Damašek, (11)234642
Tel Aviv: Hayarkon street 99, hotel DAN, tel. 03/520 25 25, Tel Aviv, Ne-Čt 9-16

Adresa velvyslanectví ČR v Ammánu:
Al-Quazrihi str. 15, Ash Shumaysani, Ammán, tel. 00962-6-857051

Doprava do země

Letecky

Mezinárodní letiště je v Ammánu, v Aqabě přistávají spíše charterové linky. Z Prahy stojí zpáteční letenka od 15 000 Kč.
Levnější letenky (ca 200-250 USD zpáteční) se se dají sehnat v Istanbulu, v mnoha z cestovních kanceláří čtvrti Sultanhamet.

Autobusem:

Ze Sýrie:
Z Damašku jezdí Karnak denně v 7.00, 9.00 a 15.00. Jízdenka 4 JOD nebo 5 USD (nelze platit v SYP). Zpět odjíždí JETT v 7.00, 9.00 a 17.00. Jízdné je v tomto případě 4,5 JOD nebo 6 USD
Z Izraele:
Z izraelské strany Allenby bridge odjíždí několikrát denně JETT tours do Ammánu (5 JOD), jiná možnost, jak se přes Jordán a z hraničního pásma dostat neexistuje. Na hranice se dá dostat z Jeruzaléma za 80 NIS celý service (po dlouhém smlouvání), najít však další cestující, kteří by jeli přímo na Allenby bývá dost velký problém. Jinou možností je service do Jericha a odtud autobusem do hraničního pásma (5 NIS, 1 NIS= ca 8 Kč). **Z a do hraničního pásma se lze dostat jen veřejnou dopravou, nikoliv, pěšky nebo stopem! (platí pro izraelskou i jordánskou stranu).**
Můžete-li si vybrat hraniční přechod z Izraele, ať je to u Rudého moře přechod Eilat-Aqaba, asi 3 km od centra Eilatu a 6 km od Aqaby.
Společnost Ebla provozuje asi 4x denně autobusy zelené autobusy přímo z/do Aqaby (2 JOD, 10 NIS). Odjezd je před autobusovým nádražím Egged v Eilatu a z autobusového nádraží v Aqabě. Snažte se tento autobus chytit, je to daleko levnější a pohodlnější.
Dále jezdí z Eilatu každou půlhodinu na přechod service (4 NIS), hranice se dá přejít pěšky a od hranic jezdí do Aqaby pouze taxi. Pokud se vám podaří chytit žlutý městský taxík, dá se usmlouvat na 2 JOD, ale za bílé taxi, které se o vás bude prát nejvíce, se dá usmlouvat jen 4 JOD! Zejména v pozdnějších hodinách je to však jediná možnost. Snažte se o taxi podělit s někým dalším, nejlepší cena však bude stejně 2 JOD.
Pojedete-li stopem z Negevu, nechte se vysadit na křižovatce s cedulí Aqaba (je to asi 500 m) a na jordánské straně následuje stejný postup.
Existuje prý ještě další hraniční přechod na severu u Bet-Shean, ale dopravní možnosti jsou mnohem horší, zejména na jordánské straně.
POZOR ! Při odjezdu z Izraele se platí departure tax (daň z odjezdu)! V Eilatu zaplatíte 52 NIS (17 USD) a na Allenby bridge 97 NIS (32 USD).

Vlakem:

Jediné vlakové spojení do Jordánska a zároveň jediný vlak pro osobní dopravy jezdí mezi Damaškem a Ammánem. V sobotu v 7.15 odjíždí do Ammánu (155 SYP), zpátky z Ammánu v neděli v 8.30 (2,5 JOD).

© Slavomír Horák, 1998

Lodí:

Kdo pojede z/do Egypta, může použít trajekt z Aqaby do Nuweiby na východním pobřeží Sinajského poloostrova. Cena je však horentní - 26 USD na osobu.

PRAKTICKÁ ČÁST A-Z

Čas

Čas je stejný jako v celé oblasti - tj. posunutý o 1 hodinu oproti našemu času.

Doprava v zemi

***Letadlo**:*

Jedinou vnitrostátní linkou je Ammán - Aqaba (podle Lonely Planet 15 JOD a drastická sleva na zpáteční letenku 18 JOD), ale nepředpokládám příliš její použití čtenáři tohoto průvodce.

***Autobus**:*

Autobusová doprava je oproti Sýrii na vysoké úrovni. Prakticky všechny autobusy mají klimatizaci a nejsou nikde k vidění ony staré vraky, tak populární v Sýrii. Linky spojují větší města. Na správný autobus je potřeba se doptat, ale není to problém.
Jízdné se velmi liší podle oblasti. Levnější je na severu, ale na hlavním tahu z Ammánu do Aqaby a zejména všechny autobusy do Petry jsou dražší až dvojnásobně.
Nejlepší je odjíždět odkukoliv ráno - autobusy odjíždějí do všech směrů. Po 17 h veřejná doprava utichá s vyjímkou hlavních tahů

***Service**:*

Vhodně doplňuje autobusovou dopravu, na některá místa (Umm Qais) se dokonce ani jinak nedostanete. Jako všude na Blízkém Východě odjíždějí, když jsou plné. Stejně tak dobře slouží jako doprava ve městech.

***Vlak**:*

Kromě výše uvedeného vlaku do Damašku neexistuje žádné další vlakové spojení

Informace

Klasické turistické informační kanceláře v podstatě v Jordánsku nejsou. Pouze v Petře, Jerash, Aqabě a Keraku podávají při Rest housech určité informace, ale spíše se jedná o prodejnu pohledů, publikací a suvenýrů.

Média

Radio

Kolem 850 kHZ jsem v Ammánu a Aqabě chytal anglické hudební rádio, ale v záplavě muziky jsou zprávy jen velmi řídké.

Noviny

Existují státem kontrolované Jordan times (150 filsů), jsou k dostání ve větších městech a v centrech zvýšeného turistického ruchu.

© Slavomír Horák, 1998

Nákupy a stravování

Podobně jako v Sýrii, i v Jordánsku máte možnost nakoupit prakrticky kdekoliv běžné turistické suvenýry. Vodní dýmky, kazety na klenoty, zlato, vše se na vás opět bude hrnout, i když v menší míře než v Sýrii. Jordánsko totiž postrádá tu neopakovatelnou atmosféru súků (v Ammánu však funguje Zlatý trh) Zajímavé jsou například lahvičky s různobarevným pískem z Petry, který se však dá nasbírat na vhodných místech.
Dále je to různé praktické zboží jako boty, teplákové i kožené bundy, trička a další věci, vesměs Made in východní Asie. Vždy se přeptejte u několika prodavačů a je snad zbytečné upozorňovat na nutnost neustálého smlouvání.
Základní potraviny a stravování: chleba od 400 filsů, housky od 500 filsů (může být po protestech na podzim 1996 vyšší), zelenina 100-150 filsů za 1 kg různého ovoce a zeleniny, falafl 0,25-0,3 JOD

Otvírací doby

Úřady, instituce a banky mají otevřeno od 8-8.30 do 13-14 h kromě pátku. Obchody otvírají v 9 h a zavírají většinou ve stejnou hodinu večer, mnoho z nich má otevřeno i v pátek. To ukazuje na poměrně pestrý noční život. Stánky s občerstvením, súky a pouliční prodavači fungují v různých hodinách, včetně pátku.

Peníze

Měna

Měnou je Jordánský dinár (JOD). 1 JOD = 100 piastrů = 1000 filsů. Existují bankovky 20, 10, 5, 1 a 1/2 JOD, z mincí jsou to 100 filsů a 10 a 5 piastrů.

Výměna peněz

Nejvíce jsou brány dolary, které mají také nejvýhodnější kurs.
1 USD = 0,71 JOD
Pokud budete chtít získat vízum na hranicích, musíte si vyměnit hned tam. Naštěstí směnárny na hranicích jsou (kromě Allenby/King Hussein bridge).
Jinak je nejlepší vyměňovat peníze v Ammánu, kde je největší koncentrace směnáren a bank.

rozpočet

Pokud budu počítat stejné položky jako v případě Sýrie, tj. ubytování v nejlevnějším hotelu, někdy jen na střeše, dopravu nejlevnějším autobusem, jídlo, 1 vstup denně (včetně vstupu do Petry na 1 den), volání domů jednou za týden a další útraty, zaplatíte za týden asi 85 JOD (tedy asi 120 USD, bez nákladů na víza a departure tax)
V případě, že si dopřejete lůžko nebo dokonce pokoj v hotelu, 1 jídlo v restauraci, vyjde to asi na 100-130 JOD na týden.

Pošta

Funguje spolehlivě. Pohled do Evropy stojí 200 filsů.

Státní a náboženské svátky

Náboženské svátky jsou slaveny podle muslimského kalendáře (viz kapitola Islám v přední části průvodce)
Státní svátky jsou:
15. ledna - Den stromů
22. března - Den Arabské ligy

© Slavomír Horák, 1998

1. května - Svátek práce
25. května - Den nezávislosti
10. června - Den armády a výročí odporu Arabů v boji za nezávislost
11. srpna - Nástup krále Husejna do funkce
14. listopadu - Narozeniny krále Husejna

Telefony:

Volat do zahraničí lze pouze z pošty, nejlépe z Ammánu nebo Aqaby, ale můžete klidně čekat půlhodiny i více. Minimální hovor je 3 minuty a přijde na 9 JOD. Je možné volat i z lepších hotelů, ale to vyjde asi dvakrát více.

Ubytování

V každém větším městě a turisticky atraktivním místě existuje několik levných hotelů. Ceny se pohybují od 2,5 JOD za lůžko a v některých se dá přespat i na střeše (od 1 JOD).
Na recepci sice není vyvěšen ceník. Smlouvání je možné, ale většinou jsou ceny pevné. Někdy je vyžadován pas přes noc. Ve vybavení pokoje jsou větráky, ale ani ty v horkých letních nocích příliš nepomáhají. Vesměs platí, že ve větších místech jdou díky konkurenci ceny dolů.
Spaní pod širákem není mimo velkých měst žádný problém (ale i v takovém Ammánu by se našla některá místa). Počítejte však s tím, že budete nápadní jako červený hadr v bílém prádle, a tak se často stanete terčem zájmu místních lidí, což v sobě skýtá možnost pozvání domů.

Vstupy

Pro celou zemi je vstupné, s vyjímkou Petry, která je enormně drahá ve všem, a Jerash, kde se dá dvojnásobné vstupné vydržet, většinou 1 JOD, což je sice méně než v Sýrii, ale ne pro studenty. Vymoženosti ISIC sem ještě nedorazily a karta zde nemá žádnou cenu, slevy existují pouze na děti.

LIDÉ A ZEMĚ

Dějiny

Podobně jako většina okolních zemí, je i Jordánsko křižovatkou starověkých dějin. Národy Starého zákona (Moábité a Edomité) se střídali s hebrejskými kmeny. V 9. století př. n. l. ovládli území Asyřané. Po nich přišli Babylóňané a Peršané. Roku 331 př. n. l. dobyl území Alexandr Veliký, který vtiskl do tváře země helénskou kulturu. Po jeho smrti o rok později se jeho panství rozdělilo a Jordánsko, spolu s Palestinou a Egyptem připadlo Ptolemaiovcům. Souběžně mezi lety 400 př.n.l. a 160 n.l. bylo Jordánsko součástí Nezávislého Nabatejského království, které dalo vzniknout majestátnímu hlavnímu městu Petra. Římané, kteří zde operovali mezi 63 n.l. a 324 n.l. zase založili řecko-římská města jako Jerash, Philadelphia (dnes Ammán), Umm Qais a další. Po Římanech nastalo 300 letá vláda Byzantské říše. V té době přes Jordánsko směřovaly trasy karavan z Egypta, Arábie, Indie, Číny do Evropy.
Léta 632-634 jsou dobou velkých výbojů islámu z Arábie. Roku 661 na trůn v Damašku usedla dynastie Ummájovců. První křižácká výprava v letech 1096-1099 založila opevněná města Kerak a Shobak, ale po necelých 100 letech porazil sultán Salah Al Din (Saladin) křižáky u Keraku (1187) a vytlačil je.
Po 300 letém panství Mameluků se v 16. století stalo Jordánsko součástí Osmanské říše, v jejíž područí zůstalo až do roku 1918, kdy 4 roky trvající arabské povstání pod vedením anglického důstojníka Lawrence z Arábie svrhlo osmanské jho. Od roku 1921 ustanovil emír Abdulláh Ibn Husajna Hašim (1882-1951) pod britským protektorátem stát Zajordánsko, který roku 1923 přijal název Transjordánsko. 25. května 1946 byl Abdulláh vyhlášen králem Hašemitského království Jordánska. Ve vítězné válce s Izraelem (1948) získal celý Západní břeh Jordánu, včetně svatých míst v Jeruzalémě. Roku 1951 však byl právě v jeruzalémské mešitě Al-Aksa zavražděn a vzhledem k tomu, že jeho syn Tallal I. nebyl uznán pro

© Slavomír Horák, 1998

svou duševní chorobu Abduláhovým nástupcem, stal se 11. srpna 1952 jeho vnuk Hussein Ibn Tallal (nar. 1935) ve svých 17 letech králem Jordánska a je jím dodnes. I on musel bojovat s Izraelem. V Šestidenní válce roku 1967 ztratil Západní břeh Jordánu a jejich návrat se nepodařilo zajistit ani v Yom-kimpurské válce o 6 let později.
Doma však král Hussejn vládl v podstatě neomezeně, až v 90. letech byl nucen zavést demokratickou správu. Zároveň s tím začala mírová jednání s Izraelem, která zakončila dohoda z roku 1993. Podařilo se ukončit, alespoň formálně, nepřátelství, které mezi oběma zeměmi panovalo. Otevřela se hranice mezi Izraelem a Jordánskem, ale cesta k normálním vztahům je ještě daleká a bude zřejmě vyžadovat dlouhá léta, aby se změnilo zejména myšlení lidí na obou stranách hranic.

Politický život

Jordánsko je konstituční monarchií s králem v čele státu. V současné době je to Husajn II. Ibn Talál (narozen 1935) z dynastie Hašimovců.
Exekutivní moc má v rukou vláda jmenovaná králem v čele s ministerským předsedou.
Parlament je dvoukomorový s 80 členy v Dolní komoře, kteří jsou voleni ve volbách a 40 členů Horní komory jmenuje král. Pluralitní systém byl zaveden až s povolením politických stran v roce 1992 a volbami o rok později.

Národnostní menšiny

Etnické složení je velmi jednotné, větší náboženské skupiny zde prakticky neexistují. Skoro 50% tvoří palestinští Arabové, kteří často žijí v horších podmínkách, než místní usedlíci a to bývá občas zdrojem třenic, které ale nemají nic společného s etnickými rozbroji, natož aby přecházely do větších konfliktů.

Náboženství

Jednotným náboženstvím, i díky etnickému složení, je sunnitský islám, existují velmi nepočetné skupiny Drúzů nebo křesťanů

Hospodářství

Ztráta Západního břehu Jordánu v roce 1967 těžce ochromila jordánské hospodářství, založené především na zemědělství, které ztratilo velkou část z již tak malého množství orné půdy. A tak velká část ze 4,5% obdělávané půdy je většinou v údolí Jordánu, kde je i přístup k vodě. Pěstují se rajčata, melouny, citrusy a olivy. Obiloviny je nutno prakticky v plné míře dovážet. Chudé pastviny poskytují útočiště řídkému chovu ovcí, koz a drůbeže.
Trochou satisfakce je poměrně velká zásoba fosfátů a potaše, která dala vzniknout adekvátnímu průmyslu, produkujícímu ropné produkty, cement, fosforečnany a další hnojiva.
Elektřina se získává v tepelných elektrárnách na importovanou ropu.
Doprava je nejvíce založena na silniční síti. Železnice protíná území od severu k jihu (tzv. Hidžázká železnice z Damašku do Saudské Arábie s odbočkou do přístavu Aqaba) a je málo využívaná pro nákladní dopravu. Osobní doprava je ,s výjimkou jednoho vlaku do Damašku, zastavena.
Po otevření hranic s Izraelem se pomalu opět rozvíjí cestovní ruch, který je však limitován občasným uzavřením hranic.

© Slavomír Horák, 1998

PŘÍRODA A ZEMĚ

Horopis

Území Jordánska můžeme rozdělit na pouštní část na východě, která je typická náhorní planinou vysokou 800 - 1000 m, mírně se svažující do Syrské a Arabské pouště. Vlastní pouště tvoří asi 4/5 území.
Pouze západní hranici s Izraelem tvoří propadlina Ghór vyplněná hladinou Mrtvého moře. Jeho nejnížeji položené místo na zemském povrchu. Mezi těmito dvěma oblastmi leží pásmo hor. které se zvedá od severu na jih. Nejvyšší horou je Gabai Mubarak (1727 m) v blízkosti Petry.

Vodopis

Prakticky jedinou stále tekoucí řekou je legendární Jordán, který zásobuje vodou největší jezero v oblasti - Mrtvé moře, které je typické svou vysokou salinitou. Jinak je na území několik vysychajících řek (Wádí), z nichž nejvýznamnější je řeka Wádí al-Arab. Kromě Mrtvého moře je zde také vysychající jezero al-Gafr.

Podnebí

Je velmi teplé a suché. Srážky jsou pouze na západních svazích hor. Největší srážky jsou 100 mm. Teploty mohou dosáhnout až 50°C, zejména v letním období u Mrtvého moře. Velké rozdíly mezi dnem a nocí.

POPIS NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH MÍST

Ammán

Milovníky památek a starých budov Ammán zcela jistě nanadchne, zvláště v porovnání s Petrou či Jerash. Ale dýchá zcela specifickou a zvláštní atmosférou, kde se kloubí staré tradice vedle pestré reklamy na Coca-colu v arabštině. Kdo chce navíc vyřídit formality (víza apod.), stejně sem musí. Ammán tvoří také přirozenou základnu pro výlety na sever Jordánska či do Keraku. Je zde poměrně dostatek levných hotelů, které jsou právě díky větší konkurenci levnější, než jinde.
Přestože se z původních památek mnoho nedochovalo, historie města je velmi dlouhá, jako již patří k dobrému zvyku větších měst na Blízkém Východě.
Nejstarší archeologické nálezy nám říkají, že osídlení zde existovalo již 3000 let př. n. l. V antické době neslo název Philadelphia. Z ní se zachoval amfiteátr a zbytky chrámu na vrcholku Jabal al-Kala.
Nejzajímavější historickou památkou je potom **Amfiteátr**. Stojí mezi dvěma pahorky staré Philadelphie - akropole a nekropole. Vešlo se do něj 6000 lidí.
Na kopci Ašrafieh nad římským divadlem se nedá přehlédnout černobílá moderní mešita Abu Darviš.
Dlouholetým hlavním městem oblasti byl Jeruzalém. Po vzniku britského mandátu nad Palestinou se rozhodl král Abdallah přestěhovat hlavní město a do roku 1918 dvoutisícová vesnička se změnila v pulsující více jak miliónovou metropoli.
Kdo má chuť se dovědět něco více o historii země či o jeho tradicích, má možnost navštívit jedno z nesčetných muzeí. Na akropoli na vrcholku Džabal al-Kala je **Národní Archeologické muzeum**.
Hned vedle je jiné pozoruhodné muzeum - **Muzeum lidových tradic**. Do obou je vstup stejný - 1 JOD.

Informace

Klasická informační kancelář v Ammánu není. Podle Lonely Planet informace poskytne Ministerstvo cestovního ruchu a starožitností (Ministry of Tourism and Antiquities), nedaleko 3. okruhu, ale nenašel jsem tam nikoho, kdo by mi mohl podat alespoň nějakou mapku. Možná, že vaše zkušenost bude lepší.

Doprava

© Slavomír Horák, 1998

Letadlo: Všechna letadla odlétají z Queen Alia International Airport, asi 35 km od města. Autobusy Royal Jordanian odjíždějí každou hodinu z Abdali i King Hussein
Jediný vnitrostátní let do Aqaby (Lonely Planet uvádí 15 JOD za jednu cestu a 18 JOD za zpáteční letenku, ale bude zřejmě vyšší)
Autobus: Do a z města se nejspíše budete dostávat autobusem. Je to nejlevnější a poměrně pohodlné.
Ammán má tři autobusová nádraží. Autobusy JETT tours, Karnaku a ve směru západně od hlavního města přijíždějí na nádraží krále Husajna (King Hussein station), asi 3 km od Dolního města. Je to první místo, kam přijedete z Damašku. Do centra dění je to pořád z kopce dolů.
Asi na polovině cesty do centra je nádraží Abdali (Abdali station) pro autobusy a mikrobusy na sever (Jerash - 0,3 JOD , Irbid 0,5 JOD).
Obě jsou dostupné taxíkem (do 2 JOD, i méně), případně servicem, bude-li nějaký k dispozici (100 filsů), cesta pěšky se dá také přežít.
Autobusy na jih od Ammánu odjíždějí z nádraží Wahadat, asi 4 km od centra. Jezdí tam mikrobus č. 27 ze stanice mikrobusů v Italian street (na konci hlavní ulice Downtownu - Faisal - doprava na ulici krále Talála - King Talal street - a je to druhá souběžná ulice nalevo), zeptejte se řidiče, jestli jede až na Wahadat, jinak vás vyhodí tak 1 km před. Nejdůležitější směry - Petra (2 JOD, zavazadlo 1 JOD), Kerak (service 0,75 JOD), Aqaba (3 JOD, zavazadlo 1 JOD), Ma´an (přestup na Aqabu a Petru) service 1 JOD, Madaba 220 filsů
Výměna peněz
Nejlepší směnárny a banky jsou v Dolním městě
Ubytování
Nejlevnější hotely jsou v Dolním městě (Downtownu). Zkuste třeba Grand Bagdadh Hotel (lůžko 2,5 JOD). Nejznámější z levných je Cliff (lůžko 3 JOD, na střeše 1 JOD bez sprchy, možná se bude rušit). Ceny v ostatních hotelech v okolí jsou víceméně podobné.
Zahraniční velvyslanectví
Sýrie: Haza al-Majali, Jebel Amman, tel. 00962-6-641076, na 3. okruhu odbočit do ulice Hussein Bin Ali, první ulice doleva a druhá doprava
Česká republika: Al-Quazrihi str. 15, Ash Shumaysani, Ammán, tel. 00962-6-857051; asi 15 min od nádraží King Hussein - z města pokračujte kolem obou nádraží na křižovatku s ulicí Bir Al-saba. Zde doleva a sledujte třetí ulici napravo. Nedaleko je velvyslanectví Turecka.
Libanon: 2nd circle, Jebel Amman, tel. 00962-6-641381, těsně za druhým okruhem na ul. Zahran.
Pošta a telefony
Centrální pošta je na Basman street, z východu hotelu Cliff doleva a asi 50 m po pravé straně.
Telefonní úřad je stejným směrem, ale před Bosman str. zahnete doprava do uličky, po 150 m nalevo

Jerash

Jedno z největších římských měst na Blízkém Východě. Historie však spadá ještě dále - do dob Alexandra Velikého - již roku 332 př. n. l. máme zprávy o městu. Po dobytí Římany se stalo součástí Decapole. Po rozpadu Římského impéria se zde začali usazovat křesťané a vybudovali několik chrámů. Po nich ovlivnili architekturu muslimové, ale to se již blížil epilog města. Jeho zkázu dokonala série zemětřesení v polovině 8. století a z původního města dnes můžeme obdivovat pouze čtvrtinu. Hlavní památky začaly být obnovovány po roce 1806 a nejsou dodnes ukončeny. Archeologové předpokládají, že ještě větší část stále čeká na své objevení. I to je však důvod, aby se tato lokalita stala druhým nejnavštěvovanějším místem v Jordánsku.
Při příjezdu od Ammánu zaujme **Triumfální oblouk**, za kterým následuje sportovní stadión - **hippodrom**, který pojmul až 15.000 diváků.
Po průchodu první branou se ocitneme na hlavním náměstí - **fóru**. Nad tímto náměstím, které sloužilo jako místo městského ruchu, je **amfiteátr** z 1. století n. l.. pro 5000 lidí. Z pozdější doby pochází **Chrám Jupitera** za amfiteátrem. Odtud je možné přehlédnout celý areál s dominantou chrámu Artemidy.
Na druhé straně je malé **muzeum**.

© Slavomír Horák, 1998

Páteř města tvořila 800 m dlouhá **kolonáda**, kterou křížily další dvě halvní ulice lemované sloupořadím. Na každé „křižovatce“ stával **Tetrapylon**. Ještě před prvním Tetrapylonem stojí zbytek někdejší římské Agory.
Křesťanské chrámy reprezentují byzantksé chrámy po levé straně. V ruinách chrámu sv. Kosmy a Damiána se dochovaly nádherné mozaiky.
Dominantou areálu je však mohutný **chrám Artemidy**, která byla patronkou města a byl jí přikládán velký význam. Svědčí o tom i mohutné **Propyláje**, odbočující z hlavní kolonády. Před nimi je ještě nutno shlédnout **Nymphaeum**, městská fontána nejen k odběru vody, ale především pro potěchu ducha. V dobách Římanů bývaly Nympheiony obklopeny stromovým hájem.
Hlavní kolonáda končí **Severní branou**, za kterou protéká Wadí Jerash, v létě vysychající říčka, tvořící malé údolí mezi aerálem a vlastním dnešním centrem města.
Vstupné: 2 JOD
Informace
Před vchodem do areálu je Visitor´s centre, ale spíše kombinace policie, pošty a prodejny suvenýrů.
Doprava
Autobusové nádraží je přímo naproti archeologickému areálu uprostřed trhu, přes most. Autobusy do Ammánu (300 filsů), Irbidu (250 filsů), Ajlun (150 filsů)
Ubytování
do Jerash je nejlepší jet na výlet z Ammánu. Levné hotely zde nejsou, pouze drahý Rest house.
Spaní pod širákem je možné za městem - nejblíže ve směru na Irbid (asi 0,5 km od autobusového nádraží se rozložte, kde se vám to bude líbit)

Umm Qais

Městečko na jordánsko-syrsko-izraelských hranicích s výhledem na Galilejské moře (jezero Tiberiás) v Izraeli a Golanské výšiny v Sýrii z něj ještě nedávno dělal strategicky důležité město. Dodnes je zde stálá vojenská posádka a zcela určitě pojedete s nějakým vojákem na cestě servicem z Irbidu.
Město založili po roce 64. př. n. l. Římané jako součást tzv. Decapole - oblasti 10 měst založených po dobytí Sýrie a Palestiny vojsky císaře Pompeia. Podle Bible zde vyhnal Ježíš zlé duchy z těl dvou posedlých do vepřů.

„Když přijel na protější břeh moře do gadarenské krajiny, vyšli proti němu dva posedlí,kteří vystoupili z hrobů; byli velmi nebezpeční, takže se nikdo neodvážil tudy chodit. A dali se do křiku: „Co je ti po nás, Synu Boží? Přišel jsi nás trápit, dříve než nastal čas?“ Opodál se páslo veliké stádo vepřů. A zlí duchové ho prosili: „Když už nás vyháníš, pošli nás do toho stáda vepřů!“ On jim řekl: „Jděte!“ Tu vyšli a vešli do vepřů; a hle celé stádo se hnalo střemhlav po srázu do moře a zahynulo ve vodách. Pasáci utekli, přišli do města a vyprávěli všechno, i o těch posedlích. A celé město vyšlo naproti Ježíšovi, a když ho spatřili, prosili ho, aby se vzdálil z jejich končin“ **(Bible, Matouš 8, 28-34)**

Celé město prochází rekonstrukcí. V centrální části byly znovu zvednuty trosky **chrámu** z černého kamene, který je typický právě pro sever Jordánska. Pod ním je také postupně opravována ulička obchodníků. Kdysi velké město mělo dvě divadla; z východního zbyly pouze obrysy a částečně dochované vchody a druhé prochází renovací.
Na nejvyšším místě areálu je osmanská **pevnost** s malým muzeem, ukazujícím postup rekonstrukčních prací a dosavadní výsledky archeologický průzkum.
Na jih od muzea se rozkládá opuštěné osmanské město duchů. Většinou budete v celém areálu sami, a tak si vychutnejte neskutečnou atmosféru ticha a klidu.
O něco dál vede cesta směrem Galilejskému moři s původním římským dlážděním k fontáně Nymphaeonu a hippodromu. Právě tudy by podle Bible měl do města přijít Ježíš.
Vstupné: 1 JOD, obejdete-li areál nenápadně z druhé strany, dostanete se všude zdarma (kromě muzea), odejděte raději stejnou cestu

© Slavomír Horák, 1998

Doprava
Do Umm Qais je jediné spojení servicem z Irbidu. Autobusy z Ammánu a Jerash přijíždějí na jižní nádraží. Service na severní nádraží stojí 70 filsů a odtud jezdí další service č.2 do centra Umm Qais, asi 200 m od pokladny (200 filsů), takže z Ammánu vás to přijde celkem na 770 filsů na 1 cestu
Ubytování
V centru u konečné service se nachází Umm Qais hotel - 3 JOD.
Širák: V okolí archeologického areálu se dá přespat, ale z níže uvedených důvodů to moc nedoporučuji
POZOR ! Umm Qais leží na hranicích se Sýrií a Jordánskem. Za městem je vojenská posádka a je zde ojedinělá možnost kontrolu dokladů. Nezapomeňte vzít pas!

Madaba

Na jih od Ammánu vede stará silnice z hlavního města k Rudému moři, která kopíruje starou obchodní cestu z jihu na sever. Na této cestě proto najdete mnoho zajímavých míst na objevení - měst, křižáckých hradů, ale i malých vesnic, kde jako by se zastavili čas někde ve středověku.
Prvním z nich je **Madaba**, asi 30 km od Ammanu, která ukrývá mozaiky. Nejzajímavější jsou v řeckém ortodoxním kostele sv. Jiří, kde je znázorněna dnes již neúplná mapa Palestiny a Egypta z reoku 560 n. l., utvořená z více jak 2 miliónů kamínků.
Asi 10 km od města je hora **Mt. Nebo**, odkud je dobře vidět Mrtvé moře a za jasného dne prý dokonce Staré město v Jeruzalémě. Když roku 1930 koupili toto místo františkáni, archeologické nálezy odhalily zbytky kláštera ze 6. století n. l., který byl zničen při rozšíření islámu v +. polovině 7. století.
Doprava: z nádraží Wahadat service směr Madaba (200 filsů), případně Kerak (platíte však jako byste jeli přímo do Keraku; v případě této možnosti se ptejte zda service jede přes Madabu, většina z nich jezdí novou dálnicí). Na Mt. Nebo jede další service z Madaby.

Kerak

Staré Královské cestě dominují ve výšce 1300 metrů nad Středozemním mořem trosky křižáckého hradu Kerak. Tvořil jeden z nejvýznamějších hradů střežících hranice křižáckých států, která se táhla od Aqaby až po dnešní Turecko. Hrad byl velmi dobře chráněn ze tří stran strmým srázem, z jehož výšky se ještě dnes zatají dech. Čtvrtá strana je obrácena k dnešnímu městu, které zde stálo již za křižáckých dob a jeho půdorys se promítl i do dnešního města. Již roku 1189 jej však dobyl sultán **Salah ad-Din** (Saladin).
Z dnešního hradu se dochovala jižní obranná část a severní část s rytířským sálem. Podzemí je dobře zachovalé a protkáné sití chodeb, které sloužily jako ubytovací část a skladiště.
Zejména na západní straně jsou dobře vidět zbytky mohutného opevnění, které dávalo hradu ještě větší pevnost. Na této straně je umístěno **muzeum** s nálezy z hradu a jeho okolí, dokládající osídlení již v předkřižácké době.
Prakticky z každého otevřeného místa na nádvoří se otvírá pohled hluboko do údolí vysychajících říček a polopouštní krajiny. Podnebí je díky své vyšší poloze mnohem příjemnější, často vane chladivý vítr, který dává zapomenout na okolní rozpálenou krajinu.
Vstupné: 1 JOD
Doprava
Autobus nebo sevice z Ammánu odjíždí z nádraží Wahadat (750 filsů). Do Petry nebo Aqaby se dostanete s přestupem v Ma´an (service 1 JOD), které sice vypadá na první pohled dost opuštěně, ale nebojte se, Alláh dá a určitě pojede.
Autobusové nádraží je při výjezdu ze starého města, od hradu se držte doprava a dolů.
Ubytování
Kerak není zrovna místo s levným ubytováním, ale přesto hotel Castle a New hotel stojí stále ještě únosné 3 JOD.
Širák je možný pod městem. Hotel Castle 5/7/10 sgl/dbl/trpl

© Slavomír Horák, 1998

Mrtvé moře

Nejslanější jezero, nejníže položené místo na povrchu země. V žádném případě vám nebude připadat že o 1OO km na západ byste potřebovali v této „hloubce“ skafandr. Pusté břehy Mrtvého moře, oživované jen některými slanomilnými rostlinami však působí poměrně depresívně.
Hladina leží 386 m pod mořskou hladinou. Vznikla propadnutím celé části včetně řeky Jordán a dalšího přilehlého okolí. Proto jsou v okolí poměrně vysoké stěny, které tvoří rámec celé podívané. V současnosti je 65 km dlouhé a 18 km široké. V současnosti proto, že je vidět neustálé a pomalé vysychání. Nasycenost solí je asi 30% (běžné moře má kolem 4%), což celkem úspěšně znemožňuje jakékoliv plavání ((neplavci jistě přivítají prakticky nemožnost utopení), ale také nadnáší natolik, že je možné proslavené čtení novin, nebo dokonce i fotografování. Díky tak vysoké salinitě je rybářský prut či jiné Petrovo náčiní holou zbytečností - v moři není nic živého. Na dně je nasycenost dokonce taková, že zde leží ohromné zásoby soli, které těží a zpracovává zejmíéna izraelská strana. Ovšem i Jordánsko začíná s využíváním minerálních látek - zejména je to výroba potaše.
Minerální látky léčí - při uzdravování kožních chorob, ale i nemocí kloubních a nervových.
Přítoky, které zásobují Mrtvé moře vodou jsou velmi krátké wádí, které spadají ze skal vodopády a rychle se vlévají do moře. Vyjímku tvoří slavná řeka Jordán, který si však nelze představovat jako veletok, ale připomíná spíše menší říčku. Je to však jedna z mála zásobáren pitné vody v celé oblasti, a právě o tuto vodu jde v celém konfliktu kolem tzv. Západního břehu Jopdánu. Izraelci mistrně využívají řeky k výstavbě kanálů a zavlažování pouští, sousední Jordánsko se proti tomu bouří. Zde je možnost rozhoření dalšího konfliktu pro budoucnost, protože s větším počtem lidí budou stoupat i nároky na vodu.
Spory o tuto oblast se vedou již od nepaměti. Ve 20. století jsou připomínána léta izraelsko-arabských válek. Nejprve celé údolí Jordánu vlastnilo Jordánsko, ale roku 1967 Izrael Západní břeh dobyl a dodnes je součástí židovského státu. Řeka Jordán tvoří hranici mezi těmito dvěma zeměmi, a tak na koupání v řece si raději nechte zajít chuť.
Zajet se podívat k Mrtvému moři je snad povinnost všech turistů, kteří jenom zavítají do Jordánska. Tato strana není prakticky dotčena turismem a nabízí klidné hovění si na klidné hladině. Horší je to se sprchami. Budete muset vydržet do hotelu s neslanou sprchou.

Doprava

Z Ammánu jede service do Ash Shuna z King Hussein a další service do města Suweimeh (celkem 400 filsů), zkuste chytit service až přímo k Rest housu, jinak vás vyhodí asi 1 km od břehů.

Ubytování

Nejlepší je širák na břehu moře. Zásobte se však vodou

Petra

Již při příjezdu z pouští do vesnice Wádí Músa vás uchvátí neskutečné panorama rozeklaných hor na obzoru. To je Petra. Z některého vyvýšeného místa v tomto turistickém městečku je skvělé pozorování západu slunce. Stačí však vejít, zaplatit horentní vstupné a projít 2 km dlouhým kaňonem Súq, který je místy nejvýše 5 m široký a do výšky až 100 a 150 m se tyčí skály. Proto byla Petra dlouho ukryta před zraky návštěvníků a její existence byla dlouho považována za mýtus.
Od 5. století př. n. l. kočovný kmen Nabatejců ze severozápadní Arábie začal rozšiřovat svá panství. Kolem přelomu našeho letopočtu jejich panství dosahovalo až k Damašku.
Jejich bohatství se nejprve skládalo z přepadávání karavan. Později se však přeměnili naopak v ochránce karavan a vybírali si za to tučné podíly z nákladů.
Postavili si město v jednom z nejnepřístupnějších míst Blízkého Východu. Jediným vstupem do města je právě roklina Súq. Navíc místo bylo položeno na strategické křižovatce karavaních cest, přinášeli kupci do města další bohatství. A tak zde bylo k mání zboží z Egypta, Středozemního moře, Arábie či Damašku. Sám název Petra znamená skálu, ale toto jméno dostala až za Římské doby. To, že skála byla téměř posvátná svědčí mnohé kemenné obelisky a bloky, které symboizují hlavního boha Dušara.

© Slavomír Horák, 1998

Největšímu rozkvětu se Petra těšila na přelomu století, kdy zde žilo asi 20 000 obyvatel. Od 1. století se stále více museli bránit nájezdům Římské říše. První útok roku 63 n. l. se ještě nezdařil a trvalo to 43 let než Petra přešla pod vládu nejmocnějšího impéria té doby a stala se jedním z měst provincie Arabia.
Římané vybudovali uprostřed velkého skalního amfiteátru divadlo a ulici s kolonádou.
Po rozpadu říše se Petra stala součástí křesťanské Byzancie. Urnový náhrobek byl přeměněn v kostel a město mělo dokonce svého biskupa. Definitivní konec slávy Petry přišel s příchodem muslimů ve 7. století a postupně upadla v zapomnění.
Evropa se o její existenci dověděla až na počátku 19. století. Roku 1812 podnikl anglicko-švýcarský cestovatel Burckhardt cestu z Damašku do Káhiry. Přestrojen za muslimského kupce a se znalostí arabštiny obelstil nedůvěřivé beduinské kmeny krycí historkou, že slíbil Bohu obětovat na vrcholku Džebel Hárúnu, který je součastí areálu Petry, obětovat kozu proroku Áronovi, který zde byl pochován. Prošel soutěskou Siq, nenápadně pod pláštěm načrtl Chazné, rozhlédl se kolem a op noční oběti musel opět odejít.
Ale Petra byla objevena. Roku 1826 přišli dva Francouzi - učený hrabě Leon de Laborde a inženýr Maurice Linaut - již podstatně lépe vybaveni. Pořídili skvělé nákresy města, včetně Chazné. Po nich už následovali další objevitelé, mezi nimi i náš arabista dr. Alois Musil.
S vykopávkami se začalo roku 1929 a celé město bylo odkryto téměř o 30 let později.
Dnes samozřejěm vypadá všechno trochu jinak. Z Wádí Músa (Mojžíšova údolí) je turistická vesnice a z Eldže, které bylo památkám nejblíže turistické středisko a pokladna.
Ohromení po výstupu ze soutěsky Siq je však pořád stejné. Mezi skalami začne prosvítávat obrys **Chazné**. Dodnes není jisté, k čemu to celé vzniklo. Snad pokladnice, hrobka nebo chrám. Celý výjev vám však bude spíše připomínat film *Indiana Jones a poslední křížová cesta*.
Bohaté průčelí se vzory z antiky je nejkrásnější kolem 9-10 hodin dopoledne, kdy sem svítí slunce. Bohužel, na tuto dobu sem přichází tyké mnoho dalších turistů, a tak udělat záběr bez někoho je prakticky nemožné. Neméně zajímavý je pohled na barevné panorama přírody v odpoledním stínu, těsně před zavřením areálu, kdy je zde naopak téměř liduprázdno. Ve střední části horního tympanonu najdemevytesanou nádobu. Dodnes nese stopy po kulkách arabských Beduínů, kteří se domnívali, že je tam schován poklad. Zklamáním pro někoho může být interiér, který skrývá prázdnou síň se třemi postranními prostorami, které jsou umístěny na všech stranách. Přesto stojí za to vychutnat si další hru různobarevných skal. Prostora má také vynikající akustiku, stejně jako mnoho dalších hrobek.

„Nádoba je plná zlata, šejchu Múso“, prohlásil roku 1898 dr. Musilovi jeho průvodce Hsén.

Když postupujeme dále do středu, narazíme na římský **amfiteátr**. Má 33 řad sedadel a vejde se do něj 3000 diváků. Divadlo se v něm dnes však nehraje.
Doporučuji vyšlápnout soutěskou na **Holy Place of Sacrifice** (Svaté místo obětování). Je odtud výborný výhled na celý velký amfiteátr skal. Dole je staré nabatejské a římské město a na pravé straně je celá řada náhrobků. Na každém kroku najdete nové strhující panorama skal.
Cesta vede opět dolů kolem **Lví fontány**, kterou samozřejmě voda tryská poměrně málo a několika dalších menších náhrobků (Zahradní hrobka, Hrobka římského vojáka aj.)
Centrem Petry tvoří zbytky nabatejských i římských staveb. Římané je postavili ve 2. století, kdy se datuje zřejmě největší rozklvět města pod římskou nadvládou.
Hlavní ulici tvoří kolonáda, kolem které jsou zbytky nejvýznamnějších budov. Při příchodu od Chazné je na levé straně prostranství tržiště. Naproti dříve tryskala pitná a chladivá voda **Nymphaea**, zasvěceného vodním nymfá. Nad ním stával byzantský kostel. Když jdeme dále, po levé straně stávaly dříve **Nabatejské lázně**. Jsou schovány za zbytky **kolonády**. O něco dále projdeme bránou **Temenosb**, která byla vstupem do posvátné oblasti. Zde stojí nejzajímavější nabatejská stavba - chrám boha Dušary - chrám **Qasr al-Bint**. Na pravé straně od brány, „přes řeku“ Wádí Músa, je **Hrobka okřídleného lva**.
Jeden z největších zážitků skýtá výstup ke klášteru **El-Dejr**. Zde je snad nejproměnlivější a nejdivočejší panorama z celé Petry. Cesta začíná za restaurantem na rozcestí doprava a nahoru op skalním schodišti. Z labyrintu skal a občasných výhledů na areál města se najednou vynoří klášter El-Dejr s rotundou zabudovanou do ramene hor.

© Slavomír Horák, 1998

Kdo by se chtěl o Nabatejcích a o Petře dozvědět o něco více, doporučuji cestopis Helen Kaiserové - Přišli z pouště (Orbis Praha, 1971)

Doprava:

Spojení s Aqabou (autobus 2 JOD se zavazadlem, service 2,5 JOD), Ma´an (service 500 filsů) a Ammánem (autobus 3 JOD vč. zavazadla). Z Keraku se dá dostat s přestupem v Ma´an (service 1 JOD, z Keraku)

Vstupné

Doslova „trhá peněženku".

1 denní lístek - 20 JOD

2 denní lístek - 25 JOD

3 denní lístek - 30 JOD

lístky jsou nepřenosné - na jméno, občas se stane, že je vyžadován pas (pokud půjdete na cizí lístek, dělejte, že pas nemáte)

Ubytování:

Zřejmě nejlevnějším hotelem v předraženém Wadi Musa je Twaissi hotel, kde se vyspíte na střeše za neuvěřitelných 1,5 JOD, ve stejném „poschodí" na matraci únosné 2 JOD (výhodou je chládek i ve dne), vše se sprchou a krásným výhledem na skály Petry.

Širák je úplně bezproblémový. Nejkrásnější zřejmě v údolíčkách napravo od prvního vchodu do areálu Petry, tam nepřijde snad živá duše (i když někteří turisté jsou nesmírně zvídaví).

Aqaba

Jediné faktické moře (kromě vnitřního Mrtvého), které omývá břehy Jordánska je na samém jihu země. Zde leží turistické středisko Aqaba. Z pobřeží je vidět do dalších dvou států - do Izraele, který vlastní pouhých několik kilometrů pobřeží se střediskem Eilat a Egypta, který začíná v hraniční Tabě. večer je vidět světla hotel Hilton Taba, které dnes patří Egyptu - Izrael tento nepatrný kousek území vrátil po podpisu mírové smlouvy s Egyptem v Camp Davidu roku 1978. Ještě nedávno však mezi Eilatem v Izraeli a Aqabou v Jordánsku vedly dráty a dodnes je vidět pusté a holé hraniční pásmo - důkaz stále otevřené rány mezi těmito sousedy.

V samotné Aqabě zaujmou přijíždějícího turistu zejména písečné pláže, které jsou prakticky přímo v centru města. Je to ideální místo na odpočinek po dlouhé cestě a strávit v Aqabě několik dní odpočinkem a koupáním v průzračném a osvěžujícím (při 40°C okolního vzduchu je příjemných i o 15°C chladnější voda) Rudém moři není vůbec špatné. Byla by ovšem škoda zůstat jenom tak a procházet se po silně „turistifikovaných zónách". Možností, jak si užít, je celá řada. Najdeme tu i první vlaštovku - diskotéku, které jsou jinak spíše vidět na izraelské straně.

Zvláště doporučuji se zajet potápět (viz níže), případně pro toho, kdo ještě nemá dost pouští, pro toho je nedaleko fantastické údolí Wadi Rum. Díky bezvízovému styku je možné se zajet podívat i do Izraele, ale není to v žádném případě laciná záležitost, zvláště pokud nemáte jordánské „multiple" vízum. Navíc znovu upozorňuji, že s izraelským razítkem v pase vás nepustí do žádné arabské země, kromě Jordánska a Egypta.

Informace

Informační kancelář je umístěna ve staré citadele asi 0,5 km od centra směrem na jih k hranicím.

Doprava

Autobusy z Ammánu, Petry, Eilatu (viz příslušné kapitoly a doprava do země)

Ubytování

Travelleři vyhledávají nejlevnější hotel Petra, zvláště pro jeho střechu za 2 JOD. Z ní je jedinečný výhled na celý konec Aqabského zálivu. Vedle je hotel Jeruzalém, ale bez možnosti spát na střeše.

Jinak je možné bez větších problémů spát na pláži ve městě a takové večerní koupání má cosi do sebe, i když místní na to budou asi nevěřícně kroutit hlavou.

Potápění:

© Slavomír Horák, 1998

Každé ráno v 9.00 odjíždí za 1 JOD autobus od největších hotelů - nejblíže hotelu Petra je Crystal hotel - do Royal Diving Centre (potom jedině taxi - 2,50 JOD po smlouvání). Zpět odjíždí autobus v 17.00 zdarma.
Zde je zřejmě nejlepší možnost potápění. Za vstupné 2 JOD je možno celý den strávit na pláži, používat bazén se slanou vodou a půjčit si potápěčskou výbavu (úplně postačí šnorchl - 3 JOD; na skafandr od 10 JOD je nutné osvědčení), potápět se a do nekonečna obdivovat barevnou krásu Rudého moře. Budete si místy připadat jako v akváriu.
Rozhodně doporučuji!

Wadi Rum

Pokud by se volila nejkrásnější pouštní krajina, Wadi Rum by zřejmě bylo na prvním místě. Široké pouštní údolí, sevřené až neskutečně vymodelovanými skalními útvary vás jistě uchvátí. Celé dny by se dalo toulat se jen tak touto zvláštní, jakoby měsíční krajinou.
Snad žádný průvodce by nemohl zapomenout na T. W. Lawrence a na dobu 1. světové války, kdy se toto údolí stalo jeho útočištěm po dlouhou dobu. Podle této historie vznikl i film Lawrence Arabský (Lawrence of Arabia) a které jiné místo by mohlo sloužit jako kulisa!
Přes velká horka a poměrně chladné noci v létě je návštěva Wadi Rum nezapomenutelným zážitkem.
Doprava
Service z Aqaby přijde na 2 JOD.
Ubytování
Nejlepší je sice rozložit se pod širákem na vlastní pěst, ale můžete se ubytovat u beduínů v Mohemmed´s tent za 2,5 JOD včetně jídla a čaje, kolik můžete vypít. Je to od Rest housu směrem k Lawrencově pramenu.

© Slavomír Horák, 1998